

ДОКЛАД

ЗА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПЪРВОТО ПОЛУГОДИЕ НА 2020 ГОДИНА

СЪДЪРЖАНИЕ

Използвани съкращения	4
I. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА.....	5
1. Състояние на българската икономика през първата половина на 2020 г.	5
2. Актуална оценка за основните параметри по макроикономическата рамка за 2020 г.	8
II. ОСНОВНИ АКЦЕНТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА БЮДЖЕТНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ.....	12
1. Фискални развития през първото полугодие на 2020 г.	12
2. Актуална прогноза за параметрите по консолидираната фискална програма за 2020 г. .	14
3. Основни параметри по консолидираната фискална програма към първото полугодие на 2020 г.	15
4. Присъединяване на България към Валутен механизъм II и Банковия съюз	17
5. Предизвикателства при изпълнението на бюджета до края на годината	17
6. Разходи във връзка с мерките за предотвратяване на разпространението на COVID-19 и лечението му, мерки за подкрепа на бизнеса, социални мерки, както и мерки по линия на промени в данъчното законодателство за подпомагане на бизнеса и гражданите през периода на криза, предизвикана от пандемията от COVID-19	18
7. Мерки за повишаване на събираемостта на приходите.....	23
III. ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПЪРВОТО ПОЛУГОДИЕ НА 2020 ГОДИНА	25
1. Изпълнение на приходите по видове по консолидираната фискална програма	34
1.1 Преки данъци.....	35
1.1.1 Корпоративни данъци.....	35
1.1.2 Данък върху доходите на физическите лица	36
1.2 Други данъци.....	37
1.3 Приходи от социални и здравноосигурителни вноски.....	38
1.4 Косвени данъци	38
1.4.1 Данък върху добавената стойност	38
1.4.2 Акцизи	40
1.4.3 Данък върху застрахователните премии	41
1.4.4 Мита.....	41
1.5 Неданъчни приходи	41
1.6 Помощи и дарения	42
2. Изпълнение на разходите по икономически елементи.....	42
2.1 Текущи нелихвени разходи.....	43
2.1.1 Разходи за персонал	43
2.1.2 Издръжка	43
2.1.3 Субсидии.....	44
2.1.4 Социални и здравноосигурителни плащания	45
2.2 Капиталови разходи.....	47
2.3 Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	47
2.4 Лихвени разходи	48
2.5 Вноска на България в бюджета на Европейския съюз	48
3. Просрочени задължения и вземания към 30.06.2020 г.	48
3.1 Просрочени задължения.....	48
3.2 Просрочени вземания	49
4. Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма към 30.06.2020 година.....	51
4.1 Външно финансиране	51
4.2 Вътрешно финансиране.....	52
4.3 Приватизация на дялове, акции и участия.....	54

IV. ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТИ НА ОБЩИНИТЕ, НА СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ И БЮДЖЕТИ ПО ЧЛ.13, АЛ.3 И АЛ.4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ.....	55
1. Държавен бюджет	55
1.1 Бюджет на Народното събрание.....	57
1.2 Бюджет на съдебната власт.....	57
2. Бюджети на общините	58
3. Социалноосигурителни фондове	60
3.1 Държавно обществено осигуряване	60
3.2 Национална здравноосигурителна каса	61
4. Бюджети по чл. 13, ал. 3 на Закона за публичните финанси и бюджет на Селскостопанска академия.....	62
4.1 Държавни висши училища	62
4.2 Българска академия на науките	62
4.3 Селскостопанска академия (ССА).....	62
4.4 Българско национално радио	62
4.5 Българска национална телевизия	63
4.6 Българска телеграфна агенция.....	63
5. Сметки за средствата от Европейския съюз на бюджетни организации	64
5.1 Сметка за средствата от Европейския съюз на Национален фонд към Министерство на финансите	64
5.2 Сметки за средствата от Европейския съюз, администрирани от Разплащателната агенция към Държавен фонд “Земеделие”	66
6. Бюджети по чл. 13, ал. 4 на Закона за публичните финанси.....	70
6.1 Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС)	70
6.2 Фонд „Сигурност на електроенергийната система“	70
6.3 Държавно предприятие „Научно-производствен център“	71
6.4 Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“.....	71
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	72

Използвани съкращения

Н1 - първо полугодие
БВП – брутен вътрешен продукт
БНБ – Българска народна банка
ВОП – вътреобщностни придобивания
ГД – главна дирекция
ДДС – данък върху добавената стойност
ДИЗ – държавни инвестиционни заеми
ДОО – държавно обществено осигуряване
ДДФЛ – Данъци върху доходите на физическите лица
ДФЗ – Държавен фонд „Земеделие”
ЗДБРБ – Закон за държавния бюджет на Република България
ЗКПО – Закон за корпоративното подоходно облагане
ИА - изпълнителна агенция
КСО – Кодекс за социално осигуряване
КФП – Консолидирана фискална програма
МБВР – Международна банка за възстановяване и развитие
МВР – Министерство на вътрешните работи
МЗ – Министерство на здравеопазването
МЗХГ – Министерство на земеделието, храните и горите
МИ – Министерство на икономиката
МО – Министерство на отбраната
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС – Министерски съвет
МТИТС – Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
МФ – Министерство на финансите
НАП - Национална агенция за приходите
НЗОК - Национална здравноосигурителна каса
НК ”ЖИ” – Национална компания „Железопътна инфраструктура”
НОИ – Национален осигурителен институт
НС – Народно събрание
НСИ – Национален статистически институт
НРС – наблюдение на работната сила
НФ – Национален фонд
ПЗР – преходни и заключителни разпоредби
ПРБ – първостепенни разпоредители с бюджет
п.п. – процентни пункта
ПУДООС – Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПМС – Постановление на Министерския съвет
СКФ – Структурни и Кохезионен фондове
УПФ – Учителски пенсионен фонд
ФГВРС – Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”
ФМ на ЕИП – Финансов механизъм на Европейско икономическо пространство
ХИПЦ – Хармонизиран индекс на потребителските цени
ЦБ – Централен бюджет

I. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА

1. Състояние на българската икономика през първата половина на 2020 г.

➤ Брутен вътрешен продукт

През първото полугодие на 2020 г. брутният вътрешен продукт¹ на България възлезе на 52 633 млн. лв., което представлява намаление от 3,1 % спрямо същия период на 2019 г. През първото тримесечие бе регистриран реален растеж на БВП от 2,4² %, докато през второто бе отчетен спад от 8,2 %. С основен принос за спада на БВП бяха инвестициите.

Крайното потребление нарасна с 4,1 % и 0,4 % съответно през първо и второ тримесечие. Растежът бе подкрепен от публичното потребление, докато потреблението на домакинствата бе потиснато, както от наложените ограничителни мерки срещу COVID-19, така и от нарасналата несигурност.

Инвестициите в основен капитал се повишиха с 1,2 % през първо тримесечие и спаднаха с 3,8 % през второ. Отчетеният растеж през първо тримесечие се дължеше на по-високите публични капиталови разходи, докато частната инвестиционна активност бе слаба.

Износът на стоки и услуги нарасна с 1,9 % през първо и намален с 20,3 % през второ тримесечие. Спадът се дължеше на намаленото търсене на стоки сред основни търговски партньори, както и на ограничения износ на транспортни и туристически услуги. Вносът на стоки и услуги се увеличи с 3,2 % през първото тримесечие, но намален с 20,2 % през второто.

Брутната добавена стойност нарасна в реално изражение с 2,3 % през първо тримесечие и спадна със 7,4 % през второ. Положителен принос за растежа през първото тримесечие имаха услугите, следвани от промишлеността. За периода април-юни при промишленото производство и строителната продукция бяха отчетени спадове съответно от 13% и 10,2 %. Услугите също бяха негативно засегнати, най-вече по линия на отраслите: търговия; транспорт; хотелиерство и ресторантьорство.

➤ Пазар на труда

През първото тримесечие на 2020 г. броят на заетите (ЕСС 2010) намален с 1,3 % на годишна база до 3398,2 хил. души. През този период вече започна да се проявява ефектът от предприетите мерки против разпространението на COVID 19 (месец март), но основният ефект се очаква да се прояви в данните за второто тримесечие. Най-голям спад на заетостта бе наблюдаван в аграрния сектор, индустрия (без строителство) и в търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство.

Основните показатели на пазара на труда също се характеризираха с влошаване през първото полугодие на 2020 г. Коефициентът на икономическа активност на населението (15-64 г.) отчете намаление от 1,3 п.п. до 71,6 %, а коефициентът на заетост на населението в същата възрастова група се понижи с 1,8 п.п. до 67,8 %. След като през първото тримесечие на годината коефициентът на безработица продължи да намалява на годишна база, през второто тримесечие стойността на показателя се повиши, в съответствие с въведените ограничителни мерки в средата на месец март. В резултат, коефициентът на безработица възлезе на 5,3%, средно за първите шест месеца на годината. По-детайлните данни на Агенция по заетостта показват, че през първите седмици след обявяване на извънредното положение в страната броят на регистрираните безработни е нараснал с около 100 хил. души, достигайки до 300 хил. души в края на май.

¹ Данните за второ тримесечие на 2020 г. са на база експресни оценки за БВП на НСИ.

² Данните за БВП и компонентите му са сезонно изгладени с корекция в разликите в броя на работните дни. Представените растежи са спрямо същия период на предходната година.

От средата на май обаче се наблюдава пречупване на тренда и в края на юни броят на регистрираните безработни намаля до около 275 хил. души.

През първо тримесечие реалната производителност на труда (БДС на един зает) се повиши с 2,5 % на годишна база, което съчетано със 7,3 % номинален растеж на компенсацията на един нает доведе до нарастване на разходите за труд на единица продукция с 4,7 %. Изменението на показателите през тримесечието остана близко до отчетените темпове година по-рано и все още не показва съществен негативен ефект от пандемията, но по-детайлните месечни данни отразиха отрицателните ефекти върху доходите от труд. Започналото от месец март оптимизиране на разходите за труд, доведе до съществено ограничаване на темпа на растеж на средствата за работна заплата. Тази тенденция беше най-силно изразена през март и април, след което през месеците май и юни започна да се наблюдава частично възстановяване. Най-засегнатите дейности бяха хотели и ресторанти, култура, спорт и развлечения, транспорт, строителство, които се характеризираха както с намаление на наетите лица, така и на средната работна заплата. Разгледано средно за първото полугодие на 2020 г., номиналният растеж на средната работна заплата се забави до 7,6 % на годишна база спрямо 12,1 % през аналогичния период на предходната година. В условията на забавяне на инфлацията, реалното нарастване на средната работна заплата се забави в по-слаба степен до 5,5 % през първите шест месеца на годината.

➤ *Инфлация*

Инфлацията на годишна база намаляваше през първото полугодие и през юни се понижи до 0,9 %, при 3,1 % в края на 2019 година. Основен фактор за това бе спадът в цените на енергийните стоки, докато динамиката на цените на храните беше разнопосочна. Спадът в международните цени на нефта през юни беше 34 % спрямо същия месец на предходната година. Значително по-ниските цени от внос на природен газ предизвикаха поевтиняване на цената в страната и понижение на цените на топлоенергията. Според решение на Комисията за енергийно и водно регулиране, от началото на април влязоха в сила по-ниски цени на природния газ и на топлоенергията. Инфлационните процеси при непреработените храни се ускориха, докато нарастването на цените при преработените храни беше със забавени темпове от началото на годината. Последното повлия и за намаление на базисната инфлация, която през юни се понижи до 2,1 %, при 2,5 % в края на 2019 година.

➤ *Външен сектор*

Разпространението на пандемията от Covid-19 и наложените мерки за нейното ограничение имаха отрицателно въздействие върху икономическата активност и, съответно, международната търговия и финансовите потоци в глобален план през полугодията на 2020 г. В България ефектите върху износа и вноса на стоки започнаха да се проявяват от март, като спадът на годишна база достигна двуцифрени темпове през април и май, а през юни понижението бе по-умерено. За полугодията износът на стоки намаля номинално със 7,5 %. Нефтът и рафинираните нефтопродукти допринесоха за повече от половината от общия спад, поради съществено по-ниските цени на международните пазари, съчетани с по-малки изтъргувани количества. Общият спад на износа бе резултат и от по-слабата търговия с машини и съоръжения (основно електрически апарати) и облекло. Отчетеният растеж на износа на зърнени растения и мелничарски продукти, растителни масла, почистващи препарати, метални руди, някои лекарствени продукти не бе достатъчен, за да компенсира низходящата динамика при останалите стоки. Спадът при вноса до юни бе 11,9 %, с основен принос от търговията с нефт, природен газ, машини и съоръжения (автомобилни части, електрически машини и машини със специално предназначения), текстил. По отношение на регионалната структура, понижението в търговията бе относително балансирано между държави от ЕС и трети страни. По-съществен спад имаше в търговията с Италия през март-май, докато

износът към Германия продължи да нараства в повечето от месеците. Мерките срещу COVID-19 съществено ограничиха туристическите и транспортните услуги, в резултат на което през полугодieto износът на услуги спадна с 31,4 %, а вносът – с 27,9 %. Паричните преводи от чужбина се свиха с повече от 50 %, компенсациите на краткосрочно заетите в чужбина – с повече от 60%. Въпреки понижението при повечето от потоците по текущата сметка, ускорения спад на вноса спрямо износа предопредели положителния нетен ефект за полугодieto – излишъкът по текущата сметка нарасна на годишна база както в абсолютна стойност (с 86,3 млн. евро), така и като отношение спрямо БВП (с 0,3 п.п. до 1,3 % от прогнозния БВП).

По финансовата сметка, в съответствие с препоръките на БНБ за увеличение на ликвидността на банките, бе отчетено понижениe на активите, държани в чужбина. Привлечените ПЧИ през текущата година бяха съизмерими с полугодieto на 2019 г.

➤ *Финансов сектор*

През първите шест месеца на годината нивото на международните валутни резерви на страната продължи да осигурява стабилното функциониране на паричния съвет. Към края на юни 2020 г. пазарната им стойност възлезе на 28 млрд. евро. След отчетения годишен спад от 0,9 % през 2019 г., темпът им на растеж през настоящата година започна да се ускорява от март и в края на юни 2020 г. достигна 11,3 %. Основен принос за повишението на валутните резерви през първото полугодие имаха банковите резерви. Значителното им нарастване се дължеше на обявления на 19 март от Българска народна банка пакет от мерки във връзка с пандемията от COVID-19³ за запазване на устойчивостта на банковата система. Една от мерките беше увеличаване на ликвидността на банковата система чрез намаляване на чуждестранни експозиции на търговските банки. В резултат, за периода март-юни, банковите резерви се увеличиха с 5,6 млрд. лв. Към края на май 2020 г. съотношението на валутните резерви към краткосрочния външен дълг на страната беше 346,1 %, а покритието на вноса на стоки и услуги през юни достигна 9,9 месеца.

Паричното предлагане нарасна с 9,6 % в края на юни спрямо година по-рано, при 9,9 % в края на 2019 г. Динамиката му се определяше от бързоликвидния паричен агрегат М1, докато квазипарите имаха отрицателен принос. През януари беше отчетено значително увеличение на овърнайт депозитите за сметка на сходно намаление при депозитите, договорени за ползване след предизвестие до 3 месеца, като базовият ефект продължи да оказва влияние през цялото първо полугодие⁴. През юни овърнайт депозитите нараснаха с 47,2 % спрямо същия период на предходната година, а квазипарите се свиха общо с 27,7 %. По институционални сектори, годишният растеж на депозитите на нефинансови предприятия се забави и достигна 12,4 % при 15,1 % в края на 2019 г. Депозитите на домакинствата нараснаха с 8,5 % спрямо юни 2019 г. и се забавиха минимално спрямо края на предходната година, когато отчетоха темп на растеж от 8,6 %⁵. Динамиката на кредита за частния сектор към края на март 2020 г. все още не отразяваше съществени негативни икономически ефекти от кризата, свързана с COVID-19, спрямо темповете, отчетени в края на 2019 г. **Годишният темп на изменение на кредита за частния сектор започна леко да се забавя от март – до 9,1 % при 9,3 % в края на 2019 г., като в края на юни 2020 г. се забави до 6,7 %.** По-голям принос за по-ниския растеж имаше кредитът за нефинансови предприятия, чието нарастване се забави за разглеждания период от 5,9 % до 2,8 %. Годишното изменение на кредитите за

³ http://www.bnb.bg/PressOffice/POPressReleases/POPRDate/PR_20200319_BG

⁴ Еднократният ефект се дължи на прекласифициране в съответствие с методологически изисквания. С данните към януари 2020 г., са прекласифицирани прехвърляеми спестовни депозити от „депозити, договорени за ползване след предизвестие до 3 месеца в показателя „овърнайт депозити на сектор домакинства“,

https://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_download/202003_s_ms_press_a1_bg.pdf

⁵ Депозити, включени в М3 по парична статистика на БНБ.

домакинства беше 8 %, като ефектът върху тях беше по-малък. По-осезаемо забавяне се наблюдаваше при кредитите за потребление. Техният годишен растеж се забави до 7,1 %, при 10,8 % в края на 2019 г., докато жилищните кредити продължиха да нарастват с двуцифрени темпове през цялото полугодие, като и при тях беше отчетена тенденция на забавяне. Те се увеличиха с 13,3 % на годишна база към края на юни, при 14,5 % в края на 2019 г.

2. Актуална оценка за основните параметри по макроикономическата рамка за 2020 г.⁶

➤ Допускания за развитието на международната среда

Икономическите последици от разпространението на коронавируса в целия свят са значителни. Директните ефекти се проявяват в нарушаване на световните вериги на доставка, спад в крайното търсене на стоки и услуги, спад на туризма (особено в международен план) и на бизнес пътуванията, ограничения в някои производства, намаление на заетостта и доходите от труд. Бизнес климатът и очакванията на потребителите се влошават, а цените на активите, както и на международните цени на суровините намаляват. Особеното на тази икономическа криза е, че с цел запазване на живота и здравето на хората се налагат социални ограничения, които намаляват икономическата активност.

Таблица № 1 Външни допускания и основни макроикономически показатели на България за 2020 г.

Основни макроикономически показатели	Прогноза за 2020 г.	
	Есенна прогноза 2019 г.	Пролетна прогноза 2020 г.
МЕЖДУНАРОДНА СРЕДА		
Световна икономика [реален растеж, %]	3,5	-0,3
Европейска икономика - ЕС [%]	1,8	-4,0
Валутен курс щ.д./евро	1,10	1,11
Цена на петрол "Брент" [щ.д./барел]	57,8	36,0
Цена на неенергийни суровини [в щ.д., %]	1,4	-11,6
EURIBOR 3м. [%]	-0,6	-0,4
БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ		
БВП [млн. лв.]	126 769	117 306
БВП [реален растеж, %]	3,3	-3,0
Потребление	5,2	0,2
Брутообразуване на основен капитал	3,9	-2,5
Износ на стоки и услуги	2,3	-16,3
Внос на стоки и услуги	4,9	-12,9
ПАЗАР НА ТРУДА И ЦЕНИ		
Заетост (СНС) [%]	0,2	-2,1
Коефициент на безработица (НРС) [%]	4,1	6,2
Компенсации на един нает [%]	7,4	4,8
Дефлатор на БВП [%]	3,5	1,9
Средногодишна инфлация (ХИПЦ) [%]	2,1	0,1

⁶ Оценката се основава на пролетната макроикономическа прогноза на Министерство на финансите, която бе публикувана в Конвергентната програма на Република България 2020-2023 г., през април 2020 г. и беше използвана при актуализацията на Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 година.

ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС		
Текуща сметка [% от БВП]	4,1	1,2
Търговски баланс [% от БВП]	-3,5	-3,2
Преки чуждестранни инвестиции [% от БВП]	2,6	1,8
ПАРИЧЕН СЕКТОР		
МЗ [%]	8,2	7,0
Вземания от фирми [%]	6,8	1,9
Вземания от домакинства [%]	8,8	1,4

Източници: МФ, МВФ, СБ, ЕК

Допусканията за външната среда през 2020 г., използвани за разработването на този макроикономически сценарий, представляват собствени изчисления, основани на анализи и оценки на международни финансови организации към 27 март 2020 г. Съществува твърде голяма несигурност в прогнозите за отражението на пандемията върху реалния растеж на БВП в света. Основното допускане е, че през втората половина на 2020 г. пандемията постепенно ще затихне в международен план и ограничителните мерки ще бъдат отменени, което предполага плавно възстановяване през втората половина на годината.

➤ *Брутен вътрешен продукт*

Очаква се спад на БВП за годината от 3 %, при прогнозиран ръст от 3,3 % при изготвянето на Бюджет 2020 г. В прогнозата е заложен спад на частното потребление, поради наложените ограничителни мерки от разпространението на коронавируса, по-слабо нарастване на разполагаемия доход и повишена несигурност. Правителственото потребление ще има положителен принос към растежа на БВП. Повишената несигурност ще се отрази и в спад на частните инвестиции в икономиката. Влошената външна среда ще отложи инвестиционните решения. В същото време се очаква двуцифрен растеж на правителствените инвестиции. Спадът на износа на стоки и услуги се обуславя от пониското външно търсене на стоки и съществен спад на износа на транспортни и туристически услуги. По-слабите износ и вътрешно търсене ще ограничат размера на вноса, като допълнителен отрицателен ефект ще има ограничаването или забавянето във времето на доставките на суровини.

Динамиката на БВП за първото полугодие на 2020 г. бе близка до очакваната в актуализацията на Бюджет 2020 г. Все пак съществуват рискове в посока надолу при по-слабо възстановяване, предвид все още несигурната среда и факта, че разпространението на вируса не е овладяно. В актуалните прогнози за държавите основни търговски партньори на България е представено по-бавно от предварително очакваното възстановяване, което може да потисне възстановяването на износа на България до края на годината. Потребителските нагласи са песимистични и към месец юни все още не се наблюдава възстановяване на търговията на дребно. Частните инвестиции най-вероятно ще продължат да бъдат потиснати и през второто полугодие на 2020 г.

➤ *Пазар на труда*

Отчетеното ниво на безработица през първото полугодие на 2020 г. беше по-високо от заложеното в Бюджет 2020 г. от есента на 2019 г. По този начин, очакваната стойност на показателя за цялата 2020 г. се очаква да достигне 6,1 % и да бъде с около 2 п.п. над есенната прогноза. Наблюдаваното развитие беше резултат от въведените ограничителни мерки, които понижиха икономическата активност в страната и доведоха до освобождаване на заети лица, особено изразено в дейностите хотели и ресторанти, култура спорт и развлечения, преработваща промишленост, строителство и транспорт. Динамиката на заетостта (ЕСС 2010) през 2020 г. ще премине на отрицателна територия, като темпът на намаление на показателя е оценен на 2,1 % и ще отчете съществено влошаване спрямо заложения средногодишен темп на растеж от 0,2 %.

През първото тримесечие на 2020 г. номиналният темп на нарастване на компенсацията на един нает възлезе на 7,3 % и остана близък до изменението на показателя година назад. По-детайлните месечни данни от Наблюдението на предприятията до средата на годината показат, че в следствие на COVID-19 може да се очаква силно ограничаване на динамиката на разходите за труд. Последното се очаква да се осъществи в по-голяма степен чрез редукия на заетите лица, докато ефектът върху доходите се очаква да се прояви преди всичко в забавяне на тяхната динамика. Очакваният номинален растеж на компенсацията на един нает за цялата 2020 г. от 4,8 % ще остане с 2,6 п.п. по-нисък от прогнозирания в есенната прогноза от 2019 г.

➤ *Инфлация*

През 2020 г. се очертава външните и вътрешните фактори за нарастване на цените в страната да имат слабо влияние. Спадът в международните цени на нефта, който в настоящия сценарий е над 35 %, както и значително по-ниските цени на внос на природен газ, ще предизвикат поевтиняване на енергийните стоки, което по веригата на междуетрасловите връзки ще ограничи допълнително нарастването на производствените и потребителските цени в страната.

В края на годината очакваме спад в цените на енергийните и на неенергийните промишлени стоки. Като се има предвид и прогнозираният спад в крайното търсене за България, очакваното движение на потребителските цени е в посока надолу.

В допусканията за международните цени на суровините, единствено при храните и напитките очакваме повишение през настоящата година. Поради затрудненията в международната търговия е възможно ограничаване на вноса на някои пресни продукти. Възможните шокове в предлагането на храни, заедно с очакваното по-високо търсене поради презапасаване в периода на извънредните мерки, очакваме да се отрази в положителна инфлация при хранителните стоки, която ще предизвика и поскъпване на цените на някои услуги, като обществено хранене.

В месечното разпределение на инфлацията на годишна база очакваме тя да бъде леко отрицателна от втората половина на годината. Средногодишната инфлация се очаква да бъде 0,1 %.

➤ *Външен сектор*

Разпространението на пандемията от COVID-19 и свързаните с това ограничителни мерки се очаква да продължат да потискат международната търговия до края на 2020 г. Отчетената динамика по стокови групи и очакванията за икономическата активност на основните търговски партньори на България предполагат забавяне на спадовете на годишна база през трето и четвърто тримесечие спрямо второ. **За годината се очакват понижения в номинално изражение от около 20 % при износа на стоки и 18 % при вноса, при прогнозиран растежи в есенната прогноза.** Търговският дефицит ще е малко по-нисък спрямо прогнозата от есента – 3,2 % от БВП. Същевременно, по останалите статии на текущата сметка се очаква влошаване спрямо есенната прогноза. Ограниченията на транспортните и туристическите услуги в международен план ще се отразят в двуцифрени спадове в търговията с тях. Поради по-високият им дял в износа, актуалната оценка е за понижение на излишъка на статията услуги до 4,3 % от БВП. Салдото по доходните статии ще е балансирано, при очаквания за излишък, залегнали в есенната прогноза. В резултат се очаква и по-нисък излишък по текущата сметка през 2020 г. (1,2 % от БВП).

➤ *Финансов сектор*

Очакванията за развитието на кредита за частния сектор в пролетната прогноза, отчитат значително по-ниско търсене на заемни средства през 2020 г., в резултат от

негативните ефекти върху икономическата активност, произтичащи от ситуацията с COVID-19. По-ниското търсене на кредити от фирми и домакинства отразява и нарасналата несигурност, по-висока склонност към спестяване и отлагане на покупки, които не са от първа необходимост. Очакванията за развитието на кредита за частния сектор в пролетната прогноза отразяват и тези за пазара на труда и доходите, повлияни от ограничената стопанска дейност и частни инвестиции, в следствие на ефектите от пандемията. Очакванията, заложи в пролетната прогноза предвиждат годишният растеж на кредита за домакинства в края на 2020 г. да се забави до 1,4 %, а този за нефинансови предприятия – до около 1,7 %.

Международната среда продължи да се характеризира със стимулиращи парични политики на основните централни банки. В отговор на икономическата криза, породена от глобалната пандемия, ЕЦБ предприе поредица от мерки по паричната политика, насочени към поддържане на ликвидността и условията за финансиране в еврозоната, но нивата на референтните лихвени проценти не бяха променени⁷.

По отношение на лихвените проценти във външните допускания за изготвяне на пролетната прогноза, са използвани допусканията на Международния валутен фонд относно лихвените проценти по необезпечени депозити на междубанковия пазар в еврозоната – ЮРИБОР (с матуритет 3 месеца). Динамиката на показателя остана на отрицателна територия, като в края на юни стойността му беше -0,38 %, близко до средната му стойност за първите шест месеца на годината (-0,35 %) и до заложената в пролетната прогноза от -0,4 %.

---

⁷ <https://www.ecb.europa.eu/press/govcdec/mopo/html/index.en.html>

II. ОСНОВНИ АКЦЕНТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА БЮДЖЕТНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ

1. Фискални развития през първото полугодие на 2020 г.

Изпълнението на бюджета през първото полугодие на 2020 г. премина през два ясно изразени периода – периода до обявяването на извънредно положение на територията на цялата страна на 13 март и периода след него. Първите два месеца на годината се характеризираха с продължаване на положителните тенденции в приходите от предходните няколко години. Параметрите по изпълнението на приходите отчетоха значително подобрение спрямо същия период на предходната година, като постъпленията при повечето от основните данъци и осигурителни вноски отчитаха номинален растеж и параметрите по изпълнението им съответстваха на заложеното с годишните разчети за 2020 г. от есента на 2019 г. През месец февруари нивото на безработица все още бе сред най-ниските регистрирани стойности за страната, а подобрение се отчиташе и при редица важни макроикономически индикатори. Положителното развитие на параметрите по изпълнението на приходите позволи през първите два месеца на годината да бъде формирано значително по размер текущо превишение на приходите над разходите по КФП в размер на близо 1,5 млрд. лв. към края на февруари 2020 г.

Тези благоприятни развития претърпяха рязък обрат след обявяването с Решение на Народното събрание на извънредно положение на територията на цялата страна на 13 март. На фона на безпрецедентна ситуация, при която много от държавите в света се борят с всички налични ресурси за ограничаване на разпространението на заразата с COVID-19, измеренията на кризата за световната и в частност за европейската икономика са огромни. Повечето големи икономики, засегнати от пандемията очакваха, а впоследствие статистическите данни потвърдиха, значително забавяне и навлизане в рецесия през настоящата година, като трудно може да се оцени в пълнота колко дълбоки ще са икономическите последици от предприетите действия за борба с пандемията. България като отворена икономика не може да остане изолирана от протичащите процеси в основните икономики на еврозоната, които формират значителна част от стокообмена и износа на страната. Динамичните процеси в икономиките на основните външнотърговски партньори и наложените мерки и ограничения в ситуация на извънредно положение в страната промениха коренно макроикономическия сценарий за настоящата година, което чрез преките и косвените ефекти от всички тези въздействия, се отрази негативно на прогнозите по отношение на изпълнението на приходите и очерта необходимост от обезпечаване на допълнителни разходи.

Поетапно наложените ограничителни мерки в България, Европейския съюз и много от големите икономики в света доведоха до внезапен шок и рязко влошаване на външната среда, значително свиване на външнотърговските обороти, ограничаване на инвестиционната активност и загуба на работни места. Тежко бяха засегнати редица сектори, като туризъм, ресторантьорство и заведения за обществено хранене, увеселителни заведения, транспорт и много други. Нарушени бяха вериги за доставка на суровини и детайли за производства, което засегна експортноориентираните сектори. Наложените ограничителни мерки засегнаха и вътрешното потребление, като през месеците на наложени по-строги карантинни мерки оборотите в търговията на дребно отчетоха свиване. Фискалното отражение на всички тези неблагоприятни развития доведе до забавяне при основните данъци в периода след въвеждането на извънредното положение, като тази тенденция бе ясно изразена през месеците април и май. Поради тези негативни развития общият размер на приходите и помощите по КФП към полугодията на 2020 г. отчете номинален спад в размер на близо 0,9 млрд. лв. спрямо същия период на

предходната година. Забавяне има при всички основни данъци, осигурителни вноски, както и при неданъчните приходи.

От страна на разходите при безпрецедентна ситуация на извънредно положение възникнаха огромни предизвикателства пред много от функциите на държавата, като най-пряко и неотложно беше гарантирането на необходимите условия и ресурси за нормалното функциониране на общественото здраве, вътрешния ред и сигурността. Поради това и в изпълнение на Закона за мерките и действията по време на действието на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., и за преодоляване на последиците (загл. доп., ДВ, бр. 44 от 2020 г.) правителството предприе незабавни действия за обезпечаване на необходимия финансов ресурс за изпълнението на вменените функции и отговорности, като приоритет са работещите на първа линия в борбата с разпространението на вируса – здравните работници и сектора на вътрешния ред. Освен неотложните разходи по превенция на разпространението на COVID-19, приоритет са и мерките за подкрепа на икономиката и заетите. За запазване на работните места в страната правителството предложи и след обсъждане в Съвета за тристранно сътрудничество бе приета мярка за субсидирана заетост (т. нар. мярка „60/40“), която да подпомогне най-засегнатите сектори да задържат своите служители и работници по време на извънредното положение. По-късно дизайнът на мярката бе променен, обхватът ѝ разширен допълнително, а срокът ѝ на действие бе удължен до края на месец септември. Изплатените средства към края на юни по мярката „60/40“ са 124,7 милиона лева, като с тях е запазена заетостта на около 156 хиляди души. Плащанията за запазване на заетост ще продължат и при новия дизайн на мярката, като към началото на юли подадените заявления са за почти 290 хиляди заети, съответно от около 18 хиляди работодатели. Друг непосредствен ефект от кризата са нарасналите разходи за обезщетения за безработица, но без да бъде приложена мярката за субсидирана заетост тези разходи биха били значително по-високи.

Друго направление на политиките за ограничаване на последствията от кризата бяха предприетите действия за увеличаване на капитала на Българската банка за развитие (ББР) със 700 млн. лв. Половин милиард лева от тях са предназначени за предоставяне на гаранции от ББР на останалите търговски банки при предоставяне от тяхна страна на кредити за подкрепа на бизнеса, изпитващ трудности с ликвидността и кредитирането. Очаква се мултиплициране на ефекта, така че общата сума, която да могат да предоставят банките да достигне 2,5 млрд. лв. Останалите 200 млн. лв. от увеличения капитал на ББР са предназначени за гаранции пред търговските банки за отпускане на потребителски безлихвени кредити на лица, останали безработни по време на кризата.

Очертаващата се невъзможност да бъдат постигнати заложените фискални цели с разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. наложи изготвянето и одобряването от правителството на законопроект за изменение и допълнение на ЗДБРБ за 2020 г. (ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г.), който бе внесен в Народното събрание на 30 март 2020 г. Причините за това са, от една страна, прогнозираното влошаване на параметрите по бюджетните приходи на база на прогноза за влошаване на макроикономическите допускания, и от друга, необходимостта от осигуряване на допълнителни разходи в изпълнение на Закона за мерките и действията по време на действието на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., и за преодоляване на последиците (загл. доп., ДВ, бр. 44 от 2020 г.). Промените в ЗДБРБ за 2020 г. са приети на второ четене на 6 април 2020 г. и влезли в сила от деня на обнародването на закона в „Държавен вестник“ – 9 април 2020 г.

2. Актуална прогноза за параметрите по консолидираната фискална програма за 2020 г.

Рязкото влошаване на макроикономическите перспективи и външната и вътрешна среда, породено от безпрецедентната криза от пандемията с COVID-19, наложиха актуализация на фискалната рамка по приходите и разходите за 2020 г. и промяна на фискалната цел по отношение на бюджетното салдо за годината. Изготвените актуализирани разчети от края на месец март очертаха значително забавяне в приходите, основно в частта на данъчните и осигурителните приходи по националния бюджет, което се дължи на влошените макроикономически индикатори по отношение на ръста на реалния БВП, вътрешното потребление, износа и вноса, пазар на труда и други.

От друга страна, направените разчети за необходимия допълнителен ресурс за разходи за обезпечаване на мерките в изпълнение на Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание на 13 март 2020 г., както и други мерки, свързани с борбата с разпространението и лечението на заразените с COVID-19, очертаха необходимост от допълнителни разходи. Предвид значителните негативни ефекти в приходите и необходимостта от обезпечаване на допълнителни разходи, при хипотезата на чл. 27, ал. 5 на ЗПФ Министерският съвет предложи на Народното събрание да одобри законопроект за изменение и допълнение на ЗДБРБ за 2020 г., с който да се промени фискалната рамка за годината. Актуализираните фискални прогнози доведоха до промени в приходната и разходната част на държавния бюджет, в частта на бюджетните взаимоотношения (трансфери) нето, както и в частта на бюджетното салдо и финансирането по държавния бюджет. Заедно с това бяха предложени и промени в частта на приходите, разходите и трансферите по бюджета на ДОО, в т.ч. в разходите и трансферите по бюджета на фонд „Безработица“. Актуализираните фискални прогнози бяха отразени в разчетите към ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. Актуализацията на ЗДБРБ за 2020 г. бе одобрена на второ четене на 06.04.2020 г. и ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. влезе в сила след неговото обнародване в Държавен вестник (обн. ДВ бр. 34 от 09.04.2020 г.).

С разчетите към ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. се прогнозира по-ниско изпълнение на приходите спрямо първоначалните разчети – с около 2,44 млрд. лв. по-малко. Засегнати са основните данъци - ДДС, акцизи, корпоративни данъци, ДДФЛ, социално-осигурителни вноски и др.

От страна на разходите бяха обезпечени предвидените мерки за подкрепа на работната сила и бизнеса в изпълнение на Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание на 13 март 2020 г., свързани с борбата с разпространението и лечението на заразените с COVID-19. Основната част от тези мерки бе предвидено да бъде финансирана чрез увеличаване на разходите с 1,07 милиарда лева, заедно с допълнителна капитализация на Българската банка за развитие със 700 милиона лева.

Отчитайки прогнозираното по-ниско изпълнение на приходите и осигурените допълнителни разходи със ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г., бе увеличен размерът на дефицита по държавния бюджет с 3,514 млрд. лв. до 3,451 млрд. лв. или 2,9 % от прогнозния БВП. Изготвените разчети за основните параметри по консолидираната фискална програма предвиждат бюджетното салдо по КФП за 2020 г. да бъде отрицателно в размер на 3 513,8 млн. лв. или 3,0 на сто от прогнозния БВП.

Таблица №2

Консолидирана фискална програма	2020	2020	Изменение
	ЗДБРБ	актуализ. прогноза*	
	млн. лв.	млн. лв.	млн. лв.
Приходи, помощи и дарения	46 836,6	44 392,7	-2 443,8
Данъчни приходи	37 359,7	34 915,9	-2 443,8
Преки данъци	7 192,9	6 581,2	-611,7
Корпоративни данъци	2 815,1	2 487,4	-327,7
ДДФЛ	4 377,8	4 093,8	-283,9
Приходи на социално и здравноосигурителните фондове	11 233,2	10 803,2	-430,0
Косвени данъци	17 707,2	16 322,0	-1 385,2
ДДС	11 730,0	10 640,4	-1 089,6
Акцизи	5 695,2	5 450,0	-245,2
Мита и митнически такси	237,2	187,4	-49,8
Данък върху застрахователните премии	44,8	44,2	-0,6
Други данъци	1 226,5	1 209,5	-17,0
Неданъчни приходи	6 782,7	6 782,7	0,0
Помощи и дарения	2 694,2	2 694,2	0,0
Разходи и вноса Република България в бюджета на ЕС	46 836,6	47 906,6	1 070,0
Нелихвени разходи	44 784,3	45 784,3	1 000,0
Текущи нелихвени	38 132,6	39 132,6	1 000,0
в т.ч. социални и здравноосигурителни плащания	18 572,6	19 572,6	1 000,0
Капиталови разходи и трансфери	6 622,2	6 622,2	0,0
Предоставени текущи и капит. трансфери за чужбина	29,5	29,5	0,0
Разходи за лихви	654,9	724,9	70,0
Вноса на Република България в бюджета на ЕС	1 397,4	1 397,4	0,0
Дефицит/излишък	0,0	-3 513,8	-3 513,8

* Актуализираната прогноза на КФП съответства на разчетите към ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г.

В контекста на предлаганото увеличаване на дефицита (3,5 млрд. лв.) и осигуряването на допълнителен капитал за ББР (0,7 млрд. лв.), което общо възлиза на 4,2 млрд. лв., както и за гарантирането на достатъчно ликвидни фискални буфери в случай на по-негативен от очаквания сценарий, е прието увеличаване на лимита за поемане на нов държавен дълг, респективно за допустимия максимален размер на държавния дълг към края на годината, който е увеличен до 31,5 млрд. лв.

3. Основни параметри по консолидираната фискална програма към първото полугодие на 2020 г.

Изпълнението на приходите, помощите и даренията по КФП за полугодията представлява 48,3 на сто от актуализирания годишен разчет. Изпълнението на данъчните и осигурителните приходи към полугодията спрямо актуализираните разчети за годината е 48,9 на сто. При допускане за липса на втора вълна на заразата с COVID-19 и повторно налагане на по-строги карантинни мерки и ограничения до края на годината, може да се очаква постепенно възстановяване на вътрешното потребление, с което постъпленията от косвени данъци ще отчетат известно ускоряване. При такава хипотеза и на база на текущите параметри, прогнозите в годишен план очертават изпълнение на планираните данъчни приходи по националния бюджет. Рискове по отношение на изпълнението на актуализираните разчети за годината при по-негативен от планирания сценарий могат да възникнат основно при постъпленията от акцизи, ДДС от внос, корпоративни данъци, здравноосигурителни вноски, приходи от ТОЛ такси и други. Тук е важно да се отбележат и усилията на приходните администрации за повишаване събираемостта на приходите. Независимо от извънредните обстоятелства, продължават да се прилагат активните мерки за засилен фискален контрол, включително и контрол в реално време на фискалните устройства на търговците в страната, мерките за засилване на контрола при търговията с акцизни стоки, борбата с контрабандния внос, както и противодействието на опитите за

данъчни нарушения и измами. Системното прилагане на тези мерки вече оказва дисциплиниращ ефект и натиск върху сивата икономика.

Параметрите по разходите се развиват съобразно разчетите към ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г.⁸. Усвояването на разходите през първото полугодие е традиционно ниско - разходите по КФП, включително вноската в общия бюджет на ЕС, за първите шест месеца на 2020 г. представляват 41,4 на сто от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. Това се дължи основно на изместване на голяма част от инвестиционните и капиталови разходи за последното тримесечие на годината. Неравномерното усвояване на капиталовите разходи е обективно обусловено от календара на строителния сезон, като изпълнението на повечето инфраструктурни проекти се извършва през летните месеци и разплащането за извършената работа се концентрира в последното тримесечие.

Съпоставени със същия период на предходната година, разходите и вноската в общия бюджет на ЕС нарастват номинално с 0,8 млрд. лв., което се дължи на по-високия размер на разходите по националния бюджет, както и на запазване на разходите по сметките за средства от Европейския съюз на равнището за същия период на предходната година. Положително е, че независимо от трудностите, породени от кризата, работата по изпълнението на големите инфраструктурни проекти, финансирани от националния бюджет и по програмите и фондовете от ЕС, не се ограничава, което спомага за намаляване на негативните последици върху пазара на труда, като освен това публичните инвестиции имат за цел да компенсират до известна степен спада при инвестициите в другите сектори на икономиката. Полагат се и усилия за активизиране при усвояването на европейските средства, което също ще спомогне за реализиране на тези цели.

Ръстът на разходите по националния бюджет спрямо същия период на предходната година, се дължи основно на по-високия размер на разходи за персонал, по-високите социални и здравноосигурителни плащания и др. При разходите за персонал се наблюдава нарастване основно във връзка с увеличение с 10 на сто на средствата за заплати, възнаграждения и осигурителни вноски на заетите в бюджетния сектор и поредната стъпка на увеличение на възнагражденията в сектор „Образование“ в изпълнение на приоритета от Програмата за управление на Правителството на Република България за периода 2017-2021 г. за поетапно увеличение на възнагражденията на педагогическия персонал в системата на средното образование. Освен това, през месеците от март до юни са отчетени и разходите, свързани с изплащането на добавка към възнагражденията на медицинския персонал и другите заети на първа линия в борбата със заразата с COVID-19. При социалните и здравноосигурителните разходи най-голям ръст спрямо предходната година се отчита основно при разходите за пенсии, поради базов ефект при разходите за пенсии от увеличението им от юли 2019 г., По-високи са и социалните обезщетения и помощи и разходите на фонд „Безработица“ на ДОО, които са свързани с ефектите от кризата върху пазара на труда и заетите.

Натиск от страна на разходите може да възникне при по-негативен сценарий от планирания с актуализацията от март 2020 г. по отношение на необходимия ресурс за финансиране на социално-икономически мерки, насочени към най-засегнатите сектори на икономиката и уязвимите групи от населението. Одобрените от правителството в края на месец юли социално-икономически мерки по втория антикризисен пакет на стойност 1,2 млрд. лв. за справяне с проблемите, породени от кризата с пандемията с COVID-19, води до изместване на голяма част от разходите за годината в третото и четвъртото тримесечие, което от своя страна обуславя значителния ръст на разходите през второто полугодие.

Благодарение на формираното превишение на приходите над разходите през първите три месеца на годината, преди внезапното избухване на кризата, породена от пандемията с COVID-19, негативните фискални ефекти от второто тримесечие не са толкова силно

⁸ В материала са използвани данни по разчетите към ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. (обн., ДВ, бр. 34 от 2020 г., в сила от 09.04.2020 г.)

изразени по отношение на бюджетното салдо. Традиционно по-ниското усвояване на разходите през първото полугодие и добрите параметри на изпълнението на бюджета за периода преди кризата са основните фактори, допринесли за отчетеното положително бюджетно салдо по консолидираната фискална програма към 30.06.2020 г. в размер на 1 610,2 млн. лв. (1,4 % от прогнозния БВП) и се формира от превишение на приходите над разходите по националния бюджет в размер на 1 098,9 млн. лв. и по европейските средства в размер на 511,4 млн. лева. Съпоставено с предходната година, когато бюджетното салдо по КФП бе отново положително в размер на 2,7 % от БВП, се отчита влошаване на бюджетното салдо като относителен дял в БВП с 1,3 п.п.

4. Присъединяване на България към Валутен механизъм II и Банковия съюз

По искане на българските власти финансовите министри на държавите членки от еврозоната, президентът на Европейската централна банка и финансовите министри и управителите на централните банки на Дания и България решиха единодушно да включат българския лев във Валутен механизъм II (ВМ II), като решението стана факт на 10 юли 2020 г. В процеса на вземане на това решение бе включена Европейската комисия и бяха проведени консултации с Икономическия и финансов комитет. След внимателна оценка на адекватността и устойчивостта на валутния борд в България, бе прието, че България се присъединява към валутния механизъм със съществуващия си режим на валутен борд, като едностранен ангажимент и без допълнителни изисквания към ЕЦБ.

Споразумението за участие на лева във ВМ II се основава, наред с друго, върху ангажимента на България да се присъедини едновременно към Банковия съюз и ВМ II и на изпълнението от българските власти на мерките, описани в писмото за намерения от 29 юни 2018 г., които са от значение за гладкото присъединяване и участие във ВМ II. Тези мерки са в следните шест области на политики: банков надзор, макропруденциалната рамка, надзора над небанковия финансов сектор, рамката за предотвратяване на пране на пари, рамката за несъстоятелност и управлението на държавните предприятия. Страните, участващи в процеса по ВМ II, приветстват положителната оценка за изпълнението на тези ангажименти, дадена от ЕЦБ и Европейската комисия. Европейската централна банка също оповести установяването на тясно сътрудничество с Българската народна банка.

Споразумението е придружено от твърд ангажимент на българските власти да провеждат благоразумни икономически политики с цел запазване на икономическата и финансовата стабилност и постигане на висока степен на устойчива икономическа конвергенция. Българските власти поеха ангажимент да предприемат конкретни мерки, свързани с политики в областта на небанковия финансов сектор, държавните предприятия, рамката за несъстоятелност и рамката за предотвратяване на пране на пари. България също ще продължи да извършва всеобхватните реформи в съдебната система и в политиката за борба с корупцията и организираната престъпност, с оглед на тяхната важност за стабилността и доверието към финансовата система.

5. Предизвикателства при изпълнението на бюджета до края на годината

Основните предизвикателства при изпълнението на бюджета до края на годината се свързват основно с рисковете от възникване на втора вълна на пандемията с COVID-19, което да наложи отново да бъдат активирани строги карантинни мерки и ограничения и допълнително да влоши макроикономическия сценарий. Потенциално това може да се отрази в допълнително влошаване на бюджетната позиция, което може да представлява предизвикателство в контекста на поетите ангажименти с присъединяването към Валутния механизъм II.

Укрепване на здравните системи, пряко ангажирани в борбата с разпространението на пандемията е първостепенен приоритет и цели максимално засилване на капацитета и недопускане на претоварване на здравната система. Успешното адресиране на предизвикателствата, свързани със здравните аспекти на кризата, изисква мобилизиране

на всички налични ресурси и на този етап няма яснота какъв хоризонт ще имат тези мерки. Въпреки огромните усилия на водещите държави в разработването на терапевтични медикаменти и ваксини за борба с вируса, все още няма яснота кога ще могат да бъдат на разположение ефективни медикаменти, което да измести фокуса от медицинската част на кризата към преодоляване на последствията за икономиката.

Голяма част от водещите икономики отчитат безпрецедентни спадове на реалния БВП за второто тримесечие на 2020 г., което неминуемо ще доведе до изпадане в дълбока рецесия през следващите тримесечия. Поради тази причина усилията в контекста на овладяването на икономическия аспект на кризата също нямат аналог през последните години. България мобилизира огромни ресурси за реализирането на първия и втория пакет от социално-икономически мерки. Мерките за подкрепа на бизнеса и заетостта са във фокуса на водените разходни политики още от избухването на пандемията. Мерките за субсидирана заетост, временното намаляване на данъчни ставки и осигуряването на подкрепа за най-засегнатите от кризата сектори, увеличаването на публичните инвестиции за компенсирани от отлива при частните, социалната подкрепа за най-уязвимите групи от населението са само част от усилията за намаляване на икономическите последици от кризата. Това, от своя страна поставя предизвикателства пред бюджета, с оглед обезпечаване на необходимите ресурси за тези политики, и потенциално може да влоши допълнително бюджетната позиция. Финансирането на разходните политики по сметките за средствата от ЕС към момента не създава напрежение, но евентуалното изместване и концентриране на значителни по размер разходи по европейските програми и фондове в последното тримесечие на годината може да доведе до натиск върху бюджетната позиция на касова основа от гледна точка на периода, в който извършените сертифицирани разходи ще бъдат ефективно възстановени от ЕК на България.

Потенциалното влошаване на ситуацията с пандемията и налагане на повторни по-строги карантинни мерки, необходимост от нов допълнителен пакет антикризисни мерки, по-слабо от прогнозираното възстановяване при косвените данъци и други негативни ефекти в приходите до края на годината се оценяват като потенциални рискове за изпълнение на заложените цели. В случай на материализиране на подобен сценарий е възможно да се наложи изготвянето на нов законопроект за изменение и допълнение на ЗДБРБ за 2020 г., но на настоящия етап Министерството на финансите се придържа към одобрената фискална рамка с разчетите към ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. от април 2020 година.

6. Разходи във връзка с мерките за предотвратяване на разпространението на COVID-19 и лечението му, мерки за подкрепа на бизнеса, социални мерки, както и мерки по линия на промени в данъчното законодателство за подпомагане на бизнеса и гражданите през периода на криза, предизвикана от пандемията от COVID-19

Разходи във връзка с мерките за предотвратяване на разпространението на COVID-19 и лечението му, мерки за подкрепа на бизнеса и социални мерки (по информация на ПРБ)

В кратки срокове след обявяването на извънредно положение на територията на цялата страна Народното събрание прие Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание на 13 март 2020 г. В допълнение на това правителството незабавно одобри първи спешен пакет от социално-икономически мерки за намаляване на негативните последствия от пандемията и подпомагане на най-засегнатите групи от населението и сектори на икономиката. Най-неотложните мерки и действия бяха насочени към обезпечаването на необходимия финансов ресурс за обезпечаване на функции и отговорности на органите на държавното управление в различните системи, пряко ангажирани в борбата с разпространението и овладяването на COVID-19 – здравеопазване, социална сфера, вътрешен ред и сигурност. Тези неотложни мерки са свързани с необходимостта от увеличение на разходите за персонал (вкл. извънреден труд), командировъчни и издръжка на работници и служители

в публичния сектор, които извършват или подпомагат дейности за борбата с разпространението на вируса. Друга част от основните приоритети са мерките за подкрепа на бизнеса, икономическата активност и заетостта, както и допълнителни социални мерки за закрила на уязвимите групи в обществото.

По информация, предоставена от първостепенните разпоредители с бюджет (ПРБ), извършените разходи към 30.06.2020 г. във връзка с мерките за предотвратяване на разпространението на COVID-19 и лечението му, мерките за подкрепа на бизнеса и социалните мерки са в размер на **387,7 млн. лева**. От тях по бюджетите на ПРБ за разглеждания период са отчетени разходи в размер на 339,8 млн. лв., от които 2,3 млн. лв. за сметка на дарения. За сметка на средства от Европейския съюз за първото полугодие на 2020 г. са изразходени 48,0 млн. лева.

Най-голям относителен дял от общия размер на отчетените разходи на касова основа имат:

- *Социалните и здравноосигурителните плащания* в размер на 272,4 млн. лв., което представлява 70,2 на сто от общо извършените за полугодията на 2020 г. разходи във връзка с мерките за предотвратяване на разпространението на COVID-19 и лечението му, мерките за подкрепа на бизнеса и социалните мерки. От тях 3,1 млн. лв. са за сметка на средства по оперативни програми на ЕС. Отчетените разходи за периода са разпределени в следните основни направления:

- ✓ изплатени компенсации на работодатели с цел запазване на заетостта на работниците и служителите при извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., за сметка на фонд „Безработица“ по бюджета на ДОО – 124,7 млн.лв.;

- ✓ изплатени служебно преизчислени пенсии на 150 974 пенсионери, съгласно § 7 от ПЗР на Закона за мерките и действията по време на извънредното положение – 3,0 млн. лв.;

- ✓ здравноосигурителни плащания към лечебните заведения, с оглед осигуряване финансиране на дейностите на договорните партньори на НЗОК в условия на пандемия от COVID-19 – 139,7 млн. лв.;

- ✓ подпомагане на над 58 000 лица и семейства от допълнителни целеви групи с над 1400 тона храни от първа необходимост чрез спешна мярка за подкрепа, финансирана по Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в България – 3,1 млн. лв.;

- ✓ изплатени еднократни помощи по чл. 16 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане (ППЗСП) в максимален размер до 375 лв. в рамките на бюджета на АСП на 619 лица от семейства с деца до 14-годишна възраст, чиито родители са останали без работа и доходи поради ограниченията наложени във връзка с пандемията от COVID-19 – 1,1 млн. лева.

- *Разходите за персонал* в размер на 49,8 млн. лв., или 12,8 на сто от общо разходите във връзка с мерките за предотвратяване на разпространението на COVID-19 и лечението му, мерките за подкрепа на бизнеса и социалните мерки. От тях 10,2 млн. лв. са за сметка на средства по оперативни програми на ЕС. Отчетените разходи за периода са разпределени в следните основни направления:

- ✓ Изплатени средства за положен труд извън редовното работно време от служители на системата на Министерството на вътрешните работи, свързан с организиране на контролно-пропускателни пунктове, съдействие и съвместни проверки с РЗИ на търговски обекти, проверка на адреси с поставени под карантина лица и др., за работещи в Медицинския институт към МВР, както и изплатени награди на служителите за професионално изпълнение на важни служебни задачи и постигнати високи резултати в служебната дейност с висок обществен отзвук,

свързани с извънредното положение на територията на Република България по повод пандемията COVID-19 – 19,2 млн. лв.;

✓ изплатени възнаграждения и осигурителни вноски на заетите щатни и нещатни служители наети по трудови правоотношения в организациите от сценичните изкуства – 17,4 млн. лв.;

✓ предоставени средства на второстепенни разпоредители от системата на Министерството на здравеопазването, за медицинските и немедицински лица, заети пряко с борбата и превенцията на разпространението на COVID-19 – Центрове за спешна медицинска помощ, Националният център за заразни и паразитни болести, регионални здравни инспекции – 7,9 млн. лв.;

✓ допълнително възнаграждение на служители на първа линия, на длъжност „социален работник“ и „главен социален работник“, на служители на първа линия в ДБТ и служители на първа линия с инспекторски правомощия, финансирани със средства от оперативните програми на ЕС – 2,5 млн. лева.

• *Разходите за издръжка* в размер на 36,9 млн. лв., 9,5 на сто от общо разходите във връзка с мерките за предотвратяване на разпространението на COVID-19 и лечението му, мерките за подкрепа на бизнеса и социалните мерки. От тях 1,1 млн. лв. са за сметка на дарения, а 13,5 млн. лв. са за сметка на средства по оперативни и други програми на ЕС. Изразходените средства за периода са в следните основни направления:

✓ за предпазни средства, съгласно Решение на Министерски съвет № 214 от 27.03.2020г. между Република България и Китайската национална фармацевтична корпорация и USHAŞ International Health Services Inc., Република Турция за доставка на предпазни средства – маски, облекла, очила и др. разходи на Регионалните здравни инспекции и централно управление на Министерство на здравеопазването – 10,0 млн. лв.;

✓ за закупуване на лекарствени продукти по споразумение за покупко-продажба, съгласно Решение на Министерски съвет № 249 от 13.04.2020 г. между Република България и OSANG Република Корея и по споразумение за доставка от 24.04.2020г., съгласно Решение на МС 291/30.04.2020г. между Република България и Bioneer Согрогапi Република Корея. Със средствата са закупени хидроксихлорокин сулфат таблетки по 100 мг., азотромицин таблетки по 250 мг. – 0,9 млн. лв.;

✓ за закупуване на тестове за бърза диагностика на COVID- 19, PCR тестове, лабораторни консумативи за извършване на тези тестове, както и за закупуване на лични предпазни средства за работниците и служителите работещи в системата на здравеопазването – 6,8 млн.лв.;

✓ за закупуване на дезинфектанти, предпазни средства, медикаменти и медицински консумативи, резервни части за медицинска апаратура, материали за поддръжка на сградния фонд, горива за служебните автомобили на МВР, командировки в страната и др. – 5,6 млн. лв.;

✓ за закупуване на 1 225 броя тестове COVID 19 за работещите в системата на Министерството на образованието и науката, 700 броя защитни костюми за многократна употреба, предназначени за медиатори и социални работници при осъществяване на дейности, свързани с подпомагането и посредничеството за интегриране на деца, ученици и техните родители от уязвими групи при осъществяване процеса на образование; за дезинфектанти, предпазни маски, ръкавици и термометри; за помпи за дезинфекция; за осигуряване на жестов превод; за изграждане на безжични (тип Wi Fi) зони на местата с висока концентрация на необхванати ученици в електронно обучение, поради липса на интернет; за закупуване на дейта карти за социално слаби ученици; за проектиране и разработка на електронно хранилище – тип библиотека и др. – 2,6 млн. лв.

✓ за подготовка на терен в рамките на бившето летище Узунджово – 1,7 млн. лв.

• *Капиталовите разходи* в размер на 14,7 млн. лв., 3,8 на сто общо разходите във връзка с мерките за предотвратяване на разпространението на COVID-19 и лечението му, мерките за подкрепа на бизнеса и социалните мерки. От тях 0,8 млн. лв. са за сметка на дарения, а 7,6 млн. лв. са за сметка на средства по оперативни и други програми на ЕС. Основна част от разходите са извършени за:

✓ плащане за респиратори, от които са доставени 45 броя, и машини за екстракция на нуклеинова киселина ExiPre16DX. Плащанията са съгласно споразумение за доставка от 24.04.2020г., съгласно Решение на МС 291/30.04.2020г. между Република България и Bioneer Corporati Република Корея и съгласно Решение на Министерски съвет № 214 от 27.03.2020г. между Република България и Китайската национална фармацевтична корпорация – 4,2 млн. лв.;

✓ закупуване от Министерството на отбраната на 4 броя хемосфреза– монитор с модулна система – 4,6 млн. лв.;

✓ закупуване от медицинския институт към МВР на респиратори, вентилатори, стерилизатори, мобилен рентгенов апарат, газов анализатор, бронхоскоп и др. – 2,6 млн. лв.

✓ осигуряване на преносими компютри, необходими на учители и ученици с цел подпомагане на учебния процес и осъществяване процеса на дистанционното обучение – 1,8 млн. лева.

• *Разходите за субсидии* в размер на 14,1 млн. лв., 3,6 на сто общо разходите във връзка с мерките за предотвратяване на разпространението на COVID-19 и лечението му, мерките за подкрепа на бизнеса и социалните мерки. От тях 13,6 млн. лв. са за сметка на средства по оперативни програми на ЕС. Основна част от тях – 13,6 млн. лв. представляват субсидии за лечебни заведения за болнична помощ за изплащане на допълнителни възнаграждения, с цел мотивация на персонала, обслужващ болелите пациенти, предвид спецификата на болестта, високата ѝ заразност и необходимостта от ограничаване на болните и/или контактните лица. Средствата са предоставени от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.

Извън посочените по-горе направления, за подпомагане на най-засегнатите сектори на икономиката и физически лица изпаднали в ликвидни затруднения бяха разработени финансови инструменти от Българската банка за развитие, които целят ликвидна подкрепа и предоставяне на безлихвени и ниско лихвени кредити.

Мерки по линия на промени в данъчното законодателство за подпомагане на бизнеса и гражданите през периода на криза, предизвикана от пандемията от COVID-19

Фокусът на политиките в областта на приходите през първото полугодие на 2020 г. бе насочен, от една страна, към осигуряването на условия за тяхното ефективно събиране и постигане на заложените бюджетни цели, а от друга страна са приети мерки в данъчните закони с цел да се подпомогнат бизнеса и гражданите през периода на криза, предизвикана от пандемията от COVID-19, като не само се отложат произтичащи от данъчното законодателство техни задължения за деклариране, но и плащания на данъци (при запазване на условията за ползване на отстъпки). Целта е да се осигури ликвидна подкрепа за данъчно задължените лица по време на обявените извънредно положение и извънредна епидемична ситуация, респективно при ниска икономическа активност.

Мерките в областта на данъчната политика са част от предприетите от правителството мерки в подкрепа на бизнеса и заетостта и включват следните нормативни промени:

• Удължен е крайният срок (от 31 март на 30 юни 2020 г.) за подаване на годишна данъчна декларация за 2019 г. по Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО), както и за внасяне на корпоративния данък, данъка върху разходите, данъка върху

приходите на бюджетните предприятия, данъка върху приходите от помощни и спомагателни дейности по смисъла на Закона за хазарта, както и на данъка върху дейността от опериране на кораби;

- Въведена е промяна в срока за деклариране на размера на авансовите вноски за корпоративен данък за 2020 г., които по реда на ЗКПО се декларират от данъчно задължените лица с годишната данъчна декларация за 2019 г. – новият срок е 15 април (преди - 31 март). Срокът за внасяне на авансовия данък не се променя;

- В Закона за данъците върху доходите на физически лица (ЗДДФЛ) за физическите лица, които извършват стопанска дейност по смисъла на Търговския закон, както и за земеделските стопани, избрали да формират облагаем доход от определена по реда на ЗКПО данъчна печалба, е удължен срокът (от 30 април на 30 юни 2020 г.) по отношение на:

- подаване на годишна данъчна декларация по Закона за данъците върху доходите на физическите лица за 2019 г. и внасяне на дължимия данък;

- внасяне на дължимия данък върху разходите за 2019 г.

- За посочените по-горе лица е удължен и срокът (от 31 март на 31 май 2020 г.) за ползване на отстъпка от 5 на сто от данъка за донасяне по годишната данъчна декларация за 2019 г., когато данъкът бъде платен в срок до 31 май 2020 г.;

- Във връзка с горепосочената мярка за подаване на годишна данъчна декларация е удължен срок, за самоосигуряващите се лица е удължен и срокът за подаване на декларация образец № 6 „Данни за дължими вноски и данък по чл. 42 от Закона за данъците върху доходите на физическите лица“ до 30 юни 2020 г. Мярката е въведена с промяна в Наредба № Н-13 от 2019 г. за съдържанието, сроковете, начина и реда за подаване и съхранение на данни от работодателите, осигурителите за осигурените при тях лица, както и от самоосигуряващите се лица.

- Удължен е срокът (от 30 април на 30 юни 2020 г.) за ползване на отстъпката от 5 на сто при плащане в посочения срок на целия годишен размер на данъка върху недвижимите имоти или на данъка върху превозните средства, установени в Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ).

- Удължен е срокът за публикуване на годишни финансови отчети по реда на Закона за счетоводството:

- за търговците и юридическите лица с нестопанска цел, които обявяват отчетите си в Търговския регистър и лицата, които публикуват годишни финансови отчети в икономическо издание или интернет, срокът е удължен от 30 юни на 30 септември;

- за предприятията, които не са осъществявали дейност през 2019 г. и обявяват това обстоятелство с декларация, срокът е удължен от 31 март на 30 юни.

- Предвидена е защита за длъжниците от предприемане на нови изпълнителни действия по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК) за публични задължения по време на обявеното извънредно положение;

- Предвид възможността за налагане на обезпечителни мерки по реда на ДОПК и запазването на действието на наложените обезпечителни мерки и изпълнителните действия, предприети до 24.03.2020 г., е актуализиран прагът на несеквестируемия доход на длъжниците в чл. 231 от ДОПК, като същият се обвързва с размера на минималната работна заплата за страната (преди това – до 250 лв. месечно).

- Въведено е освобождаване от мита и данък върху добавената стойност (ДДС) при внос на стоки от медицински характер, свързани с борбата с COVID-19 за периода от 30 януари 2020 г. до 31 юли 2020 г. Допустими за облекчения и освобождаване от ДДС са стоките, внесени от държавни организации. След допълнението с ПМС № 80 от 23.04.2020 г., стоките и организациите са изчерпателно изброени в приложенията към ПМС № 75 от 6.04.2007 година за прилагане на членове 43 - 52, 53, 55, 57, 59, 61, 67, 68 и 74 от Регламент (ЕО) № 1186/2009 на Съвета от 16 ноември 2009 г. за установяване на система на Общността за митнически освобождавания (кодифицирана версия) (ОВ, L 324 от 10.12.2009 г.) (Загл. изм. - ДВ, бр. 27 от 2010 г., в сила от 9.04.2010 г., посл. доп., ДВ бр. 39 от 28.04.2020 г.).

7. Мерки за повишаване на събираемостта на приходите

Подобряването на събираемостта на данъците е водещата линия в препоръките на Съвета на ЕС и е от ключово значение за доброто управление на държавата. Заложените цели, съответно изпълняваните през периода дейности, продължават да са в следните три основни направления: насърчаване на доброволното спазване на законодателството; оптимизиране на контролната дейност на приходните администрации; намаляване на административната тежест, чрез непрекъснато развиване и усъвършенстване на електронните услуги. Изпълняваните мерки са включени в стратегическите и оперативните документи, които всяка от отговорните институции разработва и прилага. Следват се принципите на планиране, междуинституционалност и систематизираност, в продължение на заложеното от „Единната национална стратегия за повишаване на събираемостта на данъците, справяне със сенчестата икономика и намаляване на разходите за спазване на законодателството“ (2015-2018), предвид постигнатите положителни резултати при подобряване на събираемостта на приходите.

През първото полугодие на 2020 г. продължи изпълнението на постоянните мерки в областта на данъчната политика, с доказана ефективност за повишаване на приходите от данъци, които включват: Механизъм за обратно начисляване на ДДС при доставки на стоки и услуги, посочени в приложение № 2 на ЗДДС, като срокът на мярката беше удължен до 30.06.2022 г.; Усъвършенстване на механизма, насочен към предотвратяване на възможностите за злоупотреби и данъчни измами с ДДС при търговията с течни горива; Развитие и усъвършенстване на фискалния контрол върху движението на стоки с висок фискален риск (СВФР); Подобряване на ефективността на контрола върху акцизните стоки; Намаляване на административната тежест върху бизнеса и гражданите и насърчаване на доброволното спазване на законодателството; Повишаване на контрола и събираемостта на текущи и просрочени задължения (РМС № 592 от 2018 г.).

Със ЗИД на Закона за държавните резерви и военновременните запаси, обн., ДВ, бр. 65 от 2020 г. е дадена нормативна база за създаване на държавно предприятие „Държавна петролна компания“ към министъра на икономиката. Едновременно с оптимизиране на дейностите по създаване и управление на всички резерви и запаси от нефт и нефтопродукти и да се гарантира устойчивото им поддържане за целите на държавата и в изпълнение на европейското законодателство, със създаването на предприятието се цели увеличаване на броя на данъчните складове в сектора на горивата и подобряване на конкуренцията на пазара на горива в страната.

В съответствие с целите на приетата с РМС №789 от 20.12.2017 г. Пътна карта за действията на Република България по присъединяването към ОИСР и изготвения в близка координация с ОИСР План за действие през 2019-2020 г., в областта на фискалните въпроси България предприе действия за присъединяване към Глобалната статистическа база данни за приходите (Global Revenue Statistics Database) на организацията (РМС № 803 от 27.12.2019 г.). На 7 май 2020 г. данните за България за данъчните приходи за периода 1995 - 2018 г. официално бяха публикувани на страницата на ОИСР. Базата данни е ценен инструмент за вземането на решения в областта на данъчната политика, давайки възможност за обмен на съпоставима статистическа информация за данъчните приходи и сравнения с над 90 държави от целия свят.

За постигане на приоритета, свързан с повишаване на данъчните приходи, през първото полугодие на 2020 г. са предприети и следните действия:

- За периода януари-юни 2020 г. от АМ са извършени 16 ревизии по реда на ДОПК, във връзка с разпоредбите на ЗАДС, за установяване, изменение и/или прихващане на задължения за акциз, както и за възстановяване и/или прихващане на недължимо платени или събрани суми. Установените с ревизионни актове задължения за заплащане на акциз са 9,05 млн. лв., лихви за просрочие – 1,12 млн. лв. и надвнесени суми за акциз – 1, 17 хил. лв.; Извършените проверки по искания за възстановяване на акциз за периода януари-юни

2020 г. са общо 75 броя; За периода януари-юни 2020 г. са извършени 28 броя проверки (насрещни, по делегация, за установяване на факти и обстоятелства);

- За целите на акцизния контрол през първото полугодие на 2020 г., в трите митнически лаборатории са изследвани 2 568 броя проби от акцизни стоки, взети в резултат на извършени проверки и са изготвени 1 764 броя експертизи. През същия период за органите на МВР са изготвени 30 броя експертизи, като са изследвани 134 броя проби от акцизни стоки; За целите на досъдебното производство в митническите лаборатории са изследвани 766 броя проби от акцизни стоки (горива, тютюни и алкохоли) и са съставени 57 броя експертни заключения;

- През първото полугодие на 2020 г. от НАП са издадени 4 009 ревизионни акта, като от тях 55 % са с разкрития над 10 000 лв. Допълнително установените задължения са 426 млн. лв., в т.ч. за осигурителни вноски – 5,7 млн. лева. Издадени ревизионни актове за осигурителни вноски са 540 броя; През периода са извършени общо 101 218 проверки, в т.ч. 69 253 проверки по прихващане и възстановяване, 14 754 насрещни проверки, 16 205 проверки за установяване на факти и обстоятелства и 1 006 проверки в обекти за установяване на специфични факти и обстоятелства;

- За отчетния период са извършени общо 22 446 проверки в обекти, като са проверени 22 764 търговски обекта и 20 310 лица;

- През първото полугодие на 2020 г. органите по приходите са изпратили общо 8 446 покани за корекции на 20 713 декларации, в т.ч. за корекция на 14 884 декларации по ЗДДС; 1 358 декларации по ЗКПО; 969 декларации по ЗДДФЛ и 1 468 декларации по КСО. Поканите за корекция са изпратени в хода на извършване на проверки - 8 116 покани, а в хода на ревизии - 266 покани. В хода на процеса по преценка на необходимостта от предприемане на контролни действия (селекция) са изпратени 64 покани за корекции;

- В резултат на комплексното прилагане на специфични мерки и кампании през последните четири години, се забелязва промяна в поведението на задължените лица, изразяващо се в деклариране на данъци и задължителни осигурителни вноски във все по-голям размер, както и плащане на по-голям дял от тях в законовия срок. Независимо от усложнената икономическа обстановка във връзка с мерките за ограничаване на разпространението на COVID-19, размерът на декларираните в НАП задължения през първото полугодие на 2020 г. е 17 370,7 млн. лв. - с 498,6 млн. лв. повече спрямо същия период на 2019 г. (ръст от 3 %). Делът на декларираните данъци и задължителни осигурителни вноски, погасени в срока за доброволно плащане е близо 89 % към края на месец юни 2020 г., при малко над 87 % за същия период на предходната година;

- За отчетния период е реализиран ръст както на събираемостта на нововъзникналите просрочени задължения с взискател НАП – с 1,7 %, така и на общата събираемост на просрочените задължения с взискател НАП – с малко над 3 %. Общият брой на лицата, с неуредени публични задължения, събирани от публичните изпълнители към НАП, е редуциран през първото полугодие на 2020 г. с близо 2,2 % спрямо 30.06.2019 г.;

- С цел подобряване на събираемостта, през периода януари-юни 2020 г. се осъществява мониторинг върху предприетите действия за обезпечаване и събиране на публични задължения на лица с най-големи по размер дългове. При 2 013 от наблюдаваните лица през първото полугодие на 2020 г. е отчетено намаление на размера на дълга с 221,4 млн. лв., като 176 от тях са погасили изцяло общите си задължения в размер на 63,8 млн. лева.

III. ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПЪРВОТО ПОЛУГОДИЕ НА 2020 ГОДИНА

Основните параметри по изпълнението на консолидираната фискална програма към първото полугодие на 2020 г., съпоставени с изпълнението към полугодията на 2019 г. и разчетите⁹ към ЗДБРБ за 2020 г. са представени в следната таблица:

Таблица №3 Изпълнение на основните параметри на консолидираната фискална програма към 30 юни 2020 година.

(млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ ¹⁰	Отчет Н1 2019	Разчет 2020 г.*	Отчет Н1 2020г.			Отчет Н1 2020 към отчет Н1 2019	Отчет Н1 2020 към разчет 2020
			КФП	Национал ен бюджет	Европей ски средства		
			к.1	к.3	к.4=к.5+к.6		
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	22 285,8	44 392,7	21 431,6	19 896,4	1 535,2	96,2%	48,3%
Данъчни приходи	17 686,3	34 915,9	17 057,3	17 057,3		96,4%	48,9%
Преки данъци	3 333,1	6 581,2	3 169,6	3 169,6		95,1%	48,2%
Косвени данъци	8 533,9	16 322,0	7 879,9	7 879,9		92,3%	48,3%
Приходи от социално и здравно осигурителни вноски	5 111,2	10 803,2	5 313,6	5 313,6		104,0%	49,2%
Други данъци	708,1	1 209,5	694,1	694,1		98,0%	57,4%
Неданъчни приходи	3 448,4	6 782,7	2 804,2	2 792,6	11,6	81,3%	41,3%
Помощи и дарения	1 151,1	2 694,2	1 570,2	46,6	1 523,6	136,4%	58,3%
РАЗХОДИ И ВНОСКА ЗА ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	19 062,5	47 906,6	19 821,4	18 512,9	1 308,5	104,0%	41,4%
Нелихвени	17 931,9	45 564,0	18 769,5	17 461,0	1 308,5	104,7%	41,2%
Текущи	16 418,3	38 960,3	17 375,5	16 922,6	452,9	105,8%	44,6%
Капиталови	1 499,8	6 574,2	1 379,4	533,7	845,7	92,0%	21,0%
Предост. тек. и капит. трансфери за чужбина	13,8	29,5	14,5	4,6	9,9	105,5%	49,2%
Лихвени	413,1	724,9	363,4	363,4		88,0%	50,1%
Резерв за непредвидени и неотложни разходи*		220,3					
Вноска за общия бюджет на ЕС	717,5	1 397,4	688,6	688,6		96,0%	49,3%
Трансфери - нето				-284,6	284,6		
БЮДЖЕТНО САЛДО	3 223,3	-3 513,8	1 610,2	1 098,9	511,4		

* В позицията "Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи" се отразяват само разходите по разчет, а средствата, изразходвани за сметка на резерва по отчет са отчетени по съответните разходни позиции, към които се отнасят извършените разходи

Изпълнение на общите параметри по приходите

➤ Приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма (КФП) за първото полугодие на 2020 г. са в размер на **21 431,6** млн. лв. Съпоставени със същия период на предходната година, те намаляват номинално с 854,2 млн. лв. Общото намаление на данъчните и неданъчните приходи спрямо същия период на предходната година е 1 273,3 млн. лв. (6,0 %), а постъпленията от помощи и дарения (основно грантове по програмите и фондовете на ЕС) са повече с 419,1 млн. лв. (36,4 %), сравнени с края на

⁹ Разчети към ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. (обн., ДВ, бр. 34 от 2020 г., в сила от 09.04.2020 г.)

¹⁰ Поради закръгляне в млн. лв. (респективно в проценти), някои сумарни позиции в таблиците и графиките не се изчерпват от съставните им числа.

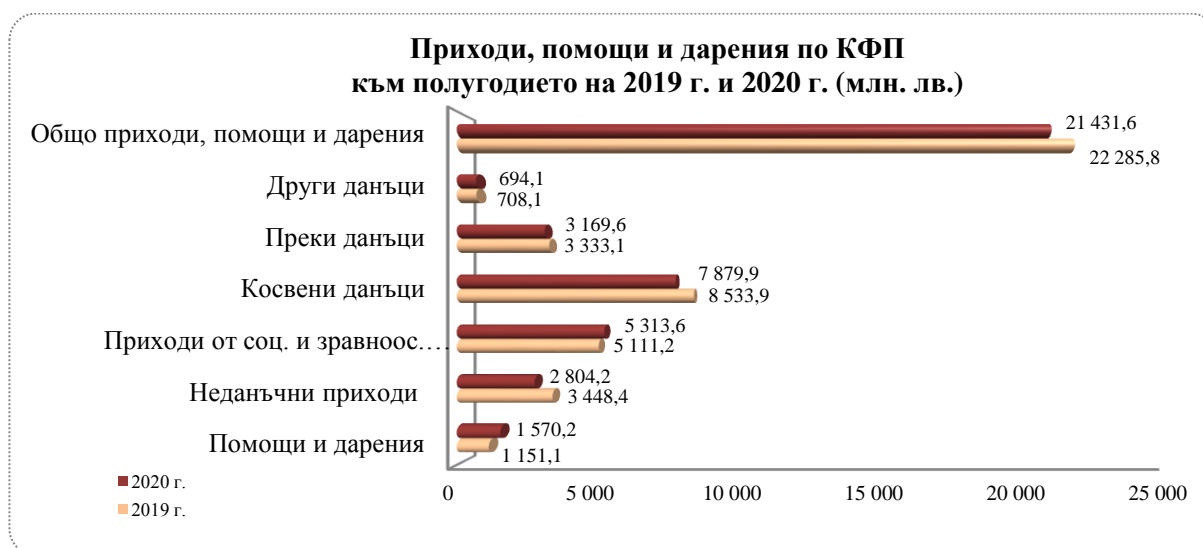
юни 2019 година. Приходите се забавят вследствие на негативните ефекти от кризата върху постъпленията при всички основни данъци, породена от разрастването на пандемията с COVID-19.

Общата сума на **данъчните постъпления** (вкл. приходите от осигурителни вноски) за първото полугодие на 2020 г. възлиза на 17 057,3 млн. лв., което представлява 79,6 % от общите постъпления по КФП. Данъчните приходи намаляват спрямо същия период на предходната година с 629,1 млн. лв. (3,6 %). Приходите в частта на **преките данъци** възлизат на 3 169,6 млн. лв., което представлява 48,2 % от годишния разчет. Приходите от **косвени данъци** са в размер на 7 879,9 млн. лв., което представлява 48,3 % от годишния разчет. Постъпленията от **други данъци** (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 694,1 млн. лв., което представлява 57,4 % от разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. Приходите от **социалноосигурителни и здравни вноски** към 30.06.2020 г. са в размер на 5 313,6 млн. лв. или 49,2 % от планираните за годината, като спрямо същия период на предходната година нарастват с 202,4 млн. лева.

Постъпилите **неданъчни приходи** към 30.06.2020 г. са в размер на **2 804,2 млн. лв.**, което представлява 41,3 % изпълнение на годишните разчети.

Постъпилите **помощи и дарения** от страната и чужбина (вкл. помощите от фондовете на ЕС) са в размер на **1 570,2 млн. лв.**, което представлява 58,3 % от годишния разчет.

Основните приходни групи за първото полугодие на 2020 г., съпоставени с постъпленията за същия период на предходната година, са както следва:

Изпълнение на общите параметри по разходите

➤ **Разходите по консолидираната фискална програма** (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) за първото полугодие на 2020 г. **са в размер на 19 821,4 млн. лв.**, което представлява 41,4 % от годишния разчет. Усвояването на разходите изостава спрямо изпълнението на приходите, което е и причината за формирането на превишение на приходите над разходите за периода. През втората половина на годината ще се приложи планираното индексирание на пенсиите, което е заложено в годишния разчет. Освен това голяма част от планираните за годината инвестиционни и капиталови разходи се извършват през втората половина на годината, което е обективно обусловено от календара на строителния сезон, като изпълнението на повечето инфраструктурни проекти се извършва през летните месеци и разплащането за извършената работа се концентрира в последното тримесечие на годината. Също така разширяването на обхвата и обема на антикризисните мерки за справяне с проблемите, породени от кризата с

пандемията с COVID-19, през втората половина на годината се очаква да доведе ръст в разходите през третото и четвъртото тримесечие на годината.

Съпоставени със същия период на предходната година, разходите по КФП нарастват номинално с 4,0 на сто, което основно се дължи на по-високия размер на разходите за персонал (увеличение с 10 на сто на средствата за заплати, възнаграждения и осигурителни вноски на заетите в бюджетния сектор и поредната стъпка на увеличение на възнагражденията в сектор „Образование“), по-високи социални плащания (базов ефект от увеличението на пенсиите от юли 2019 г.) и други.

Нелихвените разходи са в размер на 18 769,5 млн. лв., което представлява 41,2 % от годишния разчет. *Текущите нелихвени разходи* към юни 2020 г. са в размер на 17 375,5 млн. лв. (44,6 % от разчета за годината). *Капиталовите разходи* (вкл. нетния прираст на държавния резерв) възлизат на 1 379,4 млн. лв. (21,0 % от разчетите към ЗДБРБ за 2020 г.). *Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на 14,5 млн. лв. **Лихвените плащания** са в размер на 363,4 млн. лв. (50,1 % от планираните за 2020 г.).

➤ **Частта от вноската на Република България в общия бюджет на ЕС**, изплатена към 30.06.2020 г. от централния бюджет, възлиза на **688,6** млн. лв., което е в изпълнение на действащото към момента законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС - Решение на Съвета 2014/335/ЕС, Евратом относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз, Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014 на Съвета от 26 май 2014 г. за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на ЕС и Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 г. относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства, изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2016/804 на Съвета от 17 май 2016 г., в т.ч.:

- ресурс на база брутен национален доход – 457,3 млн. лв.;
- ресурс на база данък върху добавената стойност – 104,5 млн. лв.;
- корекция за Обединеното кралство – 37,4 млн. лв.;
- традиционни собствени ресурси (мита) – 84,7 млн. лв.;
- участие във финансиране на брутното намаление за Нидерландия, Швеция и Дания – 4,7 млн. лв.

➤ За първото полугодие на 2020 г. **бюджетното салдо по КФП е положително** в размер на **1 610,2** млн. лв. (1,4 % от прогнозния БВП) и се формира от превишение на приходите над разходите по националния бюджет в размер на 1 098,9 млн. лв. и по европейските средства в размер на 511,4 млн. лева.

➤ **Общият размер на касовите постъпления от ЕС** (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за първото полугодие на 2020 г. е **2 989,1** млн. лв. **Нетните постъпления от ЕС към 30.06.2020 г.** (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на **2 300,5** млн. лева.

➤ **Фискалният резерв¹¹** към 30.06.2020 г. е в размер на **9,89** млрд. лв., в т.ч. 9,84 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 0,05 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

Бюджетните **разходи, разгледани по функционален признак**, отразяват основните направления в политиката по КФП в рамките на бюджетния ресурс за 2020 година.

---

¹¹ Съгласно §1, т. 41 от Допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси.

Разходи по консолидираната фискална програма по функции

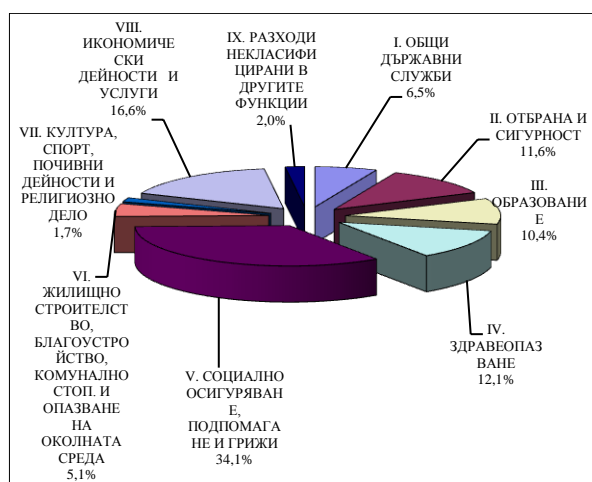
РАЗХОДИ ПО ФУНКЦИИ	млн. лв.			%	
	ЗДБРБ за 2020 г.	Отчет Н1 2019	Отчет Н1 2020	Изпълнение Н1 2020 спрямо ЗДБРБ за 2020	Отчет Н1 2020 спрямо отчет Н1 2019
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	3 020,0	1 052,6	1 057,4	35,0%	100,5%
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	5 375,4	1 970,9	2 154,4	40,1%	109,3%
III. ОБРАЗОВАНИЕ	4 823,5	2 031,8	2 120,6	44,0%	104,4%
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	5 616,0	2 520,2	2 609,7	46,5%	103,6%
V. СОЦИАЛНО ОСИГ., ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	15 847,7	6 734,9	7 353,0	46,4%	109,2%
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОП. И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	2 359,1	907,2	875,2	37,1%	96,5%
VII. КУЛТУРА, СПОРТ, ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ И РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	783,1	416,6	364,7	46,6%	87,5%
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	7 739,1	2 297,7	2 234,4	28,9%	97,2%
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДР. ФУНКЦИИ	945,3	413,1	363,4	38,4%	88,0%
ОБЩО РАЗХОДИ	46 509,2	18 345,0	19 132,8	41,1%	104,3%

*Във функция "IX. Разходи, неклассифицирани в другите функции" по разчет е включен и резерва за непредвидени и неотложни разходи, а средствата, изразходвани за сметка на резерва по отчет, са отчетени в съответните функции според функционалното предназначение на разхода. Разходите по функции не включват вноската на Република България за общия бюджет на ЕС.

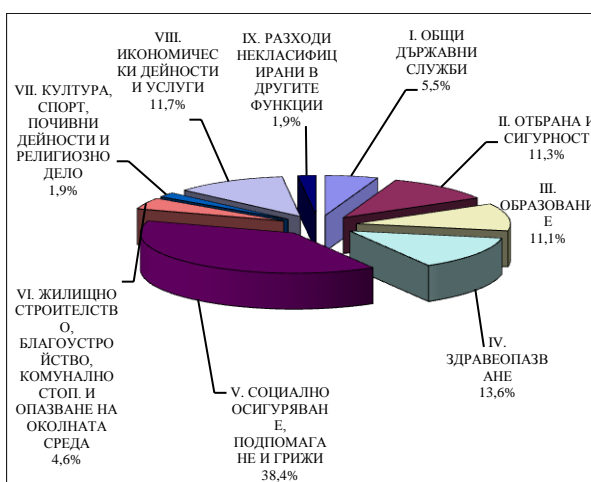
Структурата на разходите по консолидираната фискална програма по функции (годишен разчет и отчет за първото полугодие на 2020 г.) са представени на следната графика:

Структура на разходите по функции по КФП

Годишен разчет за 2020 г.

Отчет първо полугодие 2020 г.

Планираните разходи за функция **общии държавни служби** са предназначени за осигуряване на ефективно функциониране на органите на изпълнителната и законодателната власт, както и за финансиране на дейностите в сферата на науката. Изразходваните средства са насочени към осигуряване на условия за функционирането на централната и местната администрации с оглед изпълнение на възложените им дейности и задачи, свързани с провеждане на вътрешната и външната политика на страната във

всичките им аспекти, в т.ч. и средства за българската помощ за развитие, изплащане на членския внос в международни организации, създаването и функционирането на устойчива система за постигане на максимална ефективност при събирането на данъците и осигурителните вноски, намаляване на корупцията, повишаване качеството на административните услуги, подобряване на митническия контрол, борбата срещу митническите и валутните нарушения, контрабандата и незаконния трафик на наркотици и други. Разходите в тази функция включват финансирането на публичната администрация както на централно, така и на местно ниво. Тук се включват и разходите, свързани с научна и изследователска дейност. **Извършените разходи** за тази функция към полугодieto на 2020 г. са в размер на 1 057,4 млн. лв., което представлява 35,0 % от планираните с разчета за годината, като спрямо същия период на предходната година изразходваната сума е почти непроменена.

Разходите за **отбрана и сигурност** са насочени към сферите на отбраната, сигурността и вътрешния ред, съдебната власт, както и дейностите по изпълнението на наказанията. Основните приоритети на политиката в областта на отбраната, която се осъществява от Министерството на отбраната, са: приемственост и устойчивост на развитието на въоръжените сили (ВС) чрез провеждане на реалистична отбранителна политика, която съответства на заплахите за сигурността на страната, на съюзните ни ангажименти в НАТО и ЕС и на наличните финансови ресурси; задълбочаване на трансатлантическото сътрудничество като гарант за сигурността и развитието на България; поддържане на съществуващите и постепенно развитие на нови отбранителни способности; поддържане и усвояването на плановете за бойна готовност и на моделите за работа на всички нива, осигурявайки устойчива управление на щабовете и формированията при привеждането им в по-високи степени на бойна готовност и изпълнението на мероприятията по нарастване на готовността им; разширяване на участието на ВС в интегрираната система за реакции при кризи за по-ефективна защита на населението при бедствия; създаване на условия за висока мотивация и професионален подбор в Българската армия; развитие на отбранителните способности в рамките на Програмата за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Република България 2020; законодателно уреждане на националната координация на специалните служби. Политиката в областта на сигурността и вътрешния ред се реализира в следните направления: защита на националната сигурност, опазване на обществения ред и борба с корупцията, противодействие на тежките престъпления срещу личността и собствеността на гражданите; намаляване щетите за икономиката на страната от дейността на организираните престъпни групи и недопускане извършването на терористични действия; охрана и контрол на държавната граница и противодействие на незаконната миграция; повишаване на ефективността при контрола и организацията на движението по пътищата и внедряване на технически системи за наблюдение и контрол с цел намаляване на пътно-транспортните произшествия; осигуряване на държавен противопожарен контрол, пожарогасителна и аварийно-спасителна дейност; осигуряване на лична постова и техническа охрана, специализиран транспорт и пропускателен режим; обезпечаване на оперативната и разузнавателна дейност; информационно-аналитично обезпечаване на държавното ръководство за подпомагане процеса на вземане на решения с цел защита на националната сигурност и интересите на Република България. В областта на правосъдието се реализират следните дейности: подобряване управлението и организацията на работата на съдебната власт, без да се нарушава нейната независимост; постигане на равен достъп до правосъдие и на европейски стандарти в областта на правната помощ; осъществяване на правосъдие и правораздавателна власт с цел защита правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата; развитие на информационна стратегия на правораздавателните органи; укрепване на професионалната квалификация на правоприлагащите органи; укрепването на пенитенциарната система (свързана с изпълнение на наказанието лишаване от свобода) и инфраструктурата по сигурността в затворите и следствените арести; електронно правосъдие. **Общият размер на разходите** за отбрана и сигурност за първото полугодие на 2020 г. е 2 154,4 млн. лв., което

представлява 40,1 % от планираните средства за годината. Съпоставени със същия период на предходната година, разходите за отбрана и сигурност нарастват със 183,5 млн. лв. (9,3 %).

Политиките в сферата на **образованието** са насочени към посрещане на основните предизвикателства и подпомагане на изпълнението на ключовите политики в сектора. За реализиране на образователните приоритети в сферата на предучилищното и училищното образование се изпълняват комплексни мерки и действия, гарантиращи равен достъп до качествено образование чрез осигуряване на безплатен транспорт на децата и учениците и целодневна организация на учебния ден в средишните училища; допълнително финансиране на защитени училища и детски градини; основен ремонт, реконструкция и строителство на нови детски градини и училища, спортни площадки и салони, както и тяхното съвременно оборудване; преминаване към нов етап от внедряването на компютърни технологии в системата, базиран на електронното обучение и информационните технологии. В това функционално направление важна цел е и предприемане на мерки за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система, повишаване квалификацията на педагогическите специалисти и обучението на българите в чужбина. Реализирането на политиките в областта на висшето образование се осъществява чрез осигуряване на финансиране, насочено към резултатите от обучението; чрез засилване взаимодействието между висшите училища и бизнеса; чрез усъвършенстване модела на акредитация и оценяване на качеството във висшето образование; чрез стимулиране на научното развитие и кариерно израстване на преподавателите от висшите училища; чрез подкрепа на мобилността на студенти и преподаватели. Висшето образование се финансира с прилагането на диференциран подход в зависимост от комплексна оценка на качеството на обучение. Важна цел в рамките на политиката в областта на равен достъп до качествено висше образование и развитие на научния потенциал е както повишаване на инвестициите в научноизследователската и развойна дейност, така и увеличаване на дела на лицата със завършено висше образование. **Размерът на разходите** за функция образование за полугодieto на 2020 г. е 2 120,6 млн. лв., като представляват 44,0 % от разчетените за 2020 г. и с 4,4 % повече от същия период на предходната година.

Разходите в сферата на **здравеопазването** през първото полугодие на 2020 г. са в размер на 2 609,7 млн. лв., което е с 3,6 % повече от полугодieto на 2019 г., и представляват 46,5 % от годишния разчет. Един от основните приоритети в областта на здравеопазването е осигуряването на сигурност, стабилност и предвидимост в системата, като се създадат предпоставки за контрол и ефективност на разходите и същевременно се гарантира качеството на лечението и достъпа до медицинска помощ. Като приоритетни направления и дейности са и спешната медицинска помощ, електронното здравеопазване, майчиното и детско здравеопазване, асистираната репродукция, лечебните заведения за болнична помощ, както и лекарствената политика. Реформата в сектора е насочена към подобряване на достъпа до комплексни медицински дейности, повишаване на удовлетвореността на българските граждани от качеството на предлаганите медицински услуги, адекватно финансиране и постигане на финансова устойчивост на сектора в средносрочен план. Чрез бюджета на Министерството на здравеопазването се финансират програмите и дейностите, осъществявани от бюджетните структури в областта на общественото здраве, спешната помощ, стационарната психиатрична помощ, медико-социалните грижи за деца, лечение в чужбина и други. Финансово се обезпечават национални програми и централни доставки за профилактика, контрол и лечение на социално-значими заболявания, осигуряване на ваксини за задължителни имунизации и реимунизации, както и обучението за придобиване на специалност в системата на здравеопазването. Запазват се ангажиментите на държавата по отношение финансирането на определени дейности в лечебните заведения за болнична помощ, които остават държавна отговорност – психиатрична помощ, спешна медицинска помощ, лечение на болни от ХИВ/СПИН, трансплантация на тъкани, органи и клетки, медицинска експертиза на работоспособността и други, както и финансово подпомагане на лечебни заведения за

болнична помощ в отдалечени и трудно достъпни райони, в които липсата на здравни звена представлява сериозен риск за населението. В това функционално направление през 2020 г. са приоритетни и разходите във връзка с мерките за предотвратяване на разпространението на COVID-19 и лечение на засегнатите. Закупени са тестове за бърза диагностика на COVID-19, PCR тестове, лабораторни консумативи за извършване на тези тестове, лични предпазни средства за работниците и служителите работещи в системата на здравеопазването, термокамери, системи за дезинфекция, апарати за обдишване и друга апаратура, свързана с мерките за предотвратяване на разпространението на COVID-19 и лечението му.

С най-голям относителен дял в разходите по КФП към полугодieto на 2020 г. са средствата за сферата на **социалното осигуряване, подпомагане и грижи**. В голяма степен това се предопределя от демографски и икономически фактори в страната. Разходите за социално осигуряване, подпомагане и грижи са насочени към реализиране на приоритетите в сферата на пенсионното осигуряване, социалното подпомагане и гарантиране на социалната защита на уязвимите групи от населението, към активните мерки по заетостта, както и реализирането на редица мерки за социална защита. По отношение на пенсионната политика приоритет е осигуряването на адекватни пенсионни доходи за всички, което да гарантират разумен жизнен стандарт след пенсиониране. В областта на социалните помощи приоритет остават гарантирането на социалната защита на уязвимите групи от населението чрез по-добра целенасоченост на социалните помощи, повишаването на ефективността на програмите, прилагането на диференциран подход, усъвършенстването на нормативната уредба в сферата на социалното подпомагане и оптимизирането на институционалната структура, свързана със социалната защита на най-нискодоходните и рискови групи от населението. Целта на реализираните активни мерки на пазара на труда е постигането на по-висока и устойчива заетост, интегриране на пазара на труда на безработните и неактивните лица в трудоспособна възраст чрез насърчаване разкриването на нови работни места и подобряване на посредническите услуги по заетостта; намаляване на безработицата и неактивността сред младежите; насърчаване на трудовата заетост на трайно безработни лица в трудоспособна възраст. Политиката за интеграцията на хората с увреждания е насочена към създаване на условия и гаранции за равнопоставеност, индивидуална оценка на потребностите, социална интеграция и упражняване на правата, защитата на хората с увреждания и техните семейства, както и интегрирането на тези лица в работна среда. С разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. за политики и мерки във функция „Социално осигуряване, подпомагане и грижи” са предназначени 34,1 на сто от разходите по КФП (без вноската в общия бюджет на ЕС). В разходите по функцията се включват и средствата в помощ на работодателите за запазване на работните места по схемата „60/40“. **Извършените разходи** за функцията към полугодieto са в размер на 7 353,0 млн. лв. или 46,4 % от разчета за годината. Спрямо предходната година разходите по функцията са с 9,2 % повече.

Разходите за дейностите по жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда през първите шест месеца на годината са в размер на 875,2 млн. лв., което представлява 37,1 % от разчетите за 2020 година. Това е с 3,5 % по-малко от същия вид разходи за шестмесечието на 2019 г. Изразходваните средства са насочени за изпълнение на политиката в областта на интегрираното развитие на регионите в страната и намаляване на различията, както и подобряване на тяхната инфраструктурна свързаност. Един от основните приоритети в това функционално направление е ефективното и ефикасно използване на публичните финанси за подобряване качеството на жизнената среда и създаване на работни места. Финансират се разходи за изграждане, реконструкция и рехабилитация на канализационна и вътрешна водопроводна мрежа в населени места, подпомагане проектирането и изграждането на язовири за питейно водоснабдяване, разходи за устройствено планиране, кадастрални карти и регистри, разходи за геозащита, поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура и интегрирано управление на водните ресурси. При

дейностите по опазване на околната среда се изпълняват проекти, свързани с изграждането на екологични обекти като пречиствателни станции за отпадъчни води, канализационни мрежи и довеждащи колектори, съоръжения за защита на руслата и бреговете на деретата от ерозия, съоръжения за регулиране на оттока на реките и създаване на водни площи с местно значение, голяма част от които са по бюджетите на общините. В тази област се осигуряват средства за финансиране строителството на нови или рекултивация на съществуващи депа, инсталации или съоръжения за управление на отпадъците. Част от основните дейности в това функционално направление са свързани с прилагане на механизмите за превенция и контрол за намаляване на общия натиск от различните източници и дейности върху околната среда. В тази функция се отчитат и разходите, свързани с поддържането на чистотата и благоустрояването, извършвани от фирми или общински предприятия.

Разходите за *култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело* за първото полугодие на 2020 г. са в размер на 364,7 млн. лв. или 46,6 % от разчета за годината. Тези разходи са насочени към финансиране на дейностите по култура (отчетените разходи в групата са в размер на 275,0 млн. лв.), физическа култура и спорт (отчетени средства – 60,1 млн. лв.), почивни дейности (отчетени разходи – 10,2 млн. лв.) и религиозно дело (отчетени средства – 19,4 млн. лв.).

Разходите за *икономическите дейности и услуги* за първото полугодие на 2020 г. са в размер на 2 234,4 млн. лв. или 28,9 % от разчета за годината. Сравнени със същия период на 2019 г. разходите са по-малко с 2,8 %. С използваните средства се осъществява държавната политика по отношение на реалния сектор, политиките в селското и горското стопанство, рибарството и аквакултурите, както и приоритетните политики в сферата на енергетиката, проекти в сферата на транспорта, проекти, свързани с енергийната сигурност и ефективност, промишлеността, строителството и туризма. Основните приоритети в областта на енергетиката са свързани с: реализация на дейности по извеждане на ядрени съоръжения от експлоатация и безопасно съхранение на ядрени отпадъци, извършване на експертизи и обследвания на енергийни потребители, разработване на мерки за намаляване на енергийното потребление в индустрията, осъществяване на дейности и програми за енергийна ефективност. Една от основните цели в областта на енергетиката е свързана с пълна либерализация на пазарите на електроенергия и газ и интегрирането им в Общия европейски енергиен пазар, както и защитата на уязвимите потребители. Насърчава се въвеждането на енергоефективни и екологосъобразни технологии в промишления и енергийния сектор. Важна част от дейностите в енергетиката е свързана с подобряване на енергийния и екологичен мениджмънт, и производството и потреблението на възобновяема енергия и биогорива. Изграждането и модернизирването на транспортната инфраструктура на страната е също сред основните приоритети. В това функционално направление се осъществяват дейностите в областта на осигуряването на ефективен и устойчив транспорт, развитието на екологосъобразни, безопасни и сигурни видове транспорт и висококачествени транспортно-логистични услуги, подобряване на свързаността на българската транспортна система с единното европейско транспортно пространство, ограничаване на негативното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората, повишаване на сигурността и безопасността на транспортната система, развитието на модерна съобщителна и пощенска инфраструктура, подкрепа за балансирано регионално развитие, изграждане на съвременна електронна инфраструктура и услуги, както и технологично развитие и иновации. В областта на селското стопанство реализираните приоритети са свързани с: борбата със заразни и паразитни болести, събиране и унищожаване на високорискови отпадъци, охрана и възпроизводство на горите, за издръжка на горската и ловна стража с оглед опазване на горите и дивеча; за опазване, възстановяване и подобряване на почвеното плодородие и екологичните функции на почвената покривка; за развитието на лозаровинарския сектор в страната съгласно изискванията на ЕС; за осъществяване на противогодова защита на продукцията в селското стопанство; за

опазване и възпроизводство на рибата и аквакултурите и други. В областта на туризма осъществяваните приоритети са свързани с: насърчаване предоставянето на качествени услуги и защита правата и сигурността на потребителите, постигане на ефективна координация между институциите, ангажирани с определяне и осъществяване на политиката в туризма, взаимодействие с туристическия бизнес, нарастване на приходите от международен туризъм в България, в т.ч. чрез облекчен достъп и оптимизирана система за привличане на чуждестранни туристи на територията на България, превръщане на подходящото културно-историческо наследство в част от инфраструктурата на туризма, разнообразяване на предлаганите продукти с цел целогодишно използване на туристическия потенциал на страната (в т.ч. нарастване на туристическите посещения в България и в неактивния сезон). В областта на промишлеността и строителството се реализира политиката, насочена към постигане на устойчиво икономическо развитие и конкурентоспособност на българската икономика. Със средствата в тази област се осъществяват дейностите по насърчаване създаването и развитието на микро, малки и средни предприятия, подкрепа на процеса на предприемачество, насърчаване създаването на предприятия, базирани на иновативни идеи и стимулиране на научно-изследователската и развойна дейност, стимулиране на пазарно ориентирани научно-приложни изследвания, предназначени за индустрията и създаване на условия за привличане на частни капитали за финансиране на иновации, подобряване на бизнес средата, дейности в областта на метрологията и техническия надзор, на приватизацията и следприватизационния контрол, на патентната дейност, на дейностите по акредитиране на лаборатории и органи, на обществените поръчки и други.

Разходите, неклассифицирани в другите функции, обхващат лихвените плащания по обслужване на държавния и общинския дълг. Годишният разчет в ЗДБРБ за 2020 г. за функция „Разходи, неклассифицирани в другите функции” включва и резерва за непредвидени и неотложни разходи. Средствата, изразходвани за сметка на резерва по отчет, са отчетени в съответните функции според функционалното предназначение на разхода. За първото полугодие на 2020 г. отчетените разходи в тази функция са в размер на 363,4 млн. лева.

1. Изпълнение на приходите по видове по консолидираната фискална програма

Отчетът на приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма към първото полугодие на 2019 г. и 2020 г. по основни приходни групи е представен в следната таблица:

Приходи, помощи и дарения по КФП за първото полугодие на 2019 г. и 2020 г. (млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ	Отчет Н1 2019	2020 г.		Отчет Н1 2020 спрямо Н1 2019	Изпълнение Н1 2020 спрямо Програма 2020
		Програма 2020 г.	Отчет Н1 2020		
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	22 285,8	44 392,7	21 431,6	96,2%	48,3%
Данъчни приходи	17 686,3	34 915,9	17 057,3	96,4%	48,9%
<i>Преки данъци</i>	3 333,1	6 581,2	3 169,6	95,1%	48,2%
Корпоративни данъци	1 339,3	2 487,4	1 089,5	81,3%	43,8%
- от нефинансови предприятия *	1 243,5	2 270,7	992,2	79,8%	43,7%
- финансов сектор	95,8	216,7	97,2	101,5%	44,9%
Данък в/у доходите на физическите лица	1 993,8	4 093,8	2 080,2	104,3%	50,8%
Други данъци	708,1	1 209,5	694,1	98,0%	57,4%
<i>Приходи на осигурителни фондове</i>	5 111,2	10 803,2	5 313,6	104,0%	49,2%
- НОИ, УПФ и ФГВРС	3 690,9	7 696,1	3 839,8	104,0%	49,9%
- НЗОК	1 420,3	3 107,1	1 473,8	103,8%	47,4%
<i>Косвени данъци, в т.ч.:</i>	8 533,9	16 322,0	7 879,9	92,3%	48,3%
ДДС	5 549,0	10 640,4	5 206,5	93,8%	48,9%
Акцизи	2 849,0	5 450,0	2 546,4	89,4%	46,7%
Мита и митнически такси	114,8	187,4	104,2	90,8%	55,6%
Данък върху застрахователните премии	21,0	44,2	22,8	108,5%	51,5%
Неданъчни приходи	3 448,4	6 782,7	2 804,2	81,3%	41,3%
Помощи и дарения	1 151,1	2 694,2	1 570,2	136,4%	58,3%

* Вкл. данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни лица.

Общият размер на приходите, помощите и даренията по КФП към 30.06.2020 г. е **21 431,6 млн. лв.**, което представлява 48,3 % от годишните разчети към ЗДБРБ за 2020 г. Съпоставени със същия период на предходната година, данъчните и неданъчните приходи намаляват с 1 273,3 млн. лв. (6,0 %), а постъпленията от помощи и дарения нарастват с 419,1 млн. лв. или 36,4 %.

Приходите от данъци по КФП за първото полугодие на 2020 г. са в размер на **17 057,3 млн. лв.** или 48,9 % от разчетените по ЗДБРБ за 2020 г. Относителният дял на данъчните приходи в общата сума на приходите по консолидираната фискална програма е 79,6 процента. Съпоставени със същия период на предходната година, данъчните приходи намаляват номинално с 629,1 млн. лв. или 3,6 %.

Постъпленията в групата на *преките данъци* за полугодията на 2020 г. са в размер на 3 169,6 млн. лв., което представлява изпълнение от 48,2 % от разчета за годината, при 3 333,1 млн. лв. за същия период на 2019 година. Намалението при преките данъци е 4,9 % (163,5 млн. лв.).

Отчетените приходи от социални и здравноосигурителни вноски към 30.06.2020 г. са в размер на 5 313,6 млн. лв. или 49,2 % изпълнение спрямо разчета. В номинално изражение осигурителните вноски са повече от предходната година с 4,0 % или 202,4 млн. лева.

Постъпленията от **косвени данъци** са в размер на 7 879,9 млн. лв., което представлява 48,3 % от предвидените в ЗДБРБ за 2020 г. Спрямо полугодieto на предходната година е налице намаление от 7,7 % (654,0 млн. лв.).

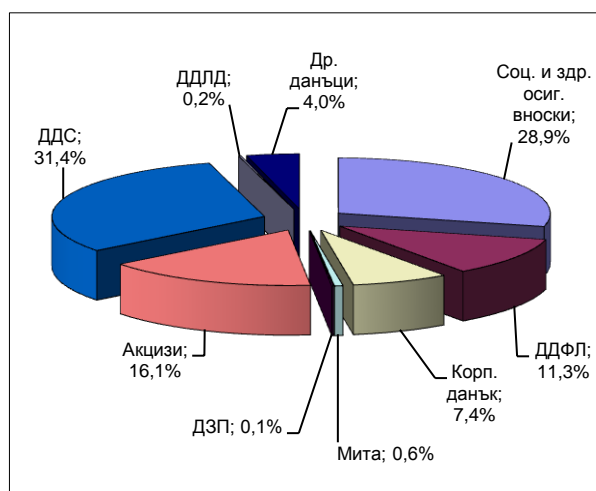
Постъпленията от **други данъци** (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 694,1 млн. лв., което представлява 57,4 % от разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. и намаляват с 2,0 % (14,0 млн. лв.) спрямо юни 2019 година.

Неданъчните приходи са в размер на 2 804,2 млн. лв., което представлява 41,3 % изпълнение на годишните разчети.

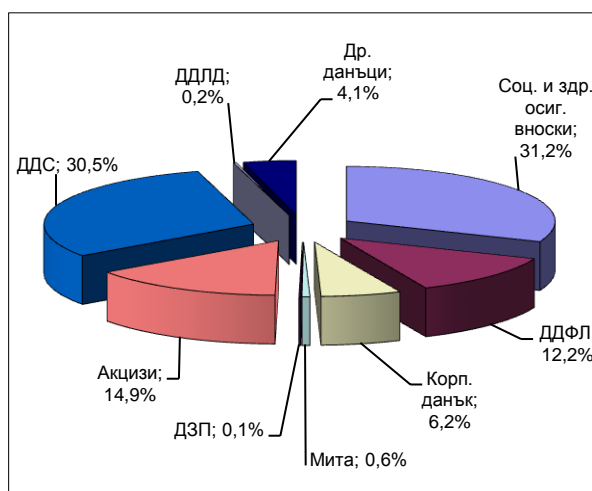
Постъпленията от **помощи и дарения** от страната и чужбина (основно помощи от фондовете на ЕС) са в размер на 1 570,2 млн. лв., което представлява 58,3 % от годишния разчет.

Структура на данъчните приходи по консолидирания бюджет за първото полугодие на 2019 г. и 2020 г.

юни 2019 г.

юни 2020 г.

1.1 Преки данъци

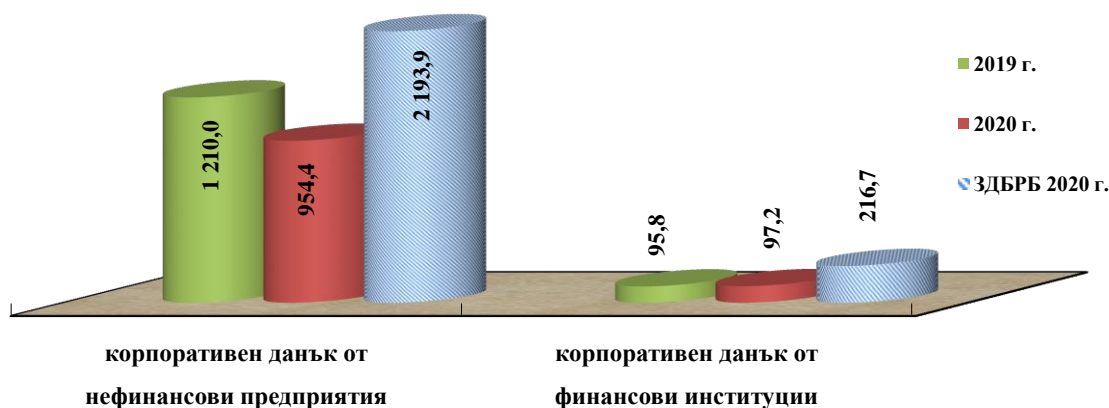
1.1.1 Корпоративни данъци

Приходите от корпоративни данъци по КФП (вкл. данък върху дивидентите и доходите) към края на месец юни 2020 г. са в размер на 1 089,5 млн. лв. или 43,8 % от годишния разчет и заемат 6,4 % в общия размер на данъчните приходи. Спрямо полугодieto на 2019 г. са постъпили с 249,9 млн. лв. (18,7 %) по-малко приходи.

✓ Корпоративен данък

Приходите от корпоративен данък за периода са в размер на 1 051,7 млн. лв. и представляват 43,6 % от годишния разчет за 2020 година. Относителният дял на корпоративния данък в данъчните постъпления по консолидираната фискална програма е 6,2 %. Спрямо юни 2019 г. се отчита намаление от 19,5 % или 254,2 млн. лева. Приходите от **корпоративен данък на нефинансовите предприятия** (вкл. юридически лица с нестопанска цел) към 30.06.2020 г. са в размер на 954,4 млн. лв., което представлява 43,5 % от предвидените в ЗДБРБ за 2020 година. Съпоставени с юни 2019 г. приходите от данъка намаляват с 255,6 млн. лв. (21,1 %). Постъпленията от **корпоративен данък на финансови институции** (включително застрахователни компании) към края на юни възлизат на 97,2 млн. лв. или 44,9 % от разчета за годината. Спрямо същия период на предходната година, приходите от данъка са с 1,4 млн. лв. (1,5 %) повече.

**Сравнителна диаграма на постъпленията от корпоративен данък
към юни 2019 г. и 2020 г. (в млн. лв.)**

✓ **Данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица (ЧЮЛ) и данък върху доходите на ЧЮЛ**

Постъпленията от тези данъци за полугодieto на 2020 г. са в размер на 37,8 млн. лв. или 49,2 % от разчета за годината, като за същия период на предходната година са постъпили 33,5 млн. лева.

1.1.2 Данък върху доходите на физическите лица

Приходите от данък върху доходите на физически лица за отчетния период са в размер на 2 080,2 млн. лв. или 50,8 % от годишния разчет и формират 12,2 % относителен дял в общия размер на данъчните приходи.

По трудови правоотношения приходите от данъка към 30.06.2020 г. са 1 684,1 млн. лв. при 1 570,8 млн. лв. към 30.06.2019 г. или със 113,3 млн. лв. повече. Влияние върху размера на постъпленията оказват следните фактори:

- увеличението на минималната работна заплата за страната от 01.01.2020 г. с 8,9 %, от 560 лв. на 610 лева;
- увеличението на заплатите на служителите в държавната администрация от 01.01.2020 г.;
- увеличението на заплатите на педагогическия персонал от началото на 2020 г.;
- увеличението на минималните осигурителни прагове за 2020 г. въз основа на повишението на МРЗ;
- промените в броя на наетите лица и заплащането на труда;
- промените в нивото на безработица. По данни на Агенцията по заетостта през юни 2020 г. нивото на регистрираната безработицата е 8,3 %, като на годишна база се отчита увеличение с 3,1 п.п., а на месечна с 0,7 процентни пункта. Броят на регистрираните безработни е 273,4 хил. и е нараснал със 103,7 хил. лица (61,1 %) спрямо същия месец на 2019 година. Спрямо май регистрираните безработни са с 22,1 хил. лица по-малко (7,5 %) ¹².
- приетите от правителството мерки за преодоляване разпространението и за лечение на COVID-19 и мерките за минимизиране на отрицателните последици за бизнеса и заетостта, които включват: увеличение на средствата за извънреден труд (медицински персонал, полицейски органи, органи по пожарна безопасност и

¹²<https://www.az.government.bg/bg/news/view/rekorden-broj-bezrabotni-zapochnaha-rabota-prez-uni-3484/>.

защита на населението); допълнителни възнаграждения на медицинския и немедицинския персонал, ангажиран с пациенти, заболели с коронавирус и рискови пациенти; мярката „60/40“, чрез която държавата поема изплащането на 60 на сто от осигурителния доход и дължимите осигурителни вноски за сметка на осигурителя; възможността през 2020 г. средства от фонд "Безработица" на ДОО да се разходват и за мерки, свързани със заетостта; увеличение на минималния месечен осигурителен доход за работещите в секторите „Хотелиерство“ и „Ресторантьорство“.

От *извънтрудови правоотношения (ЕТ, свободни професии, граждански договори, годишен и авансов данък и др.)* приходите от данъка към 30.06.2020 г. са 214,2 млн. лв. или 57,7 % от годишния план. Съпоставени с първото полугодие на 2019 г., постъпленията намаляват с 27,2 млн. лв. (11,3 %). Приходите от извънтрудови правоотношения се формират от много на брой данъчно задължени лица с неголеми вноски. По данни на НАП към 31.03.2020 г. плащанията по декларации са с най-голям относителен дял - 76,6 %, а дялът на плащанията на авансовите вноски е 0,6 %. Значителен принос за данъчните приходи от извънтрудови правоотношения имат и плащанията за минали години, които представляват 26,9 % от приходите от този вид данъци към края на март 2020 година.

Приходите от *окончателен годишен (патентен) данък и данък върху таксиметров превоз на пътници* по консолидирания бюджет за периода са 7,8 млн. лева. За същия период на миналата година са внесени 10,1 млн. лева.

Окончателен данък на местните и чуждестранни физически лица, данък върху доходите на чуждестранните физически лица и данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица - постъпленията от тези данъци към 30.06.2020 г. са в размер на 170,6 млн. лв. или 52,4 % спрямо плана за 2020 година. За отчетния период на 2020 г. са постъпили с 2,9 млн. лв. повече (1,7 %) спрямо края на юни 2019 година.

Окончателен данък върху приходите от лихви по депозити на физическите лица – постъпленията от този данък към 30.06.2020 г. са в размер на 3,4 млн. лв. или 54,3 % от годишния план. За същия период на миналата година приходите възлизат на 3,7 млн. лв., което е 58,5 % от отчета за 2019 година. За отчетния период на 2020 г. от този данък са постъпили с 0,3 млн. лв. по-малко приходи (8,3 %). Основните фактори, които влияят върху размера на постъпленията от този данък са лихвите по спестовните продукти и банковите сметки и ръстът на спестяванията. По данни на БНБ към 31.05.2020 г. сумата на депозитите в сектор „Домакинства“¹³ е 56 888,6 млн. лв. и е нараснала със 7,8 %, в сравнение с края на май 2019 г., а спрямо края на април 2020 г. е отчетен ръст от 0,3 %. От друга страна при лихвените проценти по депозитите се отчитат много ниски нива. Според лихвената статистика на БНБ през май 2020 г. средните лихвени проценти по овърнайт-депозитите в левове и в евро спрямо същия месец на 2019 г. намаляват с 0,01 п.п. до 0,01 %. При депозитите с договорен матуритет в левове средният лихвен процент се понижава с 0,05 п.п. до 0,20 %, а по тези в евро - с 0,06 п.п. до 0,17 %. В сравнение с май 2019 г. средният лихвен процент по депозитите, договорени за ползване след предизвестие, в левове се повишава с 0,27 п.п. до 0,33 %, а по тези в евро - с 0,53 п.п. до 0,60 %. Спрямо април 2020 г. средният лихвен процент по депозитите с договорен матуритет в левове намалява с 0,01 п.п., при депозитите, договорени за ползване след предизвестие, в левове лихвеният процент намалява с 0,02 п.п., а по тези в евро - с 0,03 процентни пункта. При останалите депозити лихвените проценти се запазват на нивата от предходния месец.

1.2 Други данъци

Приходите от други данъци по консолидирания бюджет включват основно алтернативните данъци по ЗКПО и имуществени данъци по Закона за местните данъци и

¹³ Сектор Домакинства включва и сектор Нетърговски организации, обслужващи домакинствата (НТООД).

такси. Постъпилите приходи в тази група към 30.06.2020 г. са в размер на 694,1 млн. лв. или 57,4 % от разчета за годината и бележат спад от 2,0 % спрямо постъпленията за шестмесечието на 2019 година.

✓ Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане

Постъпленията от други данъци по ЗКПО по консолидираната фискална програма към юни 2020 г. са в размер на 112,0 млн. лв. или 78,7 % от годишния план. В сравнение със същия период на 2019 г. постъпленията от тази група данъци намаляват с 3,2 млн. лв. (2,8 %). Най-голям относителен дял в общата сума за отчетния период имат приходите от окончателните данъци върху залози за хазартни игри и хазартни съоръжения (31,1 %) следвани от постъпленията от данък върху социалните разходи, представяни в натура (28,6 %) и данък върху представителните разходи (20,8 %).

✓ Имуществени данъци по Закона за местните данъци и такси

Имуствените данъци включват данък върху недвижимите имоти, данък върху превозните средства, данък върху придобиването на имущество по дарения и възмезден начин, данък върху наследствата и туристически данък, които постъпват по бюджетите на общините. Постъпленията в тази група към 30.06.2020 г. възлизат на 582,3 млн. лв., което представлява 54,6 % от годишния разчет, но намаляват номинално с 1,8 % спрямо постъпленията за същия период на предходната година. В структурно отношение най-голям дял заемат постъпленията от данък върху недвижимите имоти (39,0 %), следват данък върху превозните средства (37,4 %), данък при придобиване на имущество и дарения по възмезден начин (22,9 %) и туристически данък (0,7 %). Данъкът върху наследствата, освен че има инцидентен характер, предвид нормативно определения изключително ограничен обхват, е от несъществено значение в общите приходи от имуществени данъци.

1.3 Приходи от социални и здравноосигурителни вноски

Общата сума на приходите от социално и здравноосигурителни вноски към края на месец юни 2020 г. е в размер на 5 313,6 млн. лв., което представлява 49,2 % от планираните за годината.

Осигурителните вноски по бюджетите, администрирани от НОИ (вкл. Държавното обществено осигуряване, фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите” и Учителски пенсионен фонд), са в размер на 3 839,8 млн. лв. и представляват 49,9 % от предвиденото в ЗБДОО за 2020 година. Върху изпълнението на приходите от осигурителни вноски влияние оказват същите фактори, както и върху приходите от трудови правоотношения по ДДФЛ.

Здравноосигурителните вноски по бюджета на Националната здравноосигурителна каса са в размер на 1 473,8 млн. лв. или 47,4 % от предвидените за годината.

1.4 Косвени данъци

1.4.1 Данък върху добавената стойност

С най-голям относителен дял в данъчните приходи по КФП е данъкът върху добавената стойност – 30,5 %, като отчетените постъпления са в размер на 5 206,5 млн. лв. или 48,9 % от годишния разчет. *Тези постъпления* са с 342,5 млн. лв. (6,2 %) по-малко спрямо същия период на миналата година, поради намалената стопанска активност и влошените макроикономически показатели за потребление, внос, износ, вследствие от въведените ограничителни мерки, свързани с разпространението на COVID-19, както и спада на цената на суровия петрол.

Нетният размер на *приходите от ДДС от внос* към юни 2020 г. е 1 758,7 млн. лв. или 48,9 % от годишния разчет. В сравнение със същия период на 2019 г. приходите спадат с 384,7 млн. лв. (17,9 %). Влияние върху постъпленията от ДДС от внос оказват цената на

суровия петрол, количествата на внасяните стоки за междинно потребление (черни, цветни метали и др.), курса на щатския долар спрямо еврото и други. След 01.07.2019 г. е въведена възможността за отложено начисляване на ДДС от вносител при внос на стоки от трети страни, в съответствие с разпоредбата на чл. 167а от Закона за данък върху добавената стойност. Ефектът от прилагането на този режим за периода януари-юни 2020 г. е начислен ДДС при внос в размер на 498,2 млн. лева. Стоките с най-значителен дял в прилагането на този режим са следните: стоки от глава Руди, шлаки и пепели – 290,7 млн. лв. и стоки от глава Мед и изделия от мед – 66,2 млн. лв. Общо 57 икономически оператори са се възползвали от възможността да отложат начисляването на ДДС. Водещите групи стоки, при които се отчита ръст на начисления данък от внос към 30.06.2020 г. спрямо края на юни 2019 г. са, както следва: маслодайни семена и плодове – ръст с 23,4 млн. лв. (237,4 %), който се дължи на многократното увеличение при вноса по позиция „Семена от слънчоглед“; ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми – ръст с 14,0 млн. лв. (8,4 %); различни видове продукти на химическата промишленост – ръст с 10,5 млн. лв. (122,2 %); други конфекционирани текстилни артикули – ръст със 7,4 млн. лв. (73,9 %). Начислени са приходи от ДДС при внос на предпазни маски в размер на 4,7 млн. лв.; плодове, годни за консумация; цитрусови или пъпешови кори – ръст с 3,2 млн. лв. (18,3 %).

Значителен спад на начислените суми от ДДС при внос към 30.06.2020 г. спрямо края на юни 2019 г. (предимно в резултат на отложеното начисляване на ДДС) се наблюдава при следните групи: минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация – намаление с 306,7 млн. лв. (47,8 %), предимно като следствие от понижението в цената и количествата на суровия петрол; чугун, желязо и стомана – спад с 68,7 млн. лв. (48,8 %); алуминий и изделия от алуминий – намаление с 37,4 млн. лв. (70,9 %).

За отчетния период се отчита намаление при внос на стоки от групата на промишлените доставки, горива и смазочни материали и транспортно оборудване. Повишение се наблюдава при внос на стоки от групата на храните и напитките, потребителските и инвестиционните стоки.

Начисленият ДДС при внос към 30.06.2020 г. по групи стоки е както следва:

Групи стоки с начислен ДДС при внос (млн. лв.)	Отчет 30.06.2019	Отчет 30.06.2020	Относителен дял 30.06.2020	Ръст 2020/2019
Промислени доставки	925.1	525.5	32.3	-43.2%
Горива и смазочни материали	627.0	329.1	20.3	-47.5%
Инвестиционни стоки	307.0	322.5	19.8	5.0%
Транспортно оборудване	124.7	104.4	6.4	-16.3%
Потребителски стоки, храни и напитки	310.0	343.6	21.1	10.8%
Начислен ДДС от внос	2,293.8	1,625.1	100.0	-29.2%
Касови постъпления на ДДС от внос	2,143.4	1,758.7		-17.9%

Източник: Агенция „Митници“

Към 30.06.2020 г., начисленият ДДС при внос на промишлени доставки е в размер на 525,5 млн. лв. и спада с 399,6 млн. лв. (43,2 %). За отчетния период на 2020 г. не е реализиран внос на нефтопродукти (мазут), което води до 6,0 млн. лв. по-малко начислен ДДС на годишна база. При внос на чугун, желязо и стомана са декларирани 72,1 млн. лв. задължения за ДДС или с 48,8 % по-малко спрямо края на юни миналата година, което се дължи основно на прилагането на чл. 167а от ЗДДС. При цветните метали, декларираният ДДС при внос на промишлена мед и медни изделия намалява със 71,3 млн. лв. (87,0 %). От внос на алуминий и изделия от алуминий във вид на промишлени доставки е начислен

ДДС в размер на 13,8 млн. лв. или с 37,0 млн. лв. (72,9 %) по-малко спрямо края на юни 2019 г., като понижението е отново в резултат на отложеното начисляване на ДДС. Количества на стоките, допуснати за свободно обращение и крайно потребление в страната намаляват с 2,7 %, а цените с 9,4 %. За внос на руди са декларирани задължения за ДДС в размер на 3,3 млн. лв., което е със 138,1 млн. лв. (97,7 %) по-малко, съпоставено с първите шест месеца на миналата година. Внесените количества се увеличават със 115,2 %, докато цената при внос отчита намаление с 13,2 %. Стоките от тази група са с най-голям дял сред тези в обхвата на отложено начисляване на ДДС, което води до спад на начисления данък за внасяне през периода.

Към 30.06.2020 г. начисленият ДДС при внос на горива и смазочни материали е в размер на 329,1 млн. лв. или с 47,5 % (297,9 млн. лв.) по-малко спрямо същия период на предходната година. Цените на стоките, допуснати за свободно обращение и крайна употреба намаляват с 34,6 %, докато количествата спадат с 21,0 %. Декларираните суми за ДДС при внос на суров петрол за първите шест месеца на 2020 г. са в размер на 265,3 млн. лв. или с 50,6 % (271,9 млн. лв.) по-малко спрямо същия период на предходната година. Динамиката на начислените суми за ДДС при внос на суров петрол е в зависимост от изменението на физическия обем, цената и валутния курс. Основна причина за намалението на установените задължения през отчетния период е спада в цената с 40,0 % (от 65,9 долара/барел за периода януари-юни 2019 г. до 39,5 долара/барел към края на юни 2020 г.), води до намаление на декларираните суми за ДДС със 172,3 млн. лева. Понижението на количествата с 19,9 %, се изразява в понижение на декларираните суми за ДДС със 106,8 млн. лева. Ръстът в осреднения валутен курс на долара спрямо лева (от 1,73 лв./USD за първите шест месеца на 2019 г. до 1,78 лв./USD към 30.06.2020 г.) за внесен суров петрол, се изразява в увеличение на декларираните суми от ДДС при внос със 7,1 млн. лева.

Декларираните суми от ДДС при внос на инвестиционни стоки достига 322,5 млн. лв. към 30.06.2020 г., като сумата се повишава с 15,5 млн. лв. (5,0 %) на годишна база. Наблюдава се ръст на цените на внесените стоки с 6,7 % и спад на физическите обеми с 0,6 %. При внос на транспортно оборудване са начислени 104,4 млн. лв. приходи от ДДС или с 20,3 млн. лв. (16,3 %) по-малко, в сравнение с периода януари-юни 2019 година. Индексът на физическите обеми на внесено транспортно оборудване намалява с 23,3 %, а индексът на цените се увеличава с 4,3 % спрямо края на юни 2019 година. Декларираните приходи от ДДС при внос на потребителски стоки, храни и напитки са в размер на 343,6 млн. лв. като нарастват с 33,6 млн. лв. (10,8 %), в сравнение с края на юни 2019 година. Количествата на внесените потребителски стоки намаляват с 5,9 %, а цените растат с 10,0 %.

Постъпленията от *ДДС при сделки в страната и ВОП (нето)* към юни 2020 г. възлизат на 3 447,8 млн. лв., което е нарастване от 42,1 млн. лв. (1,2 %) на годишна база. Невъзстановеният данъчен кредит на фирми към 30.06.2020 г. е в размер на 114,5 млн. лв., като намалява с 98,9 млн. лв. (46,3 %) на годишна база.

1.4.2 Акцизи

Приходите от акцизи (нето) от внос, вътрешно производство и въведени в страната от други държави-членки на ЕС акцизни стоки са в размер на **2 546,4 млн. лв.**, което е 46,7 % от планираните със ЗДБРБ за 2020 г. Съпоставено със същия период на 2019 г. постъпленията намаляват с 302,7 млн. лв. (10,6 %). Приходите от акцизи представляват 14,9 % от данъчните приходи и формират втория по-големина дял след постъпленията от ДДС за отчетния период.

Нетните постъпления от акциз са от следните основни стокови групи: тютюневи изделия (52,4 %); горива (41,7 %); алкохолни напитки и пиво (5,1 %) и други акцизни стоки – електрическа енергия, въглища и кокс (0,8 %). Постъпления от акциз към юни 2020 г. по основни стокови групи, са както следва:

- *Акцизите от тютюневи изделия* възлизат на 1 333,6 млн. лева;
- *Акцизите от горива* са в размер на 1 062,6 млн. лева;
- *Акцизите от алкохолни напитки и пиво* възлизат на 128,7 млн. лева;
- *Приходите от други акцизни стоки - електрическа енергия, въглища и кокс* – възлизат на 21,5 млн. лева.

Основни причини за намалелите постъпления в сравнение с предходната година са спада в потреблението на акцизни стоки като резултат от наложените ограничителни мерки във връзка с обявеното извънредно положение относно разпространението на COVID-19 на 13.03.2020 г., както и базовия ефект при тютюневите изделия от реализираното презапасяване през първото полугодие на 2019 г. във връзка с въвеждането на „трак енд трейс“ системата за проследяване.

1.4.3 Данък върху застрахователните премии

Приходите от данък върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори (рисковете, по които са поети от застрахователи) са в размер на **22,8 млн. лв.**, при планирани за годината 44,2 млн. лева.

1.4.4 Мита

Постъпленията от мита възлизат на **104,2 млн. лв.** или 55,6 % от планираните със ЗДБРБ за 2020 г., като заемат 0,6 % относителен дял в общия размер на данъчните приходи по КФП. В сравнение със същия период на предходната година събраните мита са с 10,6 млн. лв. (9,2 %) по-малко. Основна причина за отчетеният спад са наложените в национален и световен мащаб ограничителни мерки във връзка с разпространението на COVID-19 и произтеклото от това рязко влошаване на показателите за внос, износ и слаба икономическата активност. **Намаление в постъпленията от мита** за първите шест месеца на 2020 г. се наблюдава при вноса на стоки от следните стокови групи: „Чугун, желязо и стомана“ – постъпленията са с 2,6 млн. лв. (88,0 %) по-малко на годишна база; „Електрически машини и апарати, електроматериали и техните части; апарати за записване или възпроизвеждане на звук, апарати за записване или възпроизвеждане на телевизионен образ и звук и части и принадлежности за тези апарати“ -спадът е в размер на 2,1 млн. лв. (21,1 %) на годишна база.; „Пластмаси и пластмасови изделия“ – към края на юни 2020 г. приходите са с 1,8 млн. лв. (18,3 %) по-малко спрямо първите шест месеца на 2019 година; „Изделия от чугун, желязо или стомана“ – отчетен е спад с 1,6 млн. лв. (43,2 %) на годишна база; „Автомобилни превозни средства, трактори, мотоциклети и велосипеди и други сухопътни превозни средства, техните части и принадлежности“ – постъпленията за периода януари-юни 2020 г. намаляват с 1,2 млн. лв. (11,3 %) спрямо същия период на 2019 година. В зависимост от произхода на внасяните стоки, най-голям е дялът на приходите от мита при внос на стоки от Китай, като към края на юни 2020 г. постъпленията възлизат на 52,6 млн. лв. и са с 5,6 % по-малко спрямо първите шест месеца на 2019 година. Те формират 50,5 % от общия обем на митата за периода. На второ място по приходи от мита е вносът на стоки с произход Русия, които са в размер на 12,8 млн. лв. и отчитат намаление с 1,8 % на годишна база. Тези постъпления имат относителен дял от 12,3 % от всички мита. Следват приходите от мита при внос на стоки с произход САЩ, които възлизат на 5,9 млн. лв., като се повишават с 12,3 % и представляват 5,7 % от всички мита. Приходите от внос на стоки с произход Малайзия са в размер на 3,9 млн. лв. към края на юни 2020 г. и отчитат повишение с 98,2 % на годишна база. Тези постъпления имат относителен дял от 3,8 % от всички мита. Следват приходите от внос на стоки с произход Еквадор са в размер на 3,3 млн. лв. към края на юни 2020 г. и отчитат намаление с 4,8 % на годишна база. Тези постъпления имат относителен дял от 3,1 % от всички мита. През анализирания период, Япония не попада в петте водещи държави с най-голям принос за приходите от мита в България.

1.5 Неданъчни приходи

Постъпленията от **неданъчни приходи** по КФП към края на месец юни 2020 г. са в размер на 2 804,2 млн. лв. или 41,3 % от годишния разчет към ЗДБРБ за 2020 година. В структурно отношение неданъчните приходи включват държавни, общински и съдебни такси (40,7 %), други неданъчни приходи (21,8 %), постъпления от продажба на нефинансови активи (16,0 %), приходи и доходи от общинска и държавна собственост (14,7 %), глоби, санкции и наказателни лихви (6,3 %), концесии (2,9 %) и други.

Отчетените неданъчни приходи по *държавния бюджет* през първото полугодие на 2020 г. са в размер на 991,3 млн. лв. или 32,9 % от годишния разчет. От тях 895,1 млн. лв. са по бюджетите на министерствата и ведомствата (56,4 % от разчета по ЗДБРБ за 2020 г.). Постъпилите дивиденди по централния бюджет към 30.06.2020 г. са в размер на 29,1 млн. лв. при заложен в разчетите по ЗДБРБ за 2020 г. 55,4 млн. лева. Неданъчните приходи по бюджета на съдебната власт са в размер на 43,0 млн. лв. (37,0 % от разчетените за годината), в т.ч. 35,0 млн. лв. приходи от съдебни такси.

Неданъчните приходи по *общинските бюджети* са в размер на 657,4 млн. лв., което представлява 46,1 % от разчета за годината. С най-добро изпълнение се открояват приходите от общински такси – 56,4 % от годишния разчет, приходите от концесии – 51,6 % от разчетите за 2020 г., приходи от глоби, санкции и наказателни лихви – 34,2 % от разчетените за годината и приходи и доходи от собственост – 33,2 % от разчета за 2020 година.

Събраните към 30.06.2020 г. приходи във *Фонд „Сигурност на електроенергийната система“* са в размер на 866,7 млн. лв. (47,4 % изпълнение на годишните разчети), в т.ч. 0,7 млн. лв. от глоби, санкции и наказателни лихви; 469,9 млн. лв. други неданъчни приходи (приходи от 5 %-ните вноски от произведената и продадена и внесена и продадена ел. енергия, от приходите за достъп и пренос на ел. енергия, от приходите от достъп и пренос на природен газ и от приходи от достъп и съхранение на природен газ, и от фактурираните средства от цената и/или компонентата от цена по чл. 30, ал. 1, т. 17 от Закона за енергетиката, наричана цена „задължение към обществото“) и 396,1 млн. лв. приходи, получени от търговете за продажба на квоти по чл. 57, ал. 1 от Закона за ограничаване изменението на климата.

1.6 Помощи и дарения

Постъпленията от помощи и дарения от страната и чужбина (основно помощи от фондовете на ЕС) са в размер на 1 570,2 млн. лв., което представлява 58,3 % от годишния разчет. От тях 1 523,6 млн. лв. са постъпленията от европейските фондове, а 46,6 млн. лв. са помощите, отчетени по националния бюджет и от други международни програми.

2. Изпълнение на разходите по икономически елементи

Усвояването на общите разходи по икономически елементи по КФП за първото полугодие на 2020 г. се развива в рамките на планираните със ЗДБРБ за 2020 г. средства. Традиционно, усвояването на разходите през първото полугодие е по-ниско - разходите по КФП, включително вноската в общия бюджет на ЕС, за първите шест месеца на 2020 г. представляват 41,4 на сто от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. Това се дължи основно на изместване на голяма част от инвестиционните и капиталови разходи за последното тримесечие на годината.

Отчетът на разходите на консолидирано ниво по икономически елементи за първото полугодие на текущата година, съпоставен с актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2020 г. и отчета за същия период на предходната година е представен в следната таблица:

Разходи по консолидираната фискална програма за първото полугодие на 2020 година

млн. лв. ПОКАЗАТЕЛ	2019	2020		Отчет Н1 2020 спрямо	Изпълнение Н1 2020 спрямо
	ОТЧЕТ Н1	ЗДБРБ**	ОТЧЕТ Н1	отчет Н1 2019	ЗДБРБ 2020
ОБЩО РАЗХОДИ И ВНОСКА ЗА ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	19 062,5	47 906,6	19 821,4	104,0%	41,4%
Общо нелихвени разходи	17 931,9	45 564,0	18 769,5	104,7%	41,2%
<i>Текущи нелихвени разходи</i>	16 418,3	38 960,3	17 375,5	105,8%	44,6%
Разходи за персонал	4 758,6	10 715,6	5 253,9	110,4%	49,0%
Стипендии	51,6	121,8	49,0	95,0%	40,3%
Издръжка *	1 962,9	4 976,5	1 861,3	94,8%	37,4%
Субсидии	1 407,6	3 713,0	1 475,4	104,8%	39,7%
Социални и здравноосиг. плащания	8 237,5	19 433,4	8 735,8	106,0%	45,0%
Пенсии	4 777,8	10 624,2	5 142,4	107,6%	48,4%
Текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата	1 420,2	4 355,2	1 550,5	109,2%	35,6%
Здравноосигурителни плащания	2 039,6	4 454,0	2 043,0	100,2%	45,9%
<i>Капиталови разходи и прираст на държавния резерв</i>	1 499,8	6 574,2	1 379,4	92,0%	21,0%
<i>Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина</i>	13,8	29,5	14,5	105,5%	49,2%
Резерв за неотложни и непредвидени разходи		220,3			
Лихвени разходи	413,1	724,9	363,4	88,0%	50,1%
Вноска за бюджета на ЕС	717,5	1 397,4	688,6	96,0%	49,3%

* вкл. разходите за членски внос и участия в нетърговски организации и дейности и разходите за платени данъци, такси и административни санкции

** Разчети към ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. (Обн., ДВ, бр. 34 от 2020 г., в сила от 09.04.2020 г.).

2.1 Текущи нелихвени разходи

2.1.1 Разходи за персонал

Разходите за персонал на консолидирано ниво за полугодията на 2020 г. са в размер на 5 253,9 млн. лв., което представлява 49,0 % от разчетените за годината. В структурно отношение с най-голям относителен дял в разходите по КФП са разходите за персонал по държавния бюджет и по бюджетите на общините, което е свързано с обхвата и спецификата на делегираните им функции.

2.1.2 Издръжка

Разходите за издръжка по консолидираната фискална програма за полугодията на 2020 г. са в размер на 1 861,3 млн. лв., което представлява 37,4 % от заложените за годината. В разходите за издръжка се включват текуща издръжка, разходите за членски внос и участие в организации с нестопанска цел и разходите за платени данъци, такси и административни санкции. Разходите за текуща издръжка обхващат разходите за храна, медикаменти, научно-изследователски разходи и книги, горива и енергия, външни услуги, текущ ремонт и други разходи.

В структурно отношение основната част от разходите за издръжка за изминалите шест месеца на 2020 г. са по държавния бюджет и бюджетите на общините.

2.1.3 Субсидии

Общата сума на средствата, предоставени за субсидии за системата на здравеопазването и за нефинансови предприятия (вкл. организациите с нестопанска цел) на консолидирана база през първото полугодие на 2020 г. е 1 475,4 млн. лв., което представлява 39,7 % от планираните за годината.

✓ Субсидии за нефинансови предприятия и организации с нестопанска цел

Държавното финансово подпомагане на нефинансовите предприятия през 2020 г. отразява взаимоотношенията с реалния сектор. Чрез държавното финансово подпомагане се осъществяват и елементи от социалната правителствена програма, свързани с организирането и предоставянето на задължителни услуги от обществен интерес. Възлагането им от страна на държавата съответства на концепцията за услугите от обществен интерес, както и на политиката в тази област на страните от ЕС и Регламентите на ЕС, в основата на които е поставен интереса на гражданите, техните потребности и покупателната им способност, което макар и непряко, влияе положително върху жизнения стандарт.

Основните приоритетни направления, за които се насочват субсидиите за нефинансови предприятия, са стопански субекти от секторите транспорт, съобщения, земеделие и други. През първите шест месеца на 2020 г. са предоставени субсидии за нефинансови предприятия, организации с нестопанска цел и финансови институции в размер на 1 392,2 млн. лв., което представлява 39,4 % от разчета за годината.

• **Транспорт и съобщения**

Субектите от отраслите транспорт и съобщения са ангажирани в предоставянето на задължителни услуги от обществен интерес, възложени им от държавата с договор при определени параметри, показатели и условия. Средствата в сектора са предназначени за търговски дружества от различните видове транспорт – железопътни пътнически превози, автомобилни пътнически превози (вътрешноградски превози и превози в планински и други райони), както и за текущо поддържане и експлоатация на железопътната инфраструктура.

Поддържането и развитието на железопътната система в страната се извършва основно от Национална компания „Железопътна инфраструктура“ като Управител на железопътната инфраструктура в страната, и на лицензиращия основен превозвач - „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД, изпълняващ задължение за извършване на обществени превозни услуги, в съответствие със Закона за железопътния транспорт.

- Средствата за субсидии се предоставят на „БДЖ - Пътнически превози“ ЕООД за осигуряване изпълнението на възложеното му задължение за извършване на обществени превозни услуги по договор, сключен между министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията и дружеството. Субсидиите за „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД за 2020 г., предвидени по бюджета на МТИТС, са в размер на 175,0 млн. лв. За първото полугодие на 2020 г. предоставените от МТИТС средства за тази цел са в размер на 87,5 млн. лв. или 50,0 % от годишния разчет.

- Със ЗДБРБ за 2020 г. за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ са предвидени средства под формата на субсидии, предназначени за финансирането на дейностите по експлоатацията на железопътната инфраструктура, в размер на 145,0 млн. лева. Усвоените средства към полугодие са в размер на 78,3 млн. лв. или 54,0 на сто от годишния план. Същите са предоставени в съответствие с утвърдения от министъра на финансите и министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията График за превеждане на субсидиите, съобразен с необходимостта от средства за финансиране на текущите дейности на предприятието.

- Предвидените със ЗДБРБ за 2020 г. средства за субсидиране на превоза на пътници по нерантибилни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони, включително и за Столична община – вътрешноградски транспорт, са в размер на 36,0 млн. лева. По своя характер те са обществени превозни услуги от общ икономически интерес и имат предимно социална насоченост – масови превози до и от работните места в рамките на града и превози до малки отдалечени селища, осигуряващи връзка с общинския център. Към първото полугодие усвоените средства за субсидиране на превоза на пътници по нерантибилни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони, включително Столична община, са 16,8 млн. лв. Изпълнението спрямо утвърдения план е 46,5 на сто.

- Средствата за субсидии за „Български пощи“ ЕАД, предвидени по бюджета на МТИТС за 2020 г., са в размер на 32,8 млн. лв. За първите шест месеца са предоставени средства в размер на 28,0 млн. лв. (в т. ч. 8,4 млн. лв. са допълнителни субсидии по ПМС 114/28.05.2020 г.).

- ***Земеделие***

Към 30.06.2020 г. чрез бюджета на Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ) и сметката за средства от Европейския съюз на РА към ДФЗ са изплатени субсидии за нефинансови предприятия в размер на 184,1 млн. лв., в това число: средства по Програмата за развитие на селските райони в размер на 1,4 млн. лв., национално съфинансиране към ЕЗФРСР за директни плащания – 38,8 млн. лв., държавна помощ-субсидия в размер на 37,7 млн. лв., текущи субсидии за пазарни мерки – 12,3 млн. лв., преходна национална помощ за тютюн – 75,6 млн. лв., преходна национална помощ за животни – 15,7 млн. лв., средства за ДДС по схеми „Училищен плод“ и „Училищно мляко“ – 2,5 млн. лв. и други. Изплатените субсидии за първите шест месеца на 2020 г. на организации с нестопанска цел са в размер на 9,8 млн. лева.

- ***Програми за заетост***

Предоставяните субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия по програмите за заетост за 2020 г. от МТСП са насочени към осигуряване на трайна заетост и стимулиране разкриването на нови работни места в реалния сектор. За първите шест месеца на годината са изплатени 21,5 млн. лв. за програми и мерки за заетост.

- ✓ **Субсидии за системата на здравеопазването**

Министерство на здравеопазването субсидира лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие въз основа на договор за дейностите, които са определени като държавна отговорност в съответствие с чл. 82 от Закона за здравето и за субсидиране на лечебни заведения за болнична помощ в труднодостъпни и/или отдалечени райони, в съответствие с чл.106 от Закона за лечебните заведения, по критерии и ред, определени от министъра на здравеопазването.

Общият размер на предвидените в разчетите за годината средства за субсидии за системата на здравеопазването е 183,7 млн. лв. От тях за първото полугодие на 2020 г. са усвоени средства в размер на 83,3 млн. лв., от които 76,8 млн. лв. по държавния бюджет и 6,5 млн. лв. – по бюджета на общините. В рамките на този ресурс на болниците е предоставена изравнителна субсидия за дейностите, изпълнени по договорите до края на 2019 година.

2.1.4 Социални и здравноосигурителни плащания

Общата сума на социално и здравноосигурителните разходи на консолидирана база за първото полугодие на 2020 г. е 8 735,8 млн. лв., което представлява 45,0 % от разчета за годината. Тук се включват разходите за: пенсии, социални помощи и обезщетения и здравноосигурителни плащания. В структурно отношение социалните и здравноосигурителни разходи са с най-висок относителен дял (44,1 %) в общите разходи

по КФП (вкл. вноската в общия бюджет на ЕС), което се обуславя от тяхната приоритетност и провежданата социална политика в условията на неблагоприятна демографска среда.

✓ *Разходи за пенсии*

Разходите за пенсии за отчетния период са в размер на 5 142,4 млн. лв., което представлява 48,4 % от разчета за годината. В тази сума са включени разходите за пенсии от ДОО и УПФ. Спрямо полугодие то на 2019 г. са изплатени 364,6 млн. лв. повече. Нарастването на разходите се дължи на базов ефект от увеличението на пенсиите от юли 2019 г. В резултат на тези фактори, средната пенсия на пенсионер за осигурителен стаж и възраст за м. юни 2020 г. е 441,14 лв., като е по-висока от средната пенсия на пенсионер за осигурителен стаж и възраст за м. юни 2019 г. с 39,27 лв. (9,8 на сто).

✓ *Текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата*

Извършените разходи за текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата на консолидирана основа през отчетния период са в размер на 1 550,5 млн. лв., което представлява 35,6 % от заложеното в актуализираните разчети за годината. Разходите са свързани с изплатените обезщетения и помощи на основание на Кодекса за социално осигуряване (КСО), Закона за социално подпомагане, Закона за хората с увреждания и Закона за семейни помощи за деца. В структурно отношение това са разходи, които се извършват основно по държавния бюджет (главно МТСП) и по бюджета на ДОО. Безпрецедентната ситуация, в която попадна България, както и много от държавите в света, за борба за ограничаване на разпространението на заразата с COVID-19, доведе до необходимостта от осигуряване на допълнителни средства в размер на 1,0 млрд. лв. за реализиране на мерките за запазване на работните места в страната (т.н. мярка „60/40“).

Отчетените разходи за **социални помощи и обезщетения по КСО** за първото полугодие на 2020 г. са в размер на 902,2 млн. лв. От структурна гледна точка предвид създалата се ситуация с най-голям относителен дял са обезщетенията и помощите при безработица (36,3 %); за бременност/раждане и отглеждане на дете до 2 годишна възраст (31,1 %) и обезщетенията за временна неработоспособност поради общо заболяване (26,3 %).

✓ *Здравноосигурителни плащания*

Общият размер на здравноосигурителните плащания за първите шест месеца на 2020 г. е 2 043,0 млн. лв. или 45,9 % от предвидените за 2020 г. здравноосигурителни плащания в размер на 4 454,0 млн. лева. В отделните направления на здравноосигурителните плащания изпълнението на бюджета е следното:

- *Първична извънболнична медицинска помощ – 115,0 млн. лева;*
- *Специализирана извънболнична медицинска помощ – 119,3 млн. лева;*
- *Дентална помощ – 94,6 млн. лева;*
- *Медико-диагностична дейност – 42,6 млн. лева;*
- *Лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за домашно лечение на територията на страната – 430,2 млн. лв.*
- *Лекарствени продукти за лечение на злокачествени заболявания в условията на болнична медицинска помощ – 258,3 млн. лева;*
- *Медицински изделия, прилагани в болничната помощ – 39,0 млн. лева;*
- *Болнична медицинска помощ – 911,1 млн. лева.*
- *Други здравноосигурителни плащания – 32,8 млн. лева.*

Като здравноосигурителни плащания следва да се третират и преведените 49,3 млн. лв. трансфери по договори за извършване на медицински услуги към бюджетни организации, в структурата на които има лечебни заведения по чл. 5 от Закона за лечебните заведения.

Заедно с преведените трансфери усвоените средства за здравноосигурителни плащания възлизат на 2 092,3 млн. лева.

За периода са отчетени плащания в размер на 30,7 млн. лв. от преведения трансфер от МЗ за дейности за здравно неосигурени лица, лекарствени продукти и за потребителска такса.

2.2 Капиталови разходи

Капиталовите разходи (вкл. нетния прираст на държавния резерв) за първото полугодие на 2020 г. възлизат на 1 379,4 млн. лева. Изпълнението на разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. за първото полугодие при капиталовите разходи е 21,0 %. Следва да се отбележи, че усвояването на капиталовите разходи през първите месеци на годината е традиционно ниско, поради технологични и процедурни фактори при голяма част от инфраструктурните и инвестиционни проекти, което води до изместване на разходите във втората половина на годината и по-специално в последното тримесечие.

В обхвата на КФП с най-голям относителен дял в инвестиционните разходи са капиталовите разходи по сметките за средства от ЕС на Националния фонд и на бенефициентите по оперативните програми на ЕС – 40,3 %, след които се нареждат капиталовите разходи по общинските бюджети – 18,4 %, капиталовите разходи по държавния бюджет – 17,6 %, по сметката за средства от ЕС, администрирана от Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“ и на бенефициентите по Програмата за развитие на селските райони и Програмата за развитие на сектор рибарство – 6,3 % и др.

Общата сума на извършените капиталови разходи по държавния бюджет за първото полугодие на 2020 г. е 245,0 млн. лв., което представлява изпълнение от 8,5 % на предвидените в ЗДБРБ за 2020 година. Нетният прираст на държавния резерв към 30.06.2020 г. е отрицателен в размер на 9,8 млн. лева. Капиталовите трансфери, предоставени от централния бюджет за реалния сектор, са насочени главно към изграждане и развитие на железопътната инфраструктура, пристанищната инфраструктура и други дейности. В ЗДБРБ за 2020 г. са предвидени средства за капиталови трансфери за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ в размер на 120 млн. лв. През първото полугодие на 2020 г. усвоените средства са в размер на 55,9 млн. лв. или 46,5 на сто от годишния план. Предвидените средства за капиталови трансфери на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД са в размер на 139,0 млн. лв. и са предназначени за погасяване на задължения на предприятието във връзка с придобити електромоторисни влакове през предходни години. Към полугодието на 2020 г. са разходвани 25,4 млн. лв. или 18,3 на сто от годишния план. За първите шест месеца на годината от предвидените в ЗДБРБ за 2020 г. 111,0 млн. лв. за ДП „Пристанищна инфраструктура“ са усвоени 4,8 млн.лв. или 4,3 на сто от годишния план.

През 2020 г. продължи изпълнението на *програми за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация*. През първото полугодие за отстраняване на минали екологични щети са преведени средства в размер на 1,1 млн. лв. при предвидени за годината 10,0 млн. лв. или 11,1 на сто от годишния план.

Капиталовите разходи по бюджетите на общините са в размер на 255,8 млн. лв., което е 27,0 % от разчета към закона за 2020 г.

2.3 Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина

Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 14,5 млн. лв. Основна част от средствата са предоставени чрез сметките за средства от Европейския съюз.

2.4 Лихвени разходи

Лихвените плащания на консолидирана база за полугодieto на 2020 г. са в размер на 363,4 млн. лв., което представлява 50,1 % от предвидените с актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2020 година. Размерът на лихвените разходи през годината зависи от календара на лихвените плащания.

Разгледани по бюджетни системи лихвени разходи се извършват основно по държавния бюджет (344,2 млн. лв.) и по общинските бюджети (18,3 млн. лв.). Размерът на разходите за лихви по външни заеми за полугодieto е 288,5 млн. лв., а на вътрешните лихви – 74,9 млн. лева. Изпълнението им спрямо разчетите за годината е съответно 63,8 % и 27,5 процента.

2.5 Вноска на България в бюджета на Европейския съюз

България регулярно и в срок превежда вноската си в общия бюджет на Европейския съюз в изпълнение на действащото към момента законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС - Решение на Съвета 2014/335/ЕС, Евратом относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз, Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014 на Съвета от 26 май 2014 г. за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на ЕС и Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 г. относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства, изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2016/804 на Съвета от 17 май 2016 г.

Вноската на България в общия бюджет на ЕС се формира от следните компоненти – традиционни собствени ресурси (75 % от събраните мита), ресурс на база приходите от ДДС, ресурс на база брутен национален доход, участие на България във финансирането на механизма за корекцията в полза на Обединеното кралство и участие във финансиране на brutните намаления за Нидерландия, Швеция и Дания.

По-долу са представени извършените касови плащания от централния бюджет към първото полугодие на 2020 година.

(млн. лв.)	
ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	Отчет Н1 2020
Вноска на база брутен национален доход	457,3
Вноска на база данък добавена стойност	104,5
Вноска за корекцията на Обединеното кралство	37,4
Участие във финансиране на brutното намаление за Нидерландия, Швеция и Дания	4,7
Вноска на традиционни собствени ресурси (мита)	84,7
ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	688,6

3. Просрочени задължения и вземания към 30.06.2020 г.

3.1 Просрочени задължения

Към края на юни 2020 г. просрочените задължения на **централно и местно правителство и социалноосигурителните фондове** са в размер на **220,3 млн. лева**.

Размерът на просрочените задължения на **централно правителство** (министерства, ведомства и разпоредителите с бюджет по чл. 13, ал. 3 и ал. 4 на ЗПФ) към 30.06.2020 г. е **76,4 млн. лв.**, което е с 11,8 млн. лв. по-малко спрямо края на 2019 година. В обхвата на

държавния бюджет по-значими проблеми с наличие на просрочени задължения има при следните разпоредители с бюджет:

✓ Министерство на земеделието, храните и горите – просрочените задължения за първите шест месеца на 2020 г. са в размер на **18,9 млн. лв.** (увеличение с 2,1 млн. лв. спрямо просрочията в края на 2019 г.). От тези просрочия 15,0 млн. лв. са просрочените задължения на Българска агенция по безопасност на храните и представляват основно неразплатени разходи по договори с екарисажите.

✓ Министерство на вътрешните работи – просрочените задължения към края на първото полугодие на 2020 г. са в размер на **13,1 млн. лв.**, като спрямо края на 2019 г. се отчита увеличение с 8,7 млн. лв. В по-голямата си част те представляват задължения към доставчици (11,7 млн. лв.).

✓ Министерство на отбраната - просрочените задължения към края на първото полугодие на 2020 г. са в размер на **2,1 млн. лв.** (просрочията са близки до отчетените в края на 2019 г.), в т.ч. 1,4 млн. лв. на ВМА.

От разпоредителите с бюджет по чл. 13, ал. 3 на Закона за публичните финанси проблеми с наличието на просрочени задължения има основно при: Българската национална телевизия – 27,4 млн. лв. (увеличение с 1,2 млн. лв. спрямо отчетените в края на 2019 г.), в т.ч. 25,2 млн. лв. просрочени задължения към доставчици в страната; държавните висши училища – 7,1 млн. лв. (увеличение с 0,4 млн. лв. спрямо отчетените в края на 2019 г., като включват задължения за внасяне на данъци, вноски, такси и административни санкции и задължения към доставчици); Българското национално радио – 2,3 млн. лв. (просрочените задължения са близки до отчетените в края на 2019 г.), от които 1,9 млн. лв. са просрочени задължения към доставчици.

В системата на **НЗОК** към 30.06.2020 г. няма просрочени задължения.

Просрочените задължения по **бюджетите на общините** към 30.06.2020 г. са в размер на **143,8 млн. лв.**, като спрямо края на 2019 г. се отчита намаление с 27,9 млн. лева. С най-голям относителен дял в просрочените задължения по бюджетите на общините към края на месец юни 2020 г. са просрочените задължения към доставчици, които са в размер на 113,5 млн. лева. В делегираните от държавата дейности просрочените задължения са в размер на 2,5 млн. лева.

Извън обхвата на консолидираната фискална програма, сериозен продължава да бъде проблемът с просрочията на лечебните заведения за болнична помощ (държавни и общински болници – търговски дружества). Към 30.06.2020 г. размерът на просрочените задължения е 162,2 млн. лв., от които 129,9 млн. лв. са на държавните болници и 32,3 млн. лв. са на общинските болници. Спрямо отчетените просрочени задължения към 31.12.2019 г. се отчита увеличение с 39,1 млн. лв. (с 32 на сто).

3.2 Просрочени вземания

Към 30.06.2020 г. в системите на редица министерства и ведомства са налице и просрочени вземания. По-значимите от тях в обхвата на държавния бюджет са при следните разпоредители с бюджет:

✓ Министерство на икономиката – размерът на просрочените вземания в края на първото полугодие на 2020 г. е **721,0 млн. лв.** Това са основно просрочени публични държавни вземания 719,8 млн. лв., от които на: Централното управление на МИ - 691,8 млн. лв. начислено публично държавно вземане, в т.ч. 425,4 млн. лв. главница и 266,3 млн. лв. лихва, установено с Акт № АПДВ - 1/04.08.2014 г., издаден от министъра на икономиката и енергетиката срещу "Кремиковци" АД. Сумата е начислена въз основа на влязло в сила решение № 3456 от 12.03.2014 г. по адм. дело № 10631/2013 г. на ВАС, решението е окончателно и държавата официално е включена в списъка с кредиторите на "Кремиковци" АД. Вземането е провизирано като несъбираемо; Комисия за защита на

потребителите – просрочените вземания са в размер на 14,9 млн. лв.; Държавна агенция за метрологичен и технически надзор – просрочените вземания са в размер на 11,1 млн. лв. лева.

✓ Държавна агенция „Държавен резерв и военновременни запаси”- към 30.06.2020 г. има просрочени вземания в размер на **234,4 млн. лв.** Балансово са начислени провизии за трудно събираемите и несъбираеми вземания, като коректив на отчетната им стойност. Предприети са всички мерки за събиране на вземанията на агенцията, като се образуват изпълнителни производства пред държавен и частен съдебен изпълнител и НАП.

✓ Висш съдебен съвет - общо просрочени вземания: **196,6 млн. лв.** Основната част от тях са просрочени публични държавни вземания – 185,1 млн. лв., представляващи просрочени публични вземания по актове издадени в полза на съдебната власт към 30.06.2020 г. и възложени за събиране от Националната агенция по приходите, Камарата на частните съдебни изпълнители и държавните съдебни изпълнители към органите на съдебната власт.

✓ Министерство на труда и социалната политика - общият размер на просрочените вземания към 30.06.2020 г. възлиза на **186,2 млн. лв.**, основно на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ (ИА ГИТ). В отчета на ИА „Главна инспекция по труда” са осчетоводени установените вземания просрочени повече от 90 дни от крайния срок за погасяване в размер на 182,9 млн. лв., в т.ч. 85,8 млн. лв. - начислени просрочени вземания по влезли в сила наказателни постановления (НП) неплатени от 01.01.2008 г. до 31.03.2020 г. и 97,1 млн. лв. - начислени просрочени изчислени наказателни лихви по неплатени НП от 01.01.2008 г. до 31.03.2020 г.

✓ Държавен фонд „Земеделие“ - към 30.06.2020 г. ДФЗ има просрочени вземания в размер на **133,9 млн. лв.**, които представляват предимно просрочени вземания от заеми – 107,8 млн.лв., следвани от други просрочени вземания – 23,2 млн.лв. и просрочени вземания от клиенти – 2,9 млн. лв.

✓ Министерство на околната среда и водите - размерът на просрочените вземания в края на първото полугодие на 2020 г. е **64,7 млн. лв.** Основно вземанията са от наложени имуществени санкции и наказателни постановления на фирми от второстепенните разпоредители с бюджет /ВРБ/. На всички некоректни платци са изпратени уведомителни писма със справка за задълженията им. При нов отказ за плащане ВРБ изпращат преписките на Национална агенция по приходите за предприемане на следващи действия по принудително събиране.

✓ Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията - към края на месец юни 2020 г. по бюджета на МТИТС са отчетени просрочени вземания в размер на **50,4 млн. лв.** ИА „Автомобилна администрация” има най-голям размер на просрочени вземания в размер на 31,9 млн. лв., основно по издадени наказателни постановления. За тези вземания, текущо през годините, са представени документи за принудително събиране от ТД на НАП. ГД „Гражданска въздухоплавателна администрация” е отчетла просрочени вземания в размер на 10,3 млн. лв. - основно неплатени фактури за летищни такси. Основен длъжник е авиокомпания „БАЛКАН” АД – предявена в производство по несъстоятелност, като неплатените ѝ задължения възлизат на 9,5 млн.лв. и представляват главница от летищни такси. На некоректните платци са изпратени писма със справки за задълженията им. Ежемесечно се води кореспонденция по електронна поща и се провеждат телефонни разговори за напомняне на длъжниците за съществуващите им задължения към ГД „Гражданска въздухоплавателна администрация”. Централното управление на МТИТС има просрочени вземания в размер на 7,8 млн. лв., които основно представляват главница, лихви и ДДС, дължими от „Пристанище Бургас” ЕАД по Подзаемно споразумение от 29.12.2008 г. – 5,0 млн. лв. и 2,8 млн. лв. вземания от „Мостстрой“ АД (в несъстоятелност) по договори за строителство, вкл. неустойки по договорите.

✓ Министерство на вътрешните работи – размерът на просрочените вземания в края на първото полугодие на 2020 г. е **38,4 млн. лв.** Просрочените публични държавни вземания са в размер 26,0 млн. лв., от тях 23,3 млн. лв. са класифицирани като събираеми суми и 2,7

млн. лв. като несъбираеми. Просрочените вземания от клиенти са в размер на 7,8 млн. лв. В по-голямата си част те представляват вземания за извършени услуги по договори за охрана с полиция, СОТ и охрана на мероприятия. За всички просрочени вземания са предприети мерки за събирането им, като регулярно са изпращани предупредителни и напомнителни писма за превеждане на дължимите суми по фактури. За по-голяма част от просрочените вземания са заведени съдебни дела, които са в процес на разглеждане на различни инстанции. За част от тях са издадени изпълнителни листа, по които сумите се събират от съдия-изпълнител. По отношение събираемостта на просрочените вземания от клиенти, същите могат да се определят като: събираеми – 2,7 млн. лв. и несъбираеми – 5,1 млн. лв. Несъбираемите вземания са предимно от фирми, обявени в несъстоятелност или ликвидация, поради което много от заведените съдебни дела са спрени. Просрочените вземания от наем са в размер 1,0 млн. лв., от тях 0,7 млн. лв. са класифицирани като събираеми суми и 0,3 млн. лв. като несъбираеми. Другите просрочени вземания възлизат на 3,6 млн. лв., от тях 2,9 млн. лв. са събираеми, а 0,7 млн. лв. - несъбираеми.

Извън обхвата на държавния бюджет, съществуват **просрочени вземания** основно в **НОИ, НЗОК и общинските бюджети**.

Просрочените вземания на общините към 30.06.2020 г. са в размер на 306,6 млн. лв. Спрямо края на 2019 г. се отчита увеличение с 16,5 млн. лв. С най-голям относителен дял са просрочените публични общински вземания – 171,4 млн. лв. или 55,9 на сто от общия размер на просрочените вземания.

4. Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма към 30.06.2020 година

4.1 Външно финансиране

Нетният размер на външното финансиране по КФП за първото полугодие на 2020 г. е положителен и възлиза на 623,2 млн. лева.

✓ Външни заеми

Размерът на усвоените външни заеми по КФП за първите шест месеца на 2020 г. е 783,4 млн. лв. От тях по централния бюджет усвоените средства в размер на 782,3 млн. лв., а останалите 1,1 млн. лв. са по бюджетите на общините. Средствата по централния бюджет са усвоени, както следва:

✓ през април – 300,0 млн. евро на три транша (3, 4 и 5) от по 100,0 млн. евро (586,7 млн. лв.) – по Финансов договор между Република България и Европейската инвестиционна банка за финансиране на проект „България – съфинансиране по Фондовете на ЕС 2014 – 2020 г. (СПЗ)“

✓ през април – 100,0 млн. евро (195,6 млн. лв.) - трети транш по Рамково споразумение за заем, между Банката за развитие на Съвета на Европа и Република България, Механизъм за съфинансиране на проекти, изпълнявани със средства от ЕС по оперативните програми, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за програмния период 2014-2020 г.

✓ Погашения по външни заеми

Размерът на извършените за първото шестмесечие на 2020 г. погашения по външни заеми по КФП е 162,4 млн. лв., което представлява 40,5 % от разчетите към ЗДБРБ за 2020 година. Извършените погашения са, както следва:

- по централния бюджет - през първото полугодие на 2020 г. са изплатени погашения в размер на 62,6 млн. лв., като от тях 47,6 млн. лв. - по заем към Международната банка за възстановяване и развитие и 15,0 млн. лв. - по заем към Европейска инвестиционна банка.

- по бюджетите на министерствата и ведомствата - изплатените средства за погашения към 30.06.2020 г. по ДИЗ, управлявани от министерствата са в размер на 69,2 млн. лв., а по заемите с крайни бенефициенти – 9,9 млн. лева.
- по бюджетите на общините погашенията по външни заеми са в размер на 20,7 млн. лева.

✓ *Получени погашения по предоставени кредити на други държави*

През първото полугодие на 2020 г. в централния бюджет постъпиха 0,9 млн. лв., представляващи погашения по споразуменията за уреждане на дълга на Ислямска република Афганистан към България.

✓ *Наличности (нето) в легова равностойност на валутни сметки в чужбина*

Нетното изменение на наличностите в легова равностойност в каса и по валутни сметки в чужбина към 30.06.2020 г. е намаление с 1,3 млн. лева.

4.2 Вътрешно финансиране

Нетното вътрешно финансиране за първото полугодие на 2020 г. е отрицателно в размер на 2 237,1 млн. лв. и включва заеми от банки и други лица страната (нето), операции с ДЦК (нето) и покупко-продажба на ДОБЦК, нетно изменение на депозитите, друго финансиране, възмездно финансиране (нето) и придобиване на дялове, акции и съучастия (нето).

✓ *Заеми от банки и други лица в страната – нето*

Изпълнението на показателя за първите шест месеца на годината е отрицателно и е в размер на 7,8 млн. лв. Почти цялата част от отчетената сума е по бюджетите на общините. От банки в страната за първото полугодие на 2020 г. общините са получили заеми в размер на 30,3 млн. лв., а са погасили към същите 25,5 млн. лева. За периода предоставените заеми на общините от други лица в страната са в размер на 52,5 млн. лв., в т.ч. от „Фонд за органите на местното самоуправление в България - ФЛАГ” ЕАД - 48,9 млн. лв., а сумата на направените погашения към тази група кредитори са - 49,5 млн. лв., в т.ч. 48,6 млн. лв. към фонд ФЛАГ.

✓ *Операции с държавни ценни книжа (нето)*

На консолидирана база за разглеждания период е реализирано положително нетно финансиране с ДЦК в размер на 469,7 млн. лв. Изпълнението е, както следва:

- по централния бюджет – нетното вътрешно финансиране за шестте месеца на 2020 г. от операции с държавни ценни книжа е положително и възлиза на 475,0 млн. лв. Общият размер на постъпленията от емисии на ДЦК е 1 197,7 млн. лв. или са емитирани ДЦК на обща номинална стойност 1 200,0 млн. лв., както следва: петгодишни облигации в обем 600 млн. лв. номинална стойност и облигации с матуритет десет години и 6 месеца с номинална стойност 600 млн. лева.

Отчетените погашения за периода са в размер на 722,7 млн. лв., в т.ч. през януари 2020 г. МФ погаси емисия 7-годишни ДЦК от 2013 г. в обем от 165 млн. евро (322,7 млн. лв.); през февруари 2020 г. е изплатена емисия 5-годишни ДЦК от 2015 г. в размер на 400 млн. лв. номинална стойност.

- по бюджетите на общините – стойността на операциите с ценни книжа за първото полугодие на 2020 г. е отрицателна в размер на 5,3 млн. лв. и представлява погашенията по емитирани през предходни периоди общински ценни книжа са в размер на 5,3 млн. лева.

✓ *Покупко-продажба на държавни ценни книжа*

Нетният размер на средствата по консолидираната фискална програма за първите шест месеца на 2020 г., отчетени в резултат на покупко-продажбата на държавни ценни книжа, е положителен 59,0 млн. лева. Операции от този вид се отчитат по бюджетите на УПФ (нето 54,8 млн. лв.) и ФГВРС (нето 4,3 млн. лв.).

✓ *Финансови операции по прилагане на Общата селскостопанска и общата рибарска политики (нето)*

Нетният размер на финансовите операции по прилагане на Общата селскостопанска и общата рибарска политики за полугодieto на 2020 г. е положителен и възлиза на 588,6 млн. лева. Това включва:

- Плащания за сметка на Европейския съюз

Общият размер на директните плащания, изплатени на земеделските производители от сметката за европейски средства на Разплащателната агенция към ДФ "Земеделие" и други за сметка на ЕС, за полугодieto на 2020 г. е 876,9 млн. лв., от които 878,6 млн. лв. са от средствата за директни плащания (вкл. средства от ЕЗФРСР, прехвърлени към директните плащания), и възстановени средства от бенефициенти - 1,6 млн. лв. за пазарни мерки и 0,1 млн. лв. от суми за реструктуриране.

- Възстановени суми от Европейския съюз

Възстановените суми от Европейския съюз са общо 1 465,5 млн. лв., от които 1 465,4 млн. лв. за директни плащания (вкл. средства от ЕЗФРСР, прехвърлени към директните плащания) и 0,1 млн. лв. - суми за реструктуриране.

✓ *Възмездно финансиране (нето)*

Нетният размер на възмездното финансиране (вкл. предоставените заеми към крайни бенефициенти по ДИЗ (нето)) за първите шест месеца на годината е отрицателен – 10,2 млн. лв.

Нетното изпълнение на операциите по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество към края на месец юни 2020 г. е положително в размер на 9,9 млн. лв., като цялата сума представлява извършени погашения в съответствие с предвидените погасителни схеми за периода януари-юни.

Нетният размер на планираните през 2020 г. лихвени заеми по краткосрочните и инвестиционните схеми за подпомагане на селското стопанство, предоставяни от Държавен фонд „Земеделие“ пряко или чрез рефинансиране от търговски банки, с които фондът има сключени договори, е 40,0 млн. лв. От тях за шестте месеца на годината са отпуснати кредити по инвестиционни програми в размер на 0,2 млн. лв., а възстановените средства са 1,0 млн. лв.

Размерът на предоставената възмездна финансова помощ на консолидирана база към полугодieto на 2020 г. е 22,8 млн. лв., като това са авансови средства за строителството на софийския метрополитен. Възстановената възмездна финансова помощ на консолидирана база за първите шест месеца на годината е 2,0 млн. лв., по-голямата част от която е по бюджетите на общините.

✓ *Придобиване на дялове, акции и съучастия (нето)*

Нетният размер на средствата за придобиване на дялове, акции и съучастия за първото полугодие на 2020 г. е отрицателен – 1 701,9 млн. лева. Основните суми от тези средства са: 700 млн. лв. увеличението на капитала на Българската банка за развитие (ББР) с цел изпълнение на антикризисните мерки срещу коронавируса в областта на осигуряване на гаранции за търговските банки за отпускане на финансова помощ за бизнеса и гражданите и 1 млрд. лв. капитал за новоучредения държавен „Български В и К холдинг“ ЕАД.

4.3 Приватизация на дялове, акции и участия

Приходите от приватизация по КФП към 30.06.2020 г. са в размер на 3,7 млн. лева, като по-голямата част са приходи от приватизация в общините.

IV. ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТИ НА ОБЩИНИТЕ, НА СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ И БЮДЖЕТИ ПО ЧЛ.13, АЛ.3 И АЛ.4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

1. Държавен бюджет

➤ Основни параметри на изпълнението на държавния бюджет за полугодие на 2020 година.

Изпълнението на основните показатели на държавния бюджет за първото полугодие на 2020 г., съпоставено към същия период на предходната година и програмата, е както следва:

Таблица №4

(млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ	Отчет	Закон	Отчет	Изпълнение	Изпълнение
	Г-во	2020 г.**	Г-во	спрямо	спрямо
	полугодие		полугодие	2019 г.	Закон 2020 г.
	2019 г.		2020 г.		
Приходи, помощи и дарения	13 168,0	26 040,8	12 159,5	92,3%	46,7%
-Данъчни приходи	11 972,0	23 026,0	11 153,6	93,2%	48,4%
Преки	3 323,0	6 561,9	3 161,8	95,2%	48,2%
Косвени	8 533,9	16 322,0	7 879,9	92,3%	48,3%
Други данъци	115,1	142,1	111,9	97,2%	78,7%
-Неданъчни приходи	1 194,5	3 014,8	991,3	83,0%	32,9%
-Помощи и дарения	1,5	0,0	14,6		
Разходи, трансфери и вноска за бюджета на ЕС	11 186,8	29 492,3	12 220,8	109,2%	41,4%
-Нелихвени разходи	4 642,9	13 653,6	4 831,0	104,1%	35,4%
Текущи	4 385,1	10 717,6	4 591,4	104,7%	42,8%
Капиталови	259,3	2 888,4	245,0	94,5%	8,5%
Прираст на държ. резерв-нето	-3,7	19,2	-9,8		
Предоставени. тек. и капит. тр-ри за чужбина	2,1	28,5	4,5	211,4%	15,8%
-Лихви	393,6	691,6	344,2	87,5%	49,8%
Външни заеми	280,5	433,0	279,0	99,5%	64,4%
Вътрешни заеми	113,0	258,6	65,2	57,7%	25,2%
Резерв за неотложни и непредвидени разходи *		81,1			
- Трансфери за др. бюджети - нето	5 432,8	13 668,5	6 356,9	117,0%	46,5%
- Вноска за бюджета на ЕС	717,5	1 397,4	688,6	96,0%	49,3%
Бюджетен баланс	1 981,2	-3 451,5	-61,3		

* В позицията "Резерв за непредвидени и неотложни разходи" се отразяват само данните по разчет, а разходите по отчет се отразяват по съответните разходни позиции, към които се отнасят извършените разходи.

** В доклада използвани данни по разчетите към ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. (Обн., ДВ, бр. 34 от 2020 г., в сила от 09.04.2020 г.)

През първото полугодие на 2020 г. постъпилите **приходи, помощи и дарения** по държавния бюджет са в размер на 12 159,5 млн. лв., което представлява 46,7 % изпълнение на годишните разчети в ЗДБРБ за 2020 г. Спрямо същия период на 2019 г. постъпленията по държавния бюджет са с 1 008,5 млн. лв. по-малко. Постъпилите **данъчни приходи** към 30.06.2020 г. са в размер на 11 153,6 млн. лв., което представлява изпълнение от 48,4 % на планираните разчети за 2020 г. или намаляват с 6,8 на сто спрямо същия период на 2019 г.

Приходите в частта на *преките данъци* възлизат на 3 161,8 млн. лв., което представлява 48,2 % от планираните за годината, като спрямо същия период на предходната година се отчита намаление със 161,2 млн. лева. Постъпленията от корпоративни данъци бележат спад от 18,7 % (249,9 млн. лв.). Изоставането в изпълнението при тази група данъци е основно при корпоративния данък от нефинансови предприятия, които намаляват с 21,1 % на годишна база. Нарастване за първото полугодие на 2020 г. се отчита при приходите от ДДФЛ – с 88,7 млн. лв., което е с 4,5 % повече от същия период на предходната година.

Приходите от *косвени данъци* към 30.06.2020 г. са в размер на 7 879,9 млн. лв., 48,3 % от програмата за годината и формират 70,6 % от данъчните приходи по държавния бюджет. Съпоставено със същия период на предходната година постъпленията намаляват номинално с 654,0 млн. лв. основно в резултат на по-ниските приходи от ДДС от внос и акцизи. Постъпленията от ДДС към 30.06.2020 г. възлизат на 5 206,5 млн. лв., което представлява 48,9 % от разчета за годината. Приходите от акцизи (нето) от внос, местно производство и въведени в страната от други държави-членки на ЕС акцизни стоки към 30.06.2020 г. са в размер на 2 546,4 млн. лв. или 46,7 % от годишния разчет. Постъпленията от мита към юни 2020 г. възлизат на 104,2 млн. лв. или 55,6 % от планираните в ЗДБРБ за 2020 година. Приходите от данък върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори (рисковете, по които са поети от застрахователи) са в размер на 22,8 млн. лв., при заложен в годишните разчети към ЗДБРБ за 2020 г. 44,2 млн. лева.

Постъпленията от *други данъци* по държавния бюджет за отчетния период са в размер на 111,9 млн. лв. или 78,7 % от годишния разчет.

Отчетените неданъчни приходи по държавния бюджет за шестте месеца на 2020 г. са в размер на 991,3 млн. лв. Постъпленията за отчетния период представляват 32,9 % от разчета за годината, като основна част се формира от неданъчните приходи по бюджетите на министерствата и ведомствата – 895,1 млн. лв., в т.ч. 610,1 млн. лв. приходи от държавни такси. По бюджета на съдебната власт за първите шест месеца на годината са постъпили приходи в размер на 43,0 млн. лв. (37,0 % от предвидените за годината), като най-голям дял имат постъпленията от съдебни такси, които за отчетния период са в размер на 35,0 млн. лева. Постъпилите дивиденди по централния бюджет към 30.06.2020 г. са в размер на 29,1 млн. лв., при заложен в разчетите по ЗДБРБ за 2020 г. 55,4 млн. лева.

Постъпилите **помощи и дарения** по държавния бюджет към 30.06.2020 г. са в размер на **14,6 млн. лв.** и са по бюджетите на министерствата и ведомствата.

Общият размер на **разходите по държавния бюджет** (вкл. и трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) за първото полугодие на 2020 г. е 12 220,8 млн. лв. или 41,4 % от предвидените в ЗДБРБ за 2020 г.

Нелихвените разходи по държавния бюджет (без трансферите за др. бюджети) извършени през отчетния период са в размер на **4 831,0 млн. лв.**, което представлява 35,4 % от предвидените в ЗДБРБ за 2020 г. средства. Спрямо същия период на предходната година нарастват номинално със 188,1 млн. лв. (4,1 процента).

Размерът на извършените текущи нелихвени разходи за периода е 4 591,4 млн. лв., което представлява 42,8 % от разчета за годината, за капиталови разходи са изразходвани 245,0 млн. лв. или 8,5 % спрямо разчета. Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 4,5 млн. лв. или 15,8 % спрямо предвидените за 2020 г.

Лихвените плащания по държавния бюджет за първото полугодие на 2020 г. са в общ размер на 344,2 млн. лв. или 49,8 % от предвидените в разчета за годината. Лихвите по вътрешни заеми по държавния бюджет към 30.06.2020 г. са в размер на 65,2 млн. лв. (25,2 % от разчета за годината). Лихвите по външни заеми по държавния бюджет за отчетния период са в размер на 279,0 млн. лв. (64,4 % от ЗДБРБ за 2020 г.). От тях 264,7 млн. лв. са разходите по централния бюджет и 14,3 млн. лв. са тези по бюджетите на министерствата и ведомствата.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г. средствата по чл. 1, ал. 2, раздел II, т. 5.1. за **предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия** са в размер на 80,0 млн. лева.

Към 30.06.2020 г. от резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия с ПМС № 31/2020 г., ПМС № 40/2020 г., ПМС №43/2020 г. и ПМС № 108/2020 г. са одобрени допълнителни целеви разходи/трансфери в размер на 19,7 млн. лева. В изпълнение на горесцитираните постановления от резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия по бюджетите на министерствата са предоставени допълнително 19,7 млн. лева.

Средствата са предоставени за доставка на противоградови ракети за провеждане на активния сезон по противоградова защита през 2020 г.; за профилактични и противоепидемични действия и ефективен отговор на създадената епидемична ситуация с COVID-19; за осигуряване на навременно организиране и прилагане на дезинсекционни мероприятия за контрол на комарните популации в страната с оглед на превенция на риска от бедствия и ограничаване на рисковете за общественото здраве; за Българския Червен кръст за закупуване на хранителни продукти и предоставянето им под формата на хранителни пакети на лица, засегнати от епидемичната обстановка вследствие на COVID-19.

Нетният размер на трансферите и временните безлихвени заеми по държавния бюджет към края на юни 2020 г. е 6 356,9 млн. лв., в т.ч.:

- на социалноосигурителните фондове (нето) – 3 254,6 млн. лв., което представлява 44,3 % от годишния разчет;
- на други автономни бюджети (ДВУ, БАН, БНТ, БНР, БТА и ССА) – 390,6 млн. лв., 51,3 % от годишния разчет;
- трансфери/субсидии от държавния бюджет за общините (нето) - към 30.06.2020 г. те са в размер на 2 462,3 млн. лева.

Частта от **вноската на Република България в общия бюджет на ЕС**, изплатена към 30.06.2020 г. от централния бюджет възлиза на **688,6 млн. лв.**, което е в изпълнение на действащото към момента законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС - Решение на Съвета 2014/335/ЕС, Евратом относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз, Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014 на Съвета от 26 май 2014 г. за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на ЕС и Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 г. относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства, изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2016/804 на Съвета от 17 май 2016 г.

Към 30.06.2020 г. **бюджетното салдо по държавния бюджет е отрицателно** в размер на **61,3 млн. лева.**

1.1 Бюджет на Народното събрание

За първото полугодие на 2020 г. отчетените **приходи** са в размер на 0,6 млн. лв. или 37,4 % от предвидените в ЗДБРБ за 2020 г. С най-голям относителен дял са отчетените приходи и доходи от собственост.

Отчетените **разходи** към 30.06.2020 г. на НС са в размер на 27,0 млн. лв. или 33,5 % от разчетените средства със ЗДБРБ за 2020 г. От тях 18,8 млн. лв. са разходи за персонал, 7,7 млн. лв. са издръжка и 0,5 млн. лв. - капиталови разходи.

1.2 Бюджет на съдебната власт

По бюджета на съдебната власт за първите шест месеца на 2020 г. са постъпили **приходи** в размер на 43,0 млн. лв., които представляват 37,0 % от предвидените за годината. От

отчетените приходи най-голям дял имат постъпленията от съдебни такси – 35,0 млн. лв., като одобрени със ЗДБРБ за 2020 г. са 100,0 млн. лв. или изпълнението е 35,0 %. За сравнение към 30.06.2019 г. са отчетени общо неданъчни приходи в размер на 54,8 млн. лв., от които 48,1 млн. лв. приходи от съдебни такси.

Разходите по бюджета на съдебната власт са в размер на 369,0 млн. лв. или 47,8 % от планираните със ЗДБРБ за 2020 г. (771,3 млн. лв.). За сравнение, през същия период на 2019 г. са отчетени разходи в размер 340,8 млн. лв. От общата сума на отчетените разходи към 30.06.2020 г. 340,1 млн. лв. са разходи за персонал, 25,2 млн. лв. – издръжка и 3,7 млн. лв. - капиталови разходи.

2. Бюджети на общините

➤ Приходи, помощи и дарения

Собствените приходи по бюджетите на общините към 30.06.2020 г. са в размер на 1 258,7 млн. лв., което представлява 49,6 % от планираните с разчетите за 2020 година. Спрямо същия период на миналата година приходите по общинските бюджети намаляват номинално със 110,8 млн. лв. в резултат на негативните последици от обявеното извънредно положение във връзка с пандемията от COVID-19. Данъчните приходи по общинските бюджети са в размер на 590,1 млн. лв. или 54,3 % от годишните разчети за 2020 г. и с 2,2 % по-малко спрямо първото полугодие на 2019 г., а неданъчните приходи, помощите и даренията възлизат на 668,6 млн. лв. или 46,0 % от планираните и с 12,8 % по-малко спрямо същия период на предходната година.

От имуществени данъци по Закона за местните данъци и такси в общинските бюджети към 30 юни 2020 г. са постъпили общо 582,3 млн. лв., което представлява 54,6 % от годишния разчет и с 1,8 % по-малко спрямо постъпленията за същия период на 2019 г. С най-значителен дял в приходите от имуществени данъци е данъкът върху недвижимите имоти – 39,0 %, следват данък върху превозните средства – 37,4 %, данък върху придобиването на имущество по дарения и възмезден начин – 22,9 % и туристически данък – 0,7 %.

При отделните видове данъци изпълнение, изпреварващо средното равнище, се наблюдава при *данъка върху недвижимите имоти* – 226,9 млн. лв. или 62,8 % спрямо разчетите за 2020 г. и *данъка върху превозните средства* – 218,0 млн. лв. или 57,8 % от предвидените с разчетите към КФП за 2020 г. През отчетния период по бюджетите на общините са постъпили 133,4 млн. лв. от *данък върху придобиването на имущество по дарения и възмезден начин* (43,4 % от годишния разчет), 7,8 млн. лв. от *окончателен годишен (патентен) данък и данък върху таксиметров превоз на пътници* (40,3 % от годишния разчет) и 3,9 млн. лв. от *туристически данък* (18,6 % от годишния разчет).

Общият размер на *неданъчните приходи* по местните бюджети е 657,4 млн. лв. (46,1 % от разчетите по КФП за 2020 г.). Най-голям относителен дял заемат приходите от общински такси (493,3 млн. лв.) – 75,0 %, следват приходите и доходите от собственост (105,8 млн. лв.) – 16,1 %, постъпленията от глоби, санкции и наказателни лихви (28,3 млн. лв.) – 4,3 % и постъпленията от продажба на нефинансови активи (25,5 млн. лв.) – 3,9 %. Съпоставени с полугодieto на 2019 г., постъпленията от неданъчни приходи са намалели с 97,3 млн. лв. или със 12,9 процента. От неданъчните приходи с най-добро изпълнение спрямо предвидените с разчетите към КФП за 2020 г. са *приходи от такси* – 56,4 % и *приходите от концесии* - 51,6 %. Забавяне спрямо годишния разчет се наблюдава при *постъпленията от продажба на нефинансови активи, глобите, санкциите и наказателните лихви, приходите и доходи от собственост и други приходи*.

През отчетния период по общинските бюджети са постъпили 11,2 млн. лв. приходи от *помощи и дарения* или 39,7 % от разчетените за годината 28,2 млн. лв.

➤ Разходи

Към 30.06.2020 г. общините са отчетели общо разходи в размер на 3 175,6 млн. лв., които представляват 47,2 % от разчетените по КФП за 2020 г. разходи.

Нелихвените разходи възлизат на 3 157,2 млн. лв. или 47,2 % от годишния разчет. Най-голям относителен дял в нелихвените разходи на общините заемат разходите за персонал, включващи заплати и възнаграждения на персонала, други възнаграждения и плащания и осигурителни вноски (1 858,8 млн. лв.) – 58,9 %. Следват разходите за издръжка, вкл. разходите за членски внос и платените данъци, такси и административни санкции (842,8 млн. лв.) – 26,7 %, капиталовите разходи (255,8 млн. лв.) – 8,1 %, разходите за субсидии (115,0 млн. лв.) – 3,6 % и изплатените текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата, вкл. разходите за стипендии (84,8 млн. лв.) – 2,7 %. В отделните разходни направления най-висок процент на изпълнение спрямо годишните разчети при нелихвените разходи към края на първото полугодие на 2020 г. има при субсидиите – 83,2 %. Тук се отчитат предоставените от общините субсидии за вътрешноградски и междуселищни превози на транспортните фирми и дружества, които са планирани в централния бюджет. Следващи по процент на изпълнение са стипендиите – 70,7 % и текущите трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата – 64,6 %.

Разходите за лихви възлизат на 18,3 млн. лв. и са 55,0 % от разчета за 2020 г., като от тях 9,5 млн. лв. са лихви по външни заеми.

Общият размер на отчетените разходи за дофинансиране на делегираните от държавата дейности с местни приходи е 83,2 млн. лв.

➤ Финансиране

За първото полугодие на годината по общинските бюджети са изплатени погашения по заеми от чужбина в размер на 20,7 млн. лв., а получените средства от началото на годината по тези заеми са в размер на 1,1 млн. лева.

От банки в страната през разглеждания период общините са получили 30,3 млн. лв., а са направили погашения за 25,5 млн. лв. Нетният размер на заемите от други лица от страната е положителен - 3,0 млн. лв., преобладаваща част от които са заеми и погашения към Фонд ФЛАГ.

Погашенията по емитирани през предходни периоди общински ценни книжа са в размер на 5,3 млн. лв. и са отчетени от 6 общини. За отчетния период няма емитиран нов дълг.

Другото финансиране /нето/ по общинските бюджети към 30.06.2020 г. е отрицателно - 27,4 млн. лв., като съществена част от него представлява отчетеното превеждане /резервиране/ на суми по реда на чл. 60 и чл. 64 от Закона за управление на отпадъците по сметката за чужди средства на съответната РИОСВ. Нетният размер за периода на задълженията и погашенията по финансов лизинг и търговски кредити, като форми на дълг, е в размер на (-0,3) млн. лв.

Нетният размер на събраните средства и извършени плащания от общините за сметка на други бюджети, сметки и фондове е в размер на 9,7 млн. лева.

Постъпленията от приватизация на дялове, акции и участия в общинските бюджети през периода са 3,6 млн. лева.

Към 30.06.2020 г. отчетеният от общините нетен размер на операциите по придобиване на дялове, акции и съучастия е в размер на (-0,4) млн. лв., а на предоставената възмездна финансова помощ от общините е (-0,8) млн. лева.

Общините отчитат 991,4 млн. лв. бюджетен преходен остатък, а наличността към края на първото полугодие на 2020 г. (по банкови сметки и каса) е в размер на 1 420,9 млн. лв., като 684,4 млн. лв. (48,2 %) са отчетени като остатък в делегираните от държавата дейности.

3. Социалноосигурителни фондове

3.1 Държавно обществено осигуряване

Безпрецедентна ситуация, в която попадна България, както и много от държавите по света, за ограничаване и овладяване разпространението на заразата с COVID-19, настъпилата кризата в световната, европейската и националната икономика и в тази връзка очертаващата се невъзможност да бъдат постигнати заложените фискални цели с разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. доведе до необходимостта от изготвяне на проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г. (ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г.), с който се извършиха и промени в Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2020 г. (ЗБДОО за 2020 г.).

Извършените промени в ЗБДОО за 2020 г. (ДВ., бр. 34 от 9 април 2020 г.) са във връзка с очакваното неизпълнение на приходите от социално-осигурителни вноски, като приходите са намалени с 0,43 млрд. лв., а за обезпечаване на допълнителните средства за реализиране на мерките за запазване на работните места в страната (т.н. мярка „60/40“) са предвидени допълнителни разходи в размер на 1,0 млрд. лв. Направена е и произтичащата от горните изменения промяна на бюджетното взаимоотношение с държавния бюджет за покриване на недостига по бюджета на ДОО за 2020 г., с която то се увеличава с 1,43 млрд. лв.

Общата сума на **приходите, помощите и даренията** по бюджета на Държавното обществено осигуряване (ДОО) към 30.06.2020 г. възлиза на 3 880,4 млн. лв., което представлява 50,3 % от заложените в актуализирания бюджет на ДОО за 2020 г. 7 713,2 млн. лева. Най-голям е дялът на приходите от осигурителни вноски (98,1 % от общите приходи), които за отчетния период са в размер на 3 806,4 млн. лв., 49,9 % от заложените в актуализирания бюджет на ДОО за 2020 година.

Съпоставени с първото полугодие на 2019 г., приходите по бюджета на ДОО нарастват със 126,3 млн. лв. (3,4 %). Върху състоянието на приходите през 2020 г. влияние оказват следните административни мерки: запазване равнищата на минималните осигурителни доходи по основните икономически дейности и квалификационни групи професии от 2019 г., с изключение на позициите, които са под новия размер на минималната работна заплата за 2020 г. (610 лв.) и съответно те бяха приравнени на нея, с което се постигна средно нарастване на минималните осигурителни доходи през 2020 г. с около 5,5 на сто спрямо 2019 година; увеличението с 10 % на разходите за персонал в бюджетната сфера и поредната стъпка от увеличението на възнагражденията в сектор „Образование“.

Отчетените неданъчни приходи към края на юни 2020 г. по бюджета на ДОО възлизат на 74,0 млн. лв., в т.ч. 63,5 млн. лв. постъпили средства по чл. 4б, чл. 4в и чл. 69б от Кодекса за социално осигуряване (КСО) (прехвърлени (възстановени) акумулирани средства от осигурителни вноски).

Размерът на извършените **разходи** за първото полугодие на 2020 г. по бюджета на ДОО е 6 204,7 млн. лв., което представлява 46,1 % от предвидените по бюджета за 2020 г. средства. От структурна гледна точка с най-голям относителен дял в общите разходи са разходите за пенсии и обезщетенията и помощите, изплащани на основание Кодекса за социално осигуряване – общо 6 022,4 млн. лв. или 97,1 % от общия размер на разходите за отчетния период. Спрямо същия период на миналата година, общите разходи по бюджета на ДОО са с 597,5 млн. лв. (10,7 %) повече. Отчетените разходи за **пенсии** по бюджета на ДОО към 30.06.2020 г. възлизат на 5 120,2 млн. лв., което е с 361,5 млн. лв. повече спрямо първото полугодие на 2019 год. Отчетените разходи за **краткосрочни обезщетения и помощи по КСО** са в размер на 902,2 млн. лева. Спрямо същия период на миналата година изплатените обезщетения по КСО са със 113,3 млн. лв. (14,4 %) повече.

3.2 Национална здравноосигурителна каса

Общият размер на събраните приходи по бюджета на НЗОК към края на първото полугодие на 2020 г. възлиза на 1 482,2 млн. лв., което представлява 47,4 % от предвидените със Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2020 г. (ЗБНЗОК за 2020 г.) – 3 127,7 млн. лева. Постъпленията от здравноосигурителни вноски са в размер на 1 473,8 млн. лв., 47,4 % изпълнение на утвърдените със ЗБНЗОК за 2020 г. средства в размер на 3 107,1 млн. лева. Събраните неданъчни приходи за първото полугодие на 2020 г. са 8,4 млн. лв., 40,8 % от заложените в ЗБНЗОК за 2020 г., като основната част от тях са приходи от глоби, санкции и наказателни лихви.

Полученият трансфер от МЗ за финансиране на разходите за лекарствени продукти – ваксини и дейности по прилагането им за здравните дейности по чл. 82, ал. 2, т. 3 от Закона за здравето (ЗЗ); за дейности за здравнонеосигурени лица, включващи: комплексно диспансерно (амбулаторно) наблюдение при пациенти с кожно-венерически и психиатрични заболявания; интензивно лечение; дейности по чл. 82, ал. 1, т. 2 от ЗЗ, за сумите по чл. 37, ал. 6 от Закона за здравното осигуряване (ЗЗО) и за медицински изделия, помощни средства, приспособления и съоръжения за хората с увреждания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване за отчетния период е в размер на 31,0 млн. лв., което представлява 37,1 % от заложените със ЗБНЗОК за 2020 г. средства в размер на 83,4 млн. лева.

Трансферите за здравно осигуряване от централния бюджет за периода са 766,9 млн. лв.

Отчетените разходи към 30.06.2020 г. са в размер на 2 104,0 млн. лв. и представляват 44,4 % от предвидените в ЗБНЗОК за 2020 г. 4 739,2 млн. лева. Най-голям относителен дял (97,1 %) заемат здравноосигурителните плащания, които възлизат на 2 043,0 млн. лева. В отделните направления на здравноосигурителни плащания изпълнението на бюджета за първото полугодие на 2020 г. е следното:

- ✓ *първична извънболнична медицинска помощ* – 115,0 млн. лева;
- ✓ *специализирана извънболнична медицинска помощ* – 119,3 млн. лева;
- ✓ *дентална помощ* – 94,6 млн. лева;
- ✓ *медико-диагностична дейност* – 42,6 млн. лева;
- ✓ *лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за домашно лечение на територията на страната* - 430,2 млн. лв.
- ✓ *лекарствени продукти за лечение на злокачествени заболявания в условията на болнична медицинска помощ* – 258,3 млн. лева;
- ✓ *медицински изделия, прилагани в болничната помощ* – 39,0 млн. лева;
- ✓ *болнична медицинска помощ* – 911,1 млн. лева.
- ✓ *други здравноосигурителни плащания* – 32,8 млн. лева.

Като здравноосигурителни плащания следва да се третират и преведените 49,3 млн. лв. трансфери по договори за извършване на медицински услуги за болнична помощ към бюджетни организации, в структурата на които има лечебни заведения по чл. 5 от Закона за лечебните заведения. Заедно с преведените трансфери усвоените средства за здравноосигурителни плащания възлизат на 2 092,3 млн. лв.

За периода са отчетени плащания в размер на 30,7 млн. лв. от предоставения трансфер от Министерството на здравеопазването за дейности за здравнонеосигурени лица, лекарствени продукти и за потребителска такса.

По бюджета на НЗОК за 2020 година са утвърдени 57,6 млн. лв. за административни разходи на институцията, които включват разходите за персонал и за текуща издръжка. За първите шест месеца са отчетени 28,0 млн. лв., което представлява 48,6 % от годишния

разчет. Усвоените средства за административни разходи заемат 1,3 на сто в структурата на общите разходи за отчетния период.

4. Бюджети по чл. 13, ал. 3 на Закона за публичните финанси и бюджет на Селскостопанска академия

4.1 Държавни висши училища

Приходите на висшите училища за първото полугодие на 2020 г. са в размер на 163,5 млн. лв. или 48,3 % от планираните за годината. Спрямо същия период на 2019 г. постъпленията на ДВУ са намалели с 6,6 млн. лева. Преобладаваща част от приходите – 92,1 % (150,5 млн. лв.) са приходите от продажба на услуги, стоки и продукция, където се включват събраните такси, заплащани от студентите и докторантите за летния семестър на учебната 2019/2020 година. Приходите от наеми на имущество са 14,1 млн. лв.

Разходите на висшите училища към края на месец юни 2020 г. са в размер на 415,6 млн. лв. и представляват 46,6 % от разчетите за 2020 г. С най-голям относителен дял са разходите за персонал (заплати, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски) – 71,1 %, следвани от плащанията за издръжка (15,6 %). Разходите за стипендии са 6,9 % от общите разходи. Капиталовите разходи на ДВУ към 30.06.2020 г. са в размер на 26,4 млн. лв. (6,4 % от общите разходи).

4.2 Българска академия на науките

Реализираните приходи на БАН към 30.06.2020 г. възлизат на 11,2 млн. лв. или 35,7 % от разчетите към ЗДБРБ за 2020 година. Сравнени с приходите към първото полугодие на 2019 г., постъпленията са по-ниски с 2,4 млн. лв. С най-голям дял от реализираните приходи са тези от продажби на услуги, стоки и продукция (84,1 % от общите приходи). Основна част от реализираните собствени приходи на подразделенията в системата на БАН са в резултат от участието в международни проекти за научни разработки. Голяма част от тези приходи са свързани с конкретни договорни задължения и не могат да се използват за общоакадемични нужди.

Към края на първото полугодие на 2020 г. **БАН отчита разходи** в размер на 69,6 млн. лв., което представлява 47,6 % от годишния разчет. Спрямо първото полугодие на предходната година се отчита увеличение на разходите с 0,6 млн. лв. С най-голям относителен дял са разходите за персонал – 52,3 млн. лв. или 75,1 % от отчетените общо разходи.

4.3 Селскостопанска академия (ССА)

Приходите на ССА за първото полугодие на 2020 г. са в размер на 6,9 млн. лв. или 43,3 % спрямо разчетените за 2020 г.

Разходите на ССА към края на месец юни са в размер на 21,3 млн. лв., което представлява 48,4 % от предвидените в разчетите за 2020 г., в т.ч. разходи за персонал – 15,3 млн. лв., разходи за издръжка – 5,6 млн. лв. и капиталови разходи – 0,3 млн. лв.

4.4 Българско национално радио

Приходите по бюджета на БНР за първото полугодие на 2020 г. са в размер на 0,5 млн. лв., което представлява 25,2 % от планираните за годината 2,1 млн. лв. Отчетените приходи са постъпления от продажби на услуги, стоки и продукция (реклама, спонсорски съобщения, технически услуги, съвместни проекти, приходи от концертна дейност и др.), от наеми на имущество и др.

Изпълнението на **разходите по бюджета на БНР** възлиза на 24,7 млн. лв. или 49,6 % от предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. За периода са отчетени 23,8 млн. лв. текущи разходи и 0,9 млн. лв. капиталови разходи. Средствата са усвоени за

реализирането на основните цели и дейности на БНР по подготовката, създаването и разпространението на национални и регионални радиопрограми съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията. В разпределението на разходите по бюджета на БНР е включен и преходния остатък за 2019 г. (съгл. чл. 70, ал. 6 от Закона за радиото и телевизията) в размер на 0,2 млн. лева.

Размерът на утвърдените **бюджетни взаимоотношения на БНР с централния бюджет** за 2020 г. е 47,0 млн. лв. съгласно чл. 48, т. 1 от ЗДБРБ за 2020 г. За отчетния период е усвоена сума в размер на 25,4 млн. лв. или 53,9 % от размера на определените със ЗДБРБ за 2020 г. бюджетни взаимоотношения на БНР с централния бюджет.

4.5 Българска национална телевизия

Приходите на БНТ към 30.06.2020 г. са в размер на 1,8 млн. лв. при планирани за годината 7,5 млн. лв. или за отчетния период са постъпили 24,5 % от планираните за годината. Отчетените приходи са постъпления от продажби на услуги, стоки и продукция (реклама, спонсорство, технически услуги, почивни дейности, продажба на програми) и наеми на имущество.

Отчетените **разходи на БНТ** към 30.06.2020 г. са в размер на 35,4 млн. лв. или 44,8 % от годишния разчет към ЗДБРБ за 2020 г. За периода са отчетени 27,9 млн. лв. текущи разходи и 7,5 млн. лв. капиталови разходи. По бюджета на БНТ в частта на финансирането са отчетени задължения по търговски кредит в размер на 2,4 млн. лв. (задължения за отстъпени права за излъчване на чужди програми) и погашения по търговски кредит в размер на 2,7 млн. лв., които представляват погашения на задължения по договори от предходната година за такси за разпространение на програмите – 1,3 млн. лв. и за отстъпени права за излъчване на чужди програми и придобиване на транспортни средства – 1,4 млн. лв. В разпределението на разходите по бюджета на обществената медия е включен и преходния остатък за 2019 г. (съгл. чл. 70, ал. 6 от Закона за радиото и телевизията) в размер на 0,7 млн. лв.

За отчетния период средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНТ по подготовката, създаването и разпространението на телевизионни програми съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията.

Общо утвърдените **бюджетни взаимоотношения на БНТ с централния бюджет** за 2020 г. са в размер на 70,9 млн. лв., съгласно чл. 48, т.2 от ЗДБРБ за 2020 г. За отчетния период е усвоена сума в размер на 35,4 млн. лв. или 49,9 % от размера на утвърдените бюджетни взаимоотношения на БНТ с централния бюджет.

4.6 Българска телеграфна агенция

Приходите на БТА към 30.06.2020 г. са 0,6 млн. лв. или 35,8 % от предвидените за годината, като това са основно постъпления от продажба на информационни продукти и услуги.

Отчетените разходи на БТА за периода са 3,6 млн. лв., което е 48,5 % от годишния разчет по ЗДБРБ за 2020 г., в т.ч. разходи за персонал – 2,9 млн. лв. и разходи за издръжка – 0,7 млн. лв.

Общо утвърдените **бюджетни взаимоотношения на БТА с централния бюджет** за 2020 г. са в размер на 5,8 млн. лв. Отчетените трансфери са в размер на 3,0 млн. лв. или 51,9 % от размера на утвърдените бюджетни взаимоотношения на БТА с централния бюджет.

5. Сметки за средствата от Европейския съюз на бюджетни организации

5.1 Сметка за средствата от Европейския съюз на Национален фонд към Министерство на финансите

По сметките на НФ към 30.06.2020 г. са постъпили приходи (нето) в размер на 1 192,0 млн. лева по програмите, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (ФЕПНЛ) на ЕС за финансовата рамка 2014–2020 г., Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) 2009–2014 г. и 2014–2021 г., Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2009–2014 г. и 2014–2021 г., двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС (ПТСВГ) за периода 2014–2020 г. и Българо-швейцарската програма за сътрудничество (БШПС), като в тази сума са включени и отразените (нето) в отчетността на НФ операции по постъпването по банковите бюджетни сметки на Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) на чуждото финансиране по ПТСВГ и изплатените средства от получения ресурс към бенефициенти извън страната.

Извършените разходи (нето) за периода с натрупване чрез сметките на НФ възлизат на 229,5 млн. лева. По видове разходи изпълнението е както следва: 74,37 % от общата стойност са капиталови трансфери, 24,14 % са субсидии, 1,48 % предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина и 0,01 % - издръжка.

Трансферите (нето), временните безлихвени заеми (нето) и временна възмездна финансова помощ за разглеждания период са на стойност 579,8 млн. лв. (включват предоставените трансфери към бенефициенти по Оперативните програми (ОП) на ЕС - програмен период 2014 – 2020 г., ПТСВГ за периода 2014 – 2020 г., ФМ на ЕИП 2014–2021 г., НФМ 2014–2021 г. и БШПС, както и възстановени трансфери от бенефициенти-бюджетни организации за неусвоени суми по приключили проекти, за недопустими разходи или други надплащания. В консолидираната отчетност на НФ са отразени и трансфери (нето) към бенефициенти – бюджетни организации, които са за сметка на средства, предоставени от държавите-партньори по ПТСВГ.

Във връзка с изпълнение на ОП - програмен период 2014 – 2020 г., ЕИП и НФМ 2014–2021 г. и ПТСВГ 2014 – 2020 г. по сметките на НФ са получени трансфери от централния бюджет на стойност 133,3 млн. лева.

Общата сума от други приходи (нето), постъпили по сметките на НФ, е отрицателна и е в размер на 0,1 млн. лева.

Наличностите по сметката за средства от ЕС на НФ към 30.06.2020 г. възлизат на 3 031,7 млн. лв. (в отчета на НФ са включени и наличностите на Фонда мениджър на финансови инструменти в България (Фонд на фондовете), които са на стойност 202,1 млн. лв.), като в БНБ наличните средства са в размер на 3 031,64 млн. лв., а в търговските банки (УниКредит Булбанк АД и Банка ДСК ЕАД) са в размер на 0,07 млн. лева.

Структурни и Кохезионен фондове (СКФ) 2007 – 2013 г.

През отчетния период са постъпили (нето) възстановени суми от бенефициенти по сметките на Национален фонд на стойност 0,2 млн. лева.

През отчетния период е възстановено авансово финансиране, предоставено по реда на ДДСб/2011 г. на бюджетни организации на стойност 1,1 млн. лева.

Европейски фонд за регионално развитие, Европейски социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд и ФЕПНЛ на Европейския съюз за финансова рамка 2014 – 2020 г.

Общо получените средства (нето) от ЕК за периода са в размер на 1 165,3 млн. лв., включващи възстановени средства от ЕК, както и авансите (брuto) за 2020 г. и са разпределени както следва:

- ОП „Иновации и конкурентоспособност” – 128,2 млн. лв.;
- ОП „Добро управление” – 42,9 млн. лв.;
- ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” – 294,2 млн. лв.;
- ОП „Околна среда 2014 – 2020 г.“ – 223,6 млн. лв.;
- ОП „Развитие на човешките ресурси 2014 - 2020 г.” – 151,4 млн. лв.;
- Инициативата за младежка заетост – 6,9 млн. лв.;
- ОП „Региони в растеж“ – 218,8 млн. лв.;
- ОП за храни и/или основно материално подпомагане от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в България за периода 2014 – 2020 г. – 16,4 млн. лв. и
- ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” – 82,9 млн. лева.

Направените разходи (нето) по Оперативни програми и трансферите (нето) към бюджетни организации и операции с активи към края на първото полугодие са на стойност 769,0 млн. лв., като разпределението по Оперативни програми е следното:

- ОП „Развитие на човешките ресурси 2014 - 2020 г.” – 158,4 млн. лв.;
- Инициативата за младежка заетост – 14,5 млн. лв.;
- ОП за храни и/или основно материално подпомагане от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в България за периода 2014 – 2020 г. – 24,7 млн. лева;
- ОП „Иновации и конкурентоспособност” – 104,9 млн. лв.;
- ОП „Добро управление” – 29,5 млн. лв.;
- ОП „Региони в растеж“ – 120,2 млн. лв.;
- ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” – 117,3 млн. лв.;
- ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” – 91,8 млн. лв. и
- ОП „Околна среда 2014 – 2020 г.“ – 107,7 млн. лева.

Предоставеното авансово финансиране по реда на ДДС6/2011 г. към бюджетни организации за периода е на стойност 19,5 млн. лева, а възстановените средства – 8,2 млн. лева.

По реда на ДДС6/2011 г., също така е предоставена и възмездна финансова помощ в размер на 20,6 млн. лева на ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура”.

След разрешение от ЕК част от средствата по оперативни програми бяха насочени за борба с разпространението на корона вируса и преодоляване на последиците от него. Съвместно с УО по отделните оперативни програми бяха идентифицирани потенциалните ресурси, програми и мерки, които бяха мобилизирани за непосредствен отговор на задълбочаващата се криза. Въз основа на информацията за вътрешното разпределение на ресурса по програми и необходимия допълнителен бюджет за финансиране на конкретни мерки, бяха определени трансфери на средства от и към определени оперативни програми, позволяващи финансиране на необходимите предвид ситуацията мерки.

Формиран е финансов пакет от над 1 008,0 млн. лева, с който ще бъдат финансирани мерки от социално-икономически характер за подкрепа на непосредствено засегнатите от кризата лица и предприятия. За източници служат вътрешен ресурс от недоговорени и спестени от текущи операции средства (ОП „Региони в растеж“), както и прехвърляне на средства към оперативни програми „Развитие на човешките ресурси“ и „Иновации и конкурентоспособност“. Прехвърлянето на средства между оперативните програми и насочването им към специфични мерки за минимизиране на отрицателните последици от епидемичното разпространение на COVID-19 стартира с Решение на Министерския съвет

№ 256 от 14.04.2020 г., като последва изменение и на самите програми. В зависимост от своята насоченост част от мерките вече са в процес на реализация.

Спрямо заложените разходи и трансфери в план-сметката на НФ изпълнението за първото полугодие на 2020 г. е над 36 %, като се очаква в края на годината изпълнението да достигне пълния размер на заложеното във връзка със засиления темп на плащане по оперативните програми през последното тримесечие на годината, както и усвояването на осигурения финансов ресурс по гореспоменатите мерки.

Програма ФАР и Преходен финансов инструмент

През отчетния период са възстановени суми от бенефициенти по сметките на Национален фонд на стойност 0,02 млн. лева.

Програма САПАРД

През периода са извършени възстановявания от бенефициенти по дългове на стойност 0,05 млн. лева.

Двустранни програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз 2014 – 2020 г.

Получените средства към 30.06.2020 г. са на стойност 8,6 млн. лв., представляващи възстановени разходи от ЕК и постъпили средства за съфинансиране от страните-партньори, както и разпределени към администратори в чужбина за сметка на средствата, получени от страната-партньор.

Сумата на разходите и трансферите (нето) към бюджетни организации в страната, които са направени през същия период по двустранните програми е на обща стойност 10,6 млн. лв., включително за плащания към бенефициенти в страната, извършени за сметка на полученото финансиране от страната-партньор по тези програми.

Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежки финансов механизъм за периода 2009-2014 г. и 2014-2021 г.

Възстановените към Офиса от НФ средства общо по ЕИП и НФМ за периода са на стойност 0,008 млн. лева, а получените са в размер на 13,9 млн. лева.

Сумата на разходите и трансферите (нето) към 30.06.2020 г. с натрупване е на обща стойност 13,0 млн. лева.

Българо-швейцарска програма за сътрудничество за намаляване на икономическите и социални неравенства в рамките на разширения Европейски съюз

Получените средства по програмата за периода са в размер на 4,3 млн. лева.

Извършените изходящи трансфери към бенефициенти-бюджетни организации за първото полугодие на годината са в размер на 2,6 млн. лева.

5.2 Сметки за средствата от Европейския съюз, администрирани от Разплащателната агенция към Държавен фонд “Земеделие”

➤ Приходи, помощи и дарения

За 2020 г. планираните приходи по утвърдените годишни разчети на сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие” са в размер на 891,3 млн. лева. Към 30.06.2020 г. постъпленията са в размер на 215,6 млн. лв., което представлява 24,2 % от годишния план, при 23,2 % изпълнение на годишния план за същия период на предходната година. Приходната част е формирана от помощи и дарения от чужбина, приходи от наказателни лихви и коректив на касови постъпления, разпределени както следва:

✓ *Текущи помощи и дарения от Европейския съюз*

Общият размер на получените приходи, отчетени в „Текущи помощи и дарения от Европейския съюз“ към края на първото полугодие на 2020 г. е 33,9 млн. лв. при планирани за годината средства в размер на 153,6 млн. лева.

Получените текущи приходи от възстановяване на средства от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) по линия на ПРСР, без директни плащания, към 30.06.2020 г. са 28,1 млн. лв., което е 20,9 % от планираните за годината 134,7 млн. лева. За сравнение, изпълнението на плана за първото полугодие на 2019 г. е 14,4 процента.

Получените текущи приходи от възстановяване на средства по линия на схемите „Училищен плод“ и „Училищно мляко“ от Европейски фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) към 30.06.2020 г. са 3,6 млн. лв., което представлява 37,9 % от планираните за годината 9,5 млн. лева. За сравнение, за същия период на предходната година възстановените суми по това направление са 16,7 % от годишния план.

През първото полугодие на 2020 г. са получени 2,2 млн. лв. текущи приходи от възстановяване от Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР), което представлява 23,2 % от планираните за годината 9,5 млн. лева. За същия период на предходната година изпълнението е било 71,2 %.

✓ **Капиталови помощи и дарения от Европейския съюз**

Общият размер на получените приходи, отчетени в „Капиталови помощи и дарения от Европейския съюз“ към 30.06.2020 г. е 182,7 млн. лв. при планирани за годината 737,6 млн. лева.

Получените капиталови приходи от ЕЗФРСР по линия на ПРСР без директни плащания до 30.06.2020 г. са 165,9 млн. лв., което е 23,4 % от годишния план (709,6 млн. лв.). За сравнение, през първото полугодие на 2019 г. са получени 159,3 млн. лева.

През първото полугодие на 2020 г. са получени капиталови приходи в размер на 16,8 млн. лв. от фонд ЕФМДР при планирани за годината 28,0 млн. лв., което е 60,0 % изпълнение на плана за годината. За сравнение, изпълнението на годишния план към 30.06.2019 г. е 33,2 процента.

✓ **Приходи от наказателни лихви**

През първото полугодие на 2020 г. са отчетени приходи от получени наказателни лихви, свързани с вземания за възстановяване на средства от ЕК в размер на 0,1 млн. лева.

✓ **Коректив на касови постъпления**

Към 30.06.2020 г. отчетеният коректив на касови постъпления възлиза на -1,1 млн. лева. Той е формиран от принудително събрани суми от НАП, за които не е извършен превод на средства по сметката на ДФЗ-РА.

➤ **Разходи**

Общият размер на планираните за 2020 г. разходи по утвърдените годишни разчети на сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“ е 1 037,9 млн. лева.

Уточненият план на субсидиите за текуща дейност и капиталовите трансфери за 2020 г. е 732,5 млн. лева. Изпълнението към 30.06.2020 г. възлиза на 20,0 % от годишния план и е в размер на 146,5 млн. лева.

Разпределението на разходите е както следва:

✓ **Субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия**

За 2020 г. са планирани средства в размер на 278,3 млн. лв. за субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия. Отчетените към края на първото полугодие на 2020 г. средства представляват 18,9 % от планираните за годината и са в размер на 52,5 млн. лева. За същия период на предходната година, изпълнението е 80,5 млн. лева.

Изпълнението по дейности е както следва:

- национално съфинансиране към ЕЗФРСР за директни плащания – 38,8 млн. лв., изпълнение 51,9 % на планираните за годината 74,7 млн. лева;
- текущи субсидии по Програмата за развитие на селските райони – 1,4 млн. лв., изпълнение от 0,9 % на планираните за годината 147,4 млн. лева;
- текущи субсидии за пазарни мерки – 12,3 млн. лв., изпълнение от 21,9 % на планираните за 2020 г. 56,2 млн. лева.

✓ **Субсидии и други текущи трансфери за юридически лица с нестопанска цел**

За 2020 г. за субсидии и други текущи трансфери за юридически лица с нестопанска цел са планирани 12,5 млн. лева. Към края на първото полугодие са отчетени разходи в размер на 7,1 млн. лв. при 7,2 млн. лв. за същия период на 2019 година.

Разпределението по дейности е както следва:

- национално съфинансиране към ЕЗФРСР за директни плащания – 0,1 млн. лева;
- текущи субсидии по ПМДР – 1,4 млн. лв. при планирани 0,8 млн. лева;
- текущи субсидии по Програмата за развитие на селските райони – 5,6 млн. лв., изпълнение 47,9 % на планираните 11,7 млн. лева;
- текущи субсидии за пазарни мерки – няма усвоени средства през първото полугодие при планирани за годината 0,1 млн. лева.

✓ **Капиталови трансфери за нефинансови предприятия**

За 2020 г. за капиталови трансфери за нефинансови предприятия са планирани 412,9 млн. лева. Към 30.06.2020 г. са отчетени 82,3 млн. лв., което е 19,9 % изпълнение на годишния план. Изпълнението за същия период на предходната година е 86,0 млн. лева.

Разпределението по дейности е както следва:

- капиталови трансфери по Програмата за морско дело и рибарство (ПМДР) – 2,0 млн. лв., което е 4,4 % изпълнение на годишния план (45,9 млн. лева);
- капиталови трансфери по ПРСР – 78,9 млн. лв., 21,6 % изпълнение на годишния план (364,7 млн. лв.);
- капиталови трансфери за пазарни мерки – 1,4 млн. лв. при планирани в разчетите за годината 2,3 млн. лева.

✓ **Капиталови трансфери за организации с нестопанска цел**

За 2020 г. са планирани капиталови трансфери за организации с нестопанска цел в размер на 28,8 млн. лева. Към 30.06.2020 г. са отчетени капиталови трансфери в размер на 4,7 млн. лв., 16,0 % изпълнение на годишния план, при отчетени 7,2 млн. лв. за същия период на предходната година.

Разпределението по дейности е както следва:

- капиталови трансфери по Програмата за морско дело и рибарство (ПМДР) – няма усвоени средства при планирани за годината 2,0 млн. лв.;
- капиталови трансфери по ПРСР – 4,7 млн. лв., 17,2 % изпълнение на годишния план (26,8 млн. лв.).

Планираните разходи в размер 305,3 млн. лв., в т.ч.: за заплати и възнаграждения на персонала 9,3 млн. лв., задължителни осигурителни вноски от работодатели 2,7 млн. лв., издръжка 11,4 млн. лв. и придобиване на ДМА 281,9 млн. лв., подлежат на отчитане в § 63-00 „Трансфери между сметки за средствата от ЕС“.

➤ **Трансфери**

В частта на трансферите, в касовия отчет на ДФЗ-РА към 30.06.2020 г. са отразени следните касови потоци:

✓ **Трансфери между бюджетите и сметки за средства от Европейския съюз**

Получените трансфери от бюджетни сметки на бюджетни организации и общини са формирани при възстановяване на суми по вземания по ПРСР, ПМДР и директни плащания. Към 30.06.2020 г. техният размер е 0,7 млн. лева.

Предоставените през първото полугодие на 2020 г. трансфери във връзка с чл.14 от Закона за подпомагане на земеделските производители възлизат на 0,2 млн. лева.

✓ **Трансфери между сметки за средства от Европейския съюз:**

Предоставените трансфери са формирани от изплатените субсидии и възстановените суми от публични бенефициенти. Към края на първото полугодие на 2020 г. са отчетени 110,3 млн. лв., в т.ч.:

- по Програмата за развитие на селските райони – 109,6 млн. лв.;
- национално съфинансиране към директни плащания: 0,1 млн. лв.;
- по Програмата за морско дело и рибарство: 0,5 млн. лв.;
- училищни схеми: 0,02 млн. лева.

В сравнение с първото полугодие на 2019 г. се наблюдава намаление в размера на предоставените трансфери (по ПРСР с 6,0 млн. лв. и по ПМДР с 2,3 млн. лв.).

➤ **Финансиране**

Към 30.06.2020 г. извършените плащания, възстановените суми, разчетът с централния бюджет и операциите с чужди средства, включени в отчетността в „Друго финансиране“ са в размер на -40,7 млн. лева.

Към 30.06.2020 г. са отчетени плащания в общ размер 876,9 млн. лв., 47,1 % от годишните разчети (1 861,0 млн. лв.) при 947,2 млн. лв. за първото полугодие на 2019 г.

Отчетени са плащания по следните направления:

- 759,7 млн. лв. за директни плащания за сметка на ЕФГЗ, представляващи 48,5 % от планираните 1 567,4 млн. лева;
- 118,8 млн. лв. средства от ЕЗФРСР, прехвърлени към директни плащания, което е 53,0 % от планираните 224,2 млн. лева;
- за пазарни мерки са отчетени възстановени от бенефициенти плащания в размер на 1,6 млн. лв. при годишен разчет 39,5 млн. лева;
- 0,1 млн. лв. суми за реструктуриране, при планирани 29,8 млн. лева.

Възстановените суми от Европейския съюз към 30.06.2020 г. възлизат общо на 1 465,5 млн. лв., което е 79,6 % от планираните 1 842,0 млн. лв. и с 3,0 млн. лв. повече от възстановените за същия период на предходната година.

Възстановени са суми по следните направления:

- 1 374,5 млн. лв. за директни плащания от ЕФГЗ – 88,2 % от заложените 1 558,2 млн. лева;
- 90,9 млн. лв. от ЕЗФРСР, прехвърлени към директни плащания – 40,1 % от заложените 226,5 млн. лева;
- за пазарни мерки – няма усвоени средства, при планирани 30,3 млн. лева;
- 0,1 млн. лв. суми за реструктуриране, при планирани 27,0 млн. лева.

Възстановените суми (нето) по разчети с ЦБ за финансиране на плащания при недостиг на средства по сметки възлизат на 547,8 млн. лева. при планирани -100,1 млн. лева.

За първото полугодие на 2020 г. сумата по разчети за поети данъци, формирани от удържан и внесен окончателен данък на физически лица, съгл. чл. 65, ал. 14 от ЗДДФЛ възлиза нето на 0,01 млн. лева.

6. Бюджети по чл. 13, ал. 4 на Закона за публичните финанси

6.1 Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС)

Отчетените **приходи** по бюджета на ПУДООС за първото полугодие на 2020 г. са в размер на 4,0 млн. лв., при годишен уточнен план от 7,9 млн. лв. или изпълнението възлиза на 50,5 %.

За първото полугодие ПУДООС отчита приходи от държавни такси в размер на 1,7 млн. лв. при годишен разчет 3,7 млн. лв. или изпълнението възлиза на 45,4 %.

Постъпилите приходи от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 0,5 млн. лв. като по уточнен план са 1,0 млн. лв.

За отчетния период по бюджета на ПУДООС са отчетени приходи от продажба на квоти на парникови газове от авиационна дейност в размер на 1,2 млн. лв., като по уточнен план са 1,8 млн. лв. или 70,6 % от планираните. По Споразумение с Република Малта е отчетено приход от продажба на предписани емисионни единици в размер на 0,4 млн. лв., които са предоставени на НДЕФ.

Към 30.06.2020 г. Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда е отчетло **разходи** в размер на 2,7 млн. лв. които са разпределени както следва: за персонал - 1,0 млн. лв., за издръжка – 0,9 млн. лв., за субсидии за организации с нестопанска цел - 0,3 млн. лв. и за капиталови трансфери 0,6 млн. лв. Разчетените разходи по придобиване на дълготрайни материални активи, след решения на Управителния съвет на ПУДООС, се предоставят като трансфер на други бюджетни организации. Към 30.06.2020 г. отчетените средства като трансфери от/за държавни предприятия и други лица, включени в консолидираната фискална програма (нето), са в размер на 20,5 млн. лв., в т.ч. получени трансфери в размер на 48,2 млн. лв. и 27,7 млн. лв. предоставени за финансиране на договори с общини и бюджетни структури за екологични проекти и дейности. Част от тези средства са предоставени и в изпълнение на чл. 85 от ЗДБРБ за 2020 г.

6.2 Фонд „Сигурност на електроенергийната система“

Отчетените **приходи** на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ към 30.06.2020 г. са в размер на 866,7 млн. лв., което е 47,4 % от предвидените 1 829,1 млн. лв. Постъпленията от отделните видове приходи са, както следва:

- 469,9 млн. лв. приходи от 5 %-ните вноски от произведената и продадена и внесена и продадена ел. енергия, от приходите за достъп и пренос на ел. енергия, от приходите от достъп и пренос на природен газ и от приходи от достъп и съхранение на природен газ и от фактурираните средства от цената и/или компонентата от цена по чл. 30, ал. 1, т. 17 от Закона за енергетиката, наричана цена „задължение към обществото“, като изпълнението им спрямо разчетените за 2020 г. 948,1 млн. лв. е 49,6 %;
- 396,1 млн. лв. приходи, получени от търговете за продажба на квоти по чл. 57, ал. 1 от Закона за ограничаване изменението на климата, като изпълнението им спрямо включените в КФП 880,0 млн. лв. приходи от продажба на квоти е 45,0 %;
- 0,7 млн. лв. от глоби, санкции и наказателни лихви, като изпълнението им спрямо предвидените 1 млн. лв. за 2020 г. е 70 %.

За отчетния период **разходите** на Фонда са в размер на 561,2 млн. лв. или 30,7 % от разчетените 1 829,1 млн. лв.

С най-голям относителен дял (99,9%) от отчетените разходи са тези за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик, произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката и за предоставяне на премия на производител по чл. 162а и производител с обект с обща мощност 1MW и над 1MW по Закона за енергията от възобновяеми източници, включително за минали регулаторни периоди. Изпълнението на тези разходи, които са в размер на 560,6 млн. лв., възлиза на 30,7 % спрямо включените в КФП 1 826,0 млн. лв.

Отчетените разходи за издръжка на фонда (в т. ч. персонал, издръжка и капиталови разходи) са в размер на 0,6 млн. лв. и са изпълнени на 18,4 % спрямо разчетените за 2020 г. 3,1 млн. лв.

6.3 Държавно предприятие „Научно-производствен център“

Държавно предприятие „Научно-производствен център“ (ДП „НПЦ“) е юридическо лице със статут на държавно предприятие по чл. 62, ал. 3 от Търговския закон. Предприятието осъществява научно-приложна, приложна, експериментално-производствена и други дейности, подпомагащи дейността на Селскостопанска академия.

Отчетените **приходи** за първото полугодие на 2020 г. от ДП „НПЦ“ са в размер на 0,5 млн. лв., и представляват приходи и доходи от собственост. Изпълнението на приходите е 19,6 % от годишния им разчет за 2020 г.

За отчетния период **разходите** на ДП „НПЦ“ са в размер на 1,3 млн. лв. или 52,9 % спрямо годишния разчет за 2020 г.

6.4 Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“

Създаването на Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ (ДП „УСЯ“) е регламентирано с разпоредбите на чл. 139а и чл. 139б, съгласно Закона за изменение и допълнение на Закона за водите, обнародван в ДВ бр.55/03.07.2018 г). Предприятието е със статут на държавно предприятие по смисъла на чл. 62, ал. 3 от Търговския закон и с предмет на дейност: комплексно управление на язовири – публична и частна държавна собственост.

Дейността на предприятието се урежда с Правилник за устройството и дейността на Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“, приет с ПМС № 62 от 2019 г. (обн. ДВ, бр. 27 от 2019 г.).

Държавното предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ няма реализирани собствени **приходи** по бюджета си за първото полугодие на 2020 г.

Към 30.06.2020 г. ДП „УСЯ“ е отчетло **разходи** в размер на 1,0 млн. лв. Отчетените разходи са основно за персонал, издръжка, платени данъци, такси и административни санкции.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на отчетените данни и анализа на изпълнението на бюджета за първото полугодие на 2020 г. могат да се направят следните изводи:

✓ БВП нарасна в реално изражение с 2,4 % за първо тримесечие спрямо същия период на миналата година, но спадна с 8,2 % през второ тримесечие (експресни оценки). Основен принос за спада през второ тримесечие имаха инвестициите.

✓ В следствие на извънредното положение срещу разпространението на COVID-19, основните показатели на пазара на труда се влошиха. Броят на заетите намаля, а нивото на безработица през второто тримесечие на 2020 г. се повиши до 5,9 % - най-високата стойност на показателя от три години насам.

✓ На прага на безпрецедентната криза, породена от внезапно избухналата пандемия, България бе в много добра кондиция по отношение на основните фискални индикатори. Благодарение на формираното превишение на приходите над разходите през първите три месеца на годината негативните фискални ефекти от второто тримесечие не са толкова силно изразени по отношение на бюджетното салдо. Традиционно по-ниското усвояване на разходите през първото полугодие и добрите параметри на изпълнението на бюджета за периода преди кризата са основните фактори, допринесли за отчетеното положително бюджетно салдо по КФП към края на първото полугодие на 2020 г. в размер на 1 610,2 млн. лв. (1,4 % от прогнозния БВП).

✓ Изпълнението на приходите, помощите и даренията по КФП за полугодие то представлява 48,3 на сто от актуализирания годишен разчет. При допускане за липса на втора вълна на заразата с COVID-19 и повторно налагане на по-строги карантинни мерки и ограничения до края на годината, може да се очаква постепенно възстановяване на вътрешното потребление, с което постъпленията от косвени данъци също могат да отчетат известно ускоряване. При такава хипотеза и на база на текущите параметри, прогнозите в годишен план очертават изпълнение на планираните данъчни приходи по националния бюджет.

✓ Рискове по отношение на изпълнението на актуализираните разчети за годината при по-негативен от планирания сценарий могат да възникнат основно при постъпленията от акцизи, ДДС от внос, корпоративни данъци, здравноосигурителни вноски, приходи от ТОЛ такси и други.

✓ Параметрите по разходите се развиват съобразно разчетите към ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. Усвояването на разходите през първото полугодие е традиционно ниско - разходите по КФП, включително вноската в общия бюджет на ЕС, за първите шест месеца на 2020 г. представляват 41,4 на сто от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. Това се дължи основно на изместване на голяма част от инвестиционните и капиталови разходи за последното тримесечие на годината.

✓ Натиск от страна на разходите може да възникне при по-негативен сценарий от планирания с актуализацията от март 2020 г. по отношение на необходимия ресурс за финансиране на социално-икономически мерки, насочени към най-засегнатите сектори на икономиката и уязвимите групи от населението. Одобренията от правителството в края на месец юли социално-икономически мерки по втория антикризисен пакет на стойност 1,2 млрд. лв. за справяне с проблемите, породени от кризата с пандемията с COVID-19, води до изместване на голяма част от разходите за годината в третото и четвъртото тримесечие, което от своя страна обуславя значителния ръст на разходите през второто полугодие.

✓ Потенциалното влошаване на ситуацията с пандемията и налагане на повторни по-строги карантинни мерки, необходимост от нов допълнителен пакет антикризисни мерки, по-слабо от прогнозираното възстановяване при косвените данъци и други негативни

ефекти в приходите до края на годината се оценяват като потенциални рискове за изпълнение на заложените цели. В случай на материализиране на подобен сценарий е възможно да се наложи изготвянето на нов законопроект за изменение и допълнение на ЗДБРБ за 2020 г., но на настоящия етап Министерството на финансите се придържа към одобрената фискална рамка с разчетите към ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. от април 2020 г.

✓ Отчетените просрочени задължения в някои бюджетни системи изискват предприемане на мерки за тяхното своевременно разплащане и подсилване на системите за финансово управление и контрол от съответните разпоредители с бюджет.

✓ Размерът на фискалния резерв към 30.06.2020 г. е 9,89 млрд. лв., в т.ч. 9,84 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 0,05 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

✓ Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за първото полугодие на 2020 г. е 2 989,1 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС към 30.06.2020 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 2 300,5 млн. лева.